

RYNEK RZEPAKU

stan i perspektywy

P Ó Ł R O C Z N I K

CZASOPISMO UKAZUJE SIĘ OD 1992 ROKU

ISSN 2956-543X

**ANALIZY
RYNKOWE**

Redakcja naukowa
Ewa Rosiak

LISTOPAD 2024

REDAKCJA NAUKOWA RYNKU RZEPAKU:

dr inż. Ewa Rosiak

AUTORZY:

dr inż. Ewa Rosiak (IERiGŻ PIB)
mgr Łukasz Chmielewski (IERiGŻ PIB)

RECENZENT:

dr Dorota Pasińska

Oceny i komentarze prezentowane w *Analizach Rynkowych* są opracowywane na podstawie najlepszych, sprawdzonych źródeł informacji i są wyrazem wiedzy oraz poglądów autorów. Nie mogą więc być podstawą roszczeń podmiotów za skutki podejmowanych decyzji, które każdy podejmuje na własne ryzyko i koszt.

Wykorzystując informacje zawarte w publikacji, należy podać źródło.

Cytowanie: Rosiak, E. (red.). (2024). *Rynek rzepaku. Stan i perspektywy*. Nr 66. Analizy Rynkowe. IERiGŻ PIB.

Symbole użyte w tabelach mają następujące znaczenie:

. (kropka) oznacza brak informacji, konieczność zachowania tajemnicy statystycznej

lub że wypełnienie pozycji jest niemożliwe albo niecelowe

– (półpauza) oznacza, że zjawisko nie występuje

x (mała litera iks) informuje, że wypełnienie rubryki ze względu na układ tablicy jest niemożliwe

Publikację sfinansowano ze środków MRiRW w ramach umowy DIW.ib.070.12.2024.

ISSN 1231-269X (druk), ISSN 2956-543X (pdf); ark. wyd. 5,3

Czasopismo przygotowano w Zakładzie Rynków Rolnych i Metod Ilościowych IERiGŻ PIB

Kierownik Zakładu: dr inż. Piotr Szajner

WYDAWCA: Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej

Państwowy Instytut Badawczy, <http://ierigz.waw.pl/>

ul. Świętokrzyska 20, 00-002 Warszawa; tel. (22) 505 45 18; e-mail: ierigz@ierigz.waw.pl

Projekt okładki i skład: Leszek Ślipki

Korekta i druk: Dział Informacji i Wydawnictw IERiGŻ PIB

Spis treści

Reasumpcja	3
Summary	5
I. Rynek produktów oleistych na świecie	7
mgr Łukasz Chmielewski	
II. Rynek produktów oleistych w Unii Europejskiej	16
mgr Łukasz Chmielewski	
III. Rynek produktów oleistych w Polsce	21
1. Produkcja rzepaku	21
dr inż. Ewa Rosiak	
2. Obroty rzepakiem	27
dr inż. Ewa Rosiak	
3. Handel zagraniczny produktami oleistymi	31
mgr Łukasz Chmielewski	
4. Przemysł tłuszczowy	38
dr inż. Ewa Rosiak	
5. Ceny detaliczne i spożycie tłuszczów roślinnych	44
dr inż. Ewa Rosiak	
Aneks	55

Według prognozy Oil World w sezonie 2024/25 światowe zbiory nasion i owoców siedmiu najważniejszych roślin oleistych osiągną historycznie najwyższy poziom 653,6 mln t i będą o 22,5 mln t (o 3,6%) większe niż w poprzednim sezonie. Zdecyduje o tym kolejny duży wzrost zbiorów soi, który z nadwyżką zrekompensuje spadek zbiorów rzepaku i nasion słonecznika. Światowe zasoby nasion oleistych zwiększą się bardziej niż ich zużycie. Zapasy nasion oleistych, w tym głównie soi, na koniec sezonu będą bardzo wysokie. Rekordowe zbiory i rosnące zapasy kluczowej w światowej produkcji i handlu soi przełożą się na spadek jej cen, co mimo pogorszenia światowego bilansu rzepaku będzie ograniczać skalę wzrostu jego cen. Według prognoz w sezonie 2024/25 na europejskim rynku ceny soi spadną średnio o 15% do 445 USD/t w relacji rocznej, a rzepaku wzrosną o 13% do 540 USD/t. Ceny czterech głównych olejów roślinnych zwiększą się, w tym najbardziej słonecznikowego o 24% do 1200 USD/t i palmowego o 21% do 1170 USD/t, a mniej sojowego o 11% do 1169 USD/t i rzepakowego o 15% do 1178 USD/t, ale nadal ich poziom będzie niższy niż przed dwoma, trzema sezonami. Ceny dwóch głównych śrut oleistych po raz kolejny obniżą się: sojowej o 21% do 390 USD/t, a rzepakowej o 8% do 292 USD/t i będą najniższe od pięciu lat.

Światowe zbiory rzepaku w sezonie 2024/25 zmniejszą się o 3,9% do 76,2 mln t, ale mimo drugiego z rzędu spadku będą nadal wyższe w porównaniu ze średnimi wieloletnimi. Najgłębszy spadek zbiorów spowodowany niekorzystnymi warunkami pogodowymi nastąpił w UE, ale znaczący był też w Australii i Ukrainie, a mniejszy w Indiach i Chinach. Niewielki wzrost zbiorów rzepaku odnotowano w Kanadzie, a duży w Rosji. Światowe zasoby rzepaku zmniejszą się bardziej niż ich zużycie. Zapasy rzepaku na koniec sezonu po raz trzeci z rzędu znacząco się obniżą. Zmniejszy się też światowy handel rzepakiem ze względu

na mniejszą jego dostępność u dwóch z trzech głównych eksporterów (w Australii i Ukrainie).

W 2024 r. zbiory rzepaku w UE zmniejszyły się w relacji rocznej o 14,7% do 17,1 mln t w wyniku spadku areálu uprawy i plonów i były o 5,2% mniejsze w porównaniu ze średnimi z ostatniego pięciolecia. Obniżenie zbiorów nastąpiło we wszystkich krajach UE, z wyjątkiem Litwy. W grupie największych producentów najbardziej zmniejszyły się w Niemczech (o 13,4%) i Polsce (o 11,2% według oceny Oil World), a mniej we Francji (o 7,5% do 3,95 mln t. W pozostałych krajach największy spadek zbiorów miał miejsce w Rumunii (o 51,4%). W sezonie 2024/25 samowystarczalność UE w zakresie nasion oleistych i produktów ich przerobu w dalszym ciągu będzie niska i nie zmieni się istotnie w porównaniu z poprzednim sezonem. UE nadal będzie jednym z największych światowych importerów nasion oleistych i produktów ich przerobu (w tym szczególnie śrut oleistych), natomiast jej udział w światowym eksporcie produktów oleistych pozostanie niewielki.

Według szacunku IERiGŻ PIB w 2024 r. zbiory rzepaku w Polsce zmniejszyły się o 10,9% do 3,3 mln t w wyniku spadku areálu uprawy o 6,5% do 1,0 mln ha i plonów o 4,7% do 3,23 t/ha, ale były o 3,6% wyższe w porównaniu ze średnimi zbiorami z ostatniego pięciolecia. W sezonie 2024/25 ceny rzepaku na krajowym i europejskim rynku będą charakteryzowały się powolnym trendem wzrostowym. W trzecim kwartale 2024 r. przeciętna cena skupu wyniosła 1994 PLN/t i była o 5,4% wyższa w relacji rocznej. W tym samym czasie ceny skupu pszenicy spadły o 7,9% do 828 PLN/t. W tej sytuacji relacja cen rzepak/pszenica była korzystna dla producentów rzepaku, wyniosła 2,41/1, co sprzyjało utrzymaniu wysokiej powierzchni zasiewów rzepaku ozimego. Według wstępnej oceny IERiGŻ PIB całkowita powierzchnia uprawy rzepaku w 2025 r. może wynieść ok.

1 mln ha i być o 1–3% mniejsza niż w 2024 roku. Przy założeniu korzystnego przebiegu warunków pogodowych i średnich plonach rzepaku równie wysokich jak w ostatnich trzech latach, a więc na poziomie ponad 3,3 t/ha, jego zbiory wyniosłyby 3,3–3,4 mln t i byłyby zbliżone lub niewiele większe w porównaniu z tegorocznymi zbiorami.

W sezonie 2024/25, przy dużo niższych niż przed rokiem zapasach początkowych oraz zbiorach, krajowe zasoby rzepaku zmniejszyły się do 3,6 mln t, tj. o ok. 20% w porównaniu z poprzednim sezonem. Dlatego spodziewany jest spadek eksportu rzepaku o ok. 61% do 0,3 mln t przy wzroście jego importu o ok. 50% do 0,5 mln t. Przy powyższych założeniach w sezonie 2024/25 krajowy przerób rzepaku obniży się o ok. 7% do 3,4 mln t, ale nadal będzie relatywnie wysoki. Zapasy rzepaku na koniec sezonu zmniejszą się o ok. 12% do 0,3 mln t i będą stanowić podobnie jak przed rokiem ponad 7% krajowego zużycia.

W pierwszym półroczu 2024 r. wyniki handlu zagranicznego produktami oleistymi (nasionami, olejami roślinnymi, śrutami i margarynami) poprawiły się niewiele, deficyt handlowy zmniejszył się w relacji rocznej o 0,8% do 1,1 mld EUR w wyniku większego wzrostu wpływów z eksportu produktów oleistych (o 9,8% do 0,9 mld EUR) niż zwiększenia wydatków na ich import (o 5,0% do 1,9 mld EUR). Eksport olejów i śrut oleistych był większy niż przed rokiem, a nasion oleistych oraz margaryn mniejszy. W imporcie spadek odnotowano jedynie w przypadku nasion oleistych, przywóz pozostałych grup produktów oleistych wzrósł. Kierunki geograficzne handlu zagranicznego tymi produktami nie zmieniły się. Rynek UE w dalszym ciągu był nie tylko największym odbiorcą polskich produktów oleistych, ale pozostał też dużym ich dostawcą na polski rynek. Znaczącym dostawcą nasion, olejów i śrut nadal były też kraje trzecie. W skali całego roku, przy niższych tegorocznych zbiorach

rach rzepaku, Polska przekształci się z eksportera w importera netto nasion oleistych, wzrośnie też przewaga importu nad eksportem olejów roślinnych, a szczególnie śrut oleistych. Dodatkowo saldo handlu margarynami będzie nieco niższe. Według szacunków IERiGŻ PIB w 2024 r., przy niższych cenach na międzynarodowych rynkach, deficyt handlowy produktami oleistymi wzrośnie do 2,2 mld EUR z niecałych 2 mld EUR przed rokiem w wyniku większego spadku wpływów z eksportu niż zmniejszenia wydatków na ich import.

W 2024 r. krajowa produkcja oleju rzepakowego może osiągnąć historycznie najwyższy poziom, przy czym wysoka dynamika produkcji w pierwszym półroczu 2024 r. (wzrost o 15,0% w relacji rocznej), w drugim półroczu obniży się z powodu niższych tegorocznych zbiorów rzepaku. Jednocześnie nie przewiduje się znaczących zmian w produkcji margaryn. Wskazują na to wyniki produkcyjne przemysłu tłuszczowego uzyskane w okresie pierwszych dziewięciu miesięcy 2024 roku. Według szacunku IERiGŻ PIB w 2024 r. przemysł tłuszczowy wyprodukuje ponad 1,5 mln t surowego oleju rzepakowego, tj. o ok. 9% więcej niż w poprzednim roku, z tego 0,9 mln t podda rafinacji (o ok. 5% więcej). Produkcja

margaryn wyniesie ok. 0,3 mln t i będzie o ok. 3% mniejsza.

W pierwszym półroczu 2024 r. nastąpiła znacząca poprawa sytuacji ekonomiczno-finansowej przemysłu tłuszczowego. Przemysł tłuszczowy uzyskał znacznie lepszy niż w pierwszym półroczu 2023 r. wynik finansowy brutto i netto, a jego rentowność istotnie wzrosła, choć nadal była niższa niż w całym przemyśle spożywczym. Wzrost zysków poprawił płynność finansową przemysłu tłuszczowego. Współczynnik bieżącej płynności finansowej wzrósł, ale pozostał niższy niż w całym przemyśle spożywczym. Nakłady inwestycyjne zwiększono przy wzroście wartości zobowiązań długoterminowych. W drugim półroczu 2024 r. sytuacja ekonomiczno-finansowa przemysłu tłuszczowego może pogorszyć się ze względu na mniejszą niż w pierwszym półroczu produkcję głównych wyrobów przy spodziewanym wzroście kosztów ich produkcji.

Po rekordowych podwyżkach cen detalicznych tłuszczów roślinnych w 2022 r. (średnio o 38,7% w relacji rocznej), w 2023 r. dynamika wzrostu ich cen osłabła (do 5,9%), a w 2024 r. odnotowuje się duże spadki. Wynika to ze spadków cen surowców oleistych do produkcji tłuszczów

roślinnych na globalnym rynku, co przekłada się na polski rynek. W pierwszych trzech kwartałach 2024 r. ceny detaliczne tłuszczów roślinnych obniżyły się o 9,7% w relacji rocznej przy wzroście cen całej żywności łącznie z napojami bezalkoholowymi o 2,8%, w tym tłuszczów zwierzęcych o 3,1%. Według oceny IERiGŻ PIB w 2024 r. ceny detaliczne tłuszczów roślinnych będą średnio o 7–8% niższe niż w poprzednim roku przy szacowanym 4–5% wzroście cen całej żywności i napojów bezalkoholowych.

W 2024 r., przy spadkach cen tłuszczów roślinnych oraz poprawie sytuacji dochodowej gospodarstw domowych w warunkach malejącej inflacji, spodziewany jest wzrost bilansowego spożycia tłuszczów roślinnych (według oceny IERiGŻ PIB o 0,8% do 24,6 kg w przeliczeniu na mieszkańca), a także masła (o 1,7% do 6,0 kg) przy kolejnym obniżeniu konsumpcji pozostałych tłuszczów zwierzęcych (o 1,9% do 5,1 kg). Rosnącej konsumpcji masła sprzyja odbudowa jego pozycji w modelu spożycia tłuszczów w Polsce, kosztem spadku spożycia margaryn, która postępuje przy niewielkich wahaniach już od kilku lat. Dalszego wzrostu bilansowego spożycia tłuszczów można oczekiwać też w 2025 r. przy stabilizacji konsumpcji tłuszczów zwierzęcych.

SUMMARY

According to Oil World's forecast, global seed and fruit harvests of the seven major oilseeds will reach a historic high of 653.6 million tons in the 2024/25 season, which is 22.5 million tons (3.6%) higher than the previous season. This will be driven by another large increase in soybean yields, which will more than compensate for the decline in rapeseed and sunflower seed yields. World oilseed stocks will increase more than consumption. Oilseed stocks, mainly soybeans, will be very high at the end of the season. Record harvests and rising stocks of soybeans – which are key in global production and trade – will translate into a drop in soybean prices. This drop, despite the deterioration of the global rapeseed balance sheet, will limit the scale of rapeseed price increases. According to forecasts, in the 2024/25 season, the European market will see soybean prices fall by an average of 15% to USD 445/ton on an annual basis, while rapeseed prices will increase by 13% to USD 540/ton. Prices for the four major vegetable oils will increase, with sunflower oil up 24% to USD 1,200/ton, palm oil up 21% to USD 1,170/ton, soybean oil up 11% to USD 1,169/ton, and rapeseed oil up 15% to USD 1,178/ton, but still lower than two to three seasons ago. Prices for the two main oilseed meals will once again fall, with soybean meal down 21% to USD 390/ton and rapeseed meal down 8% to USD 292/ton, reaching their lowest levels in five years.

The global rapeseed harvest in the 2024/25 season will decrease by 3.9% to 76.2 million tons, but despite a second consecutive decline, it will still be higher compared to multi-year averages. The deepest decline in harvests due to adverse weather conditions occurred in the EU but was also significant in Ukraine and Australia and smaller in India and China. A small increase in rapeseed yields was recorded in Canada and a large one in Russia. World rapeseed stocks will decline more than consumption. End-of-season rapeseed stocks

will decrease significantly for the third consecutive season. Global rapeseed trade will also decline due to lower availability in two of the three major exporters (Australia and Ukraine).

In 2024, the EU's rapeseed harvest declined by 14.7% year-on-year to 17.1 million tons as a result of a decrease in acreage planted and yields and was by 5.2% smaller than the averages of the last five years. Harvest reductions occurred in all EU countries except Lithuania. Among the largest producers, harvests decreased the most in Germany (by 13.4%) and Poland (by 11.2%, according to Oil World's assessment) and less in France (by 7.5% to 3.95 million tons). Elsewhere, the largest decrease in harvests was in Romania (by 51.4%). In the 2024/25 season, the EU's self-sufficiency in oilseeds and oilseed products will continue to be low and will not change significantly compared to the previous season. The EU will continue to be one of the world's largest importers of oilseeds and oilseed processing products (particularly oilseed meal), while its share of world oil product exports will remain small.

According to an estimate by IAFE NRI, in 2024, Poland's rapeseed harvest will decrease by 10.9% to 3.3 million tons as a result of a 6.5% decrease in cultivated area to 1.0 million hectares and a yield decrease of 4.7% to 3.23 t/ha, but it will be 3.6% higher compared to the average harvest of the last five years. In the 2024/25 season, rapeseed prices in the domestic and European markets will be characterized by a slow upward trend. In the third quarter of 2024, the average purchase price amounted to PLN 1,994/ton, 5.4% higher on an annual basis. At the same time, wheat purchase prices fell by 7.9% to PLN 828/ton. In this situation, the rapeseed/wheat price ratio was favourable for rapeseed producers, amounting to 2.41:1, which was conducive to maintaining a high sown area of winter rapeseed. According to a pre-

liminary assessment by IAFE NRI, the total area under rapeseed in 2025 may amount to about 1 million hectares and be 1–3% smaller than in 2024. Assuming a favourable course of weather conditions and average rapeseed yields as high as in the last three years, i.e., at a level of more than 3.3 ton/ha, its harvest would amount to 3.3–3.4 million tons and would be similar to or slightly higher compared to this year's crop.

In the 2024/25 season, with starting stocks and harvests much lower than a year ago, domestic rapeseed supply has decreased to 3.6 million tons, down about 20% from the previous season. Therefore, rapeseed exports are expected to decline by about 61% to 0.3 million tons, with imports increasing by about 50% to 0.5 million tons. Under the above assumptions, domestic rapeseed processing in the 2024/25 season will decrease by about 7% to 3.4 million tons but will still be relatively high. Rapeseed stocks at the end of the season will decrease by about 12% to 0.3 million tons and will account, as they did a year ago, for more than 7% of domestic consumption.

In the first half of 2024, the foreign trade performance of oil products (seeds, vegetable oils, oilseed meals, and margarine) improved marginally, with the trade deficit narrowing by 0.8% year-on-year to EUR 1.1 billion as a result of a greater increase in oil product export receipts (up 9.8% to EUR 0.9 billion) than an increase in import spending (up 5.0% to EUR 1.9 billion). Exports of oilseed oils and oilseed meals were higher than a year ago, while exports of oilseeds and margarines were lower. Imports declined only for oilseeds, while imports of other oil product groups increased. The geographic directions of foreign trade in these products did not change. The EU market continued to be not only the largest buyer of Polish oil products but also remained a large supplier to the Polish market. Third countries also continued to be significant suppliers

of seeds, oils, and meals. For the year as a whole, with this year's lower rapeseed harvest, Poland will transform from an exporter to a net importer of oilseeds, and the advantage of imports over exports of vegetable oils and especially oilseed meals will increase. The positive balance of trade in margarine will be slightly lower. According to IAFE NRI estimates, in 2024, with lower prices on international markets, the trade deficit in oil products will increase to EUR 2.2 billion from less than EUR 2 billion a year ago as a result of a greater decline in export receipts than a reduction in spending on their import.

In 2024, domestic rapeseed oil production may reach a historic high, with high production dynamics in the first half of 2024 (up 15.0% year-on-year), but will decline in the second half of the year due to this year's lower rapeseed harvest. At the same time, no significant changes are expected in margarine production. This is indicated by the production results of the fat industry obtained in the first nine months of 2024. According to IAFE NRI estimates, in 2024, the fat industry will produce more than 1.5 million tons of crude rapeseed oil, i.e., about 9% more than in the previous year, of which 0.9 million tons will be refined (about 5%

more). The production of margarine will amount to about 0.3 million tons and will be about 3% lower.

The first half of 2024 saw a significant improvement in the economic and financial situation of the fat industry. The fat industry achieved a significantly better gross and net financial result than in the first half of 2023, and its profitability increased significantly, although it was still lower than in the food industry as a whole. The increase in profits improved the fat industry's liquidity. The current ratio increased but remained lower than in the food industry as a whole. Capital expenditures increased with an increase in long-term liabilities. In the second half of 2024, the economic and financial situation of the fat industry may deteriorate due to lower production of major products than in the first half of the year, with an expected increase in production costs.

After record increases in the retail price of vegetable fats in 2022 (by an average of 38.7% year-on-year), the growth rate of their prices weakened in 2023 (to 5.9%), and in 2024, large declines are recorded. This is due to declines in the prices of oilseed raw materials for the production of vegetable fats in the global market, which translates into the Polish market.

In the first three quarters of 2024, retail prices of vegetable fats decreased by 9.7% year-on-year, with prices of all food, including soft drinks, increasing by 2.8%, including animal fats by 3.1%. According to IAFE NRI's assessment, in 2024, retail prices of vegetable fats will be, on average, 7–8% lower than in the previous year, with an estimated 4–5% increase in prices of all food and non-alcoholic beverages.

In 2024, with decreases in the price of vegetable fats and an improvement in the income situation of households under conditions of declining inflation, the balance consumption of vegetable fats is expected to increase (according to the assessment of IAFE NRI by 0.8% to 24.6 kg per capita), as well as butter (by 1.7% to 6.0 kg), with another decrease in the consumption of other animal fats (by 1.9% to 5.1 kg). The growing consumption of butter is supported by the restoration of its position in the pattern of fat consumption in Poland at the expense of the decline in margarine consumption, which has been proceeding with slight fluctuations for several years now. Further growth in the balanced consumption of fats can also be expected in 2025 with the stabilization of the consumption of animal fats.

I. RYNEK PRODUKTÓW OLEISTYCH NA ŚWIECIE

Światowa produkcja nasion oleistych wykazuje wieloletni trend wzrostowy, choć podlega wahaniom, głównie z uwagi na dużą wrażliwość roślin oleistych na warunki pogodowe. W skali globalnej rośnie bowiem popyt na żywność i energię odnawialną. Poprawa stanu wyżywienia społeczeństw przy rosnącej liczbie ludności oraz rozwój produkcji biopaliw zwiększają popyt na oleje roślinne. Jednocześnie rozwój produkcji zwierzęcej z zastosowaniem pasz przemysłowych zwiększa zapotrzebowanie na śruty wysokobiałkowe.

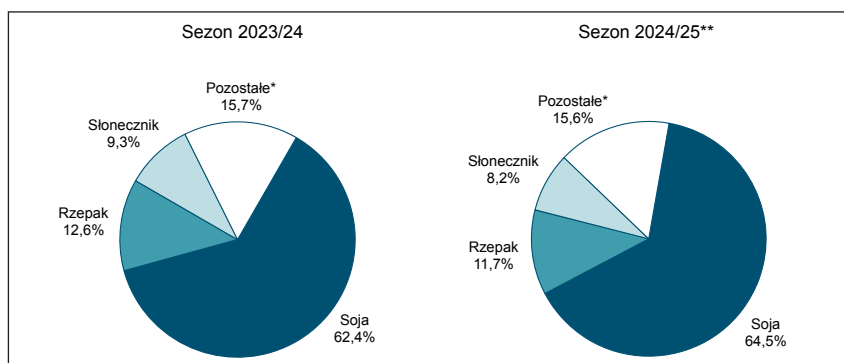
W światowej produkcji nasion oleistych dominuje soja, która jednocześnie charakteryzuje się bardzo wysokim stopniem koncentracji uprawy. Dlatego wszelkie zmiany produkcji soi u głównych producentów i eksporterów (Stany Zjednoczone, Brazylia i Argentyna) mają istotny wpływ na rynek rzepaku w Europie i na świecie.

Dynamicznie rosnący popyt na surowce oleiste spowodował znaczący wzrost handlu międzynarodowego tymi produktami w XXI wieku, przy czym kierunki geograficzne handlu nie zmieniły się istotnie. Regionami deficytowymi w surowce oleiste i w związku z tym największymi ich importerami nadal są Europa oraz kraje Azji (przede wszystkim Chiny i Indie), a regionami nadwyżkowymi i kluczowymi eksporterami pozostają kraje Ameryki Północnej (Stany Zjednoczone, Kanada) i Południowej (Brazylia, Argentyna), a także kraje Azji Południowo-Wschodniej (Malezja, Indonezja).

1. Wzrost zbiorów nasion oleistych w sezonie 2024/25

Według prognozy Oil World z października 2024 r. w sezonie 2024/25 światowe zbiory nasion i owoców siedmiu najważniejszych roślin oleistych osiągną

Wykres 1. Struktura światowej produkcji nasion oleistych

* nasiona pozostałe: bawełna, orzeszki ziemne, ziarna palmowe i kopra

** szacunek Oil World

Źródło: opracowanie IERiGŻ PIB na podstawie danych Oil World, nr 40/2024.

Tabela 1. Światowy bilans nasion oleistych^a (mln t)

Wyszczególnienie	2022/23	2023/24	2024/25 ^b	Zmiany w %	
				2023/24 2022/23	2024/25 2023/24
Zapasy początkowe	114,5	124,0	130,6	8,3	5,3
w tym: soja	91,7	97,8	107,6	6,6	10,0
rzepak	10,0	15,7	13,9	56,2	-11,2
ślonecznik	8,0	6,5	4,4	-18,9	-32,4
Produkcja	607,6	631,2	653,6	3,9	3,6
w tym: soja	372,6	393,7	421,9	5,7	7,1
rzepak	80,3	79,2	76,2	-1,3	-3,9
ślonecznik	56,0	58,8	53,7	5,0	-8,7
Zasoby	722,1	755,2	784,2	4,6	3,8
w tym: soja	464,3	491,6	529,5	5,9	7,7
rzepak	90,3	94,9	90,1	5,1	-5,1
ślonecznik	64,0	65,3	58,1	2,0	-11,0
Zużycie	597,9	625,2	639,7	4,6	2,3
w tym: soja	366,5	383,9	405,2	4,8	5,5
rzepak	74,6	81,0	78,2	8,5	-3,4
ślonecznik	57,5	60,9	55,6	5,9	-8,7
Zapasy końcowe	124,0	130,6	144,5	5,3	10,6
w tym: soja	97,8	107,6	124,3	10,0	15,5
rzepak	15,7	13,9	11,9	-11,2	-14,7
ślonecznik	6,5	4,4	2,5	-32,4	-43,1
Relacja zapasów końcowych do zużycia (%)	20,7	20,9	22,6	x	x
w tym: soja	26,7	28,0	30,7	x	x
rzepak	21,0	17,2	15,2	x	x
ślonecznik	11,2	7,2	4,5	x	x

^a dotyczy nasion: soi, bawełny, orzeszków ziemnych, rzepaku, ślonecznika, ziaren palmowych i kopry

^b szacunek Oil World

W całym raporcie ze względu na zaokrąglenia danych w niektórych przypadkach sumy składników mogą różnić się od podanych wielkości ogółem.

Źródło: opracowanie IERiGŻ PIB na podstawie danych Oil World, nr 40/2024.

rekordowy poziom 653,6 mln t i będą o 3,6% większe niż w poprzednim sezonie w wyniku wzrostu areалу upraw o 2,0% do 310,3 mln ha i plonów o 2,5% do średnio 2,05 t/ha. Duży wzrost zbiorów

soi z nadwyżką zrekompensuje spadek zbiorów rzepaku i ślonecznika. Światowe zasoby nasion oleistych (produkcja łącznie z zapasami nasion oleistych na początku sezonu wynoszą-

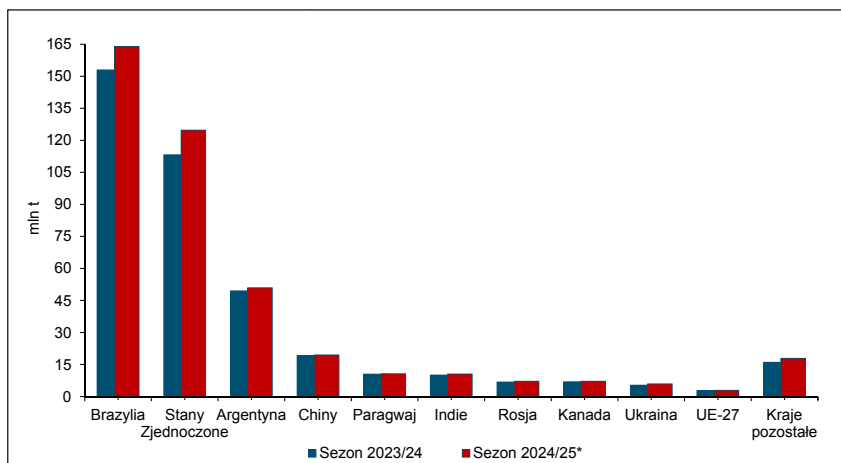
cymi 130,6 mln t, tj. o 5,3% większymi niż przed rokiem) wzrosną o 3,8% do 784,2 mln t, natomiast ich zużycie zwiększy się o 2,3% do 639,7 mln t i będzie o 13,9 mln t mniejsze od produkcji. W tej sytuacji globalne zapasy nasion oleistych na koniec sezonu 2024/25 zwiększą się o 10,6% do 144,5 mln t, a relacja zapasów do rocznego zużycia nasion oleistych wzrośnie do 22,6%, z 20,9% przed rokiem i 20,7% przed dwoma laty. Rosnące rekordowe zapasy będą działały deprecjonująco na ceny nasion oleistych na światowych rynkach.

W sezonie handlowym 2024/25 (październik–wrzesień) światowy eksport nasion i owoców siedmiu najważniejszych roślin oleistych zmniejszy się o 2,3% do 197,9 mln t. Przedmiotem globalnego handlu będzie 30,3% światowej produkcji nasion oleistych wobec 32,1% w poprzednim sezonie.

Soja

Światowa produkcja soi w sezonie 2024/25 będzie rekordowa, wzrastając do 421,9 mln t, tj. o 7,1% w porównaniu z poprzednim sezonem. Zdecyduje o tym zwiększenie areálu jej uprawy o 3,9% do 145,4 mln ha i plonów o 3,2% do średnio 2,9 t/ha. Zbiory soi na półkuli północnej zwiększyły się o 8,1% do 185,5 mln t, natomiast na półkuli południowej spodziewany jest jej wzrost o 6,4% do 236,4 mln t. Wśród głównych producentów na półkuli północnej najbardziej wzrosły zbiory soi w Stanach Zjednoczonych (o 10,2% do 124,8 mln t), które są drugim największym (po Brazylii) producentem soi na świecie, ale większe były też w Indiach (+5,0% do 10,6 mln t) i Chinach (+1,0% do 19,5 mln t). Wzrost zbiorów soi odnotowano także w Kanadzie (+3,2% do 7,2 mln t) i UE (+2,8% do 2,9 mln t) oraz mimo trwającej wojny także w Ukrainie (o 12,4% do 6,0 mln t) i Rosji (o 5,9% do 7,2 mln t). Na półkuli południowej wzrost zbiorów oczekiwany jest w Brazylii (o 7,2% do 164,0 mln t), Argentynie (o 3,0% do 51,0 mln t) i Paragwaju (o 1,9% do 10,7 mln t).

Wykres 2. Światowa produkcja soi

* szacunek Oil World

Źródło: opracowanie IERiGŻ PIB na podstawie danych Oil World, nr 40/2024.

W sezonie 2024/25, przy zapasach na początku sezonu wynoszących 107,6 mln t (o 10,0% większych niż przed rokiem), światowe zasoby soi wyniosą 529,5 mln t i będą o 7,7% wyższe niż w poprzednim sezonie. Zużycie soi zwiększy się o 5,5% do 405,2 mln t, co oznacza, że będzie o 16,7 mln t poniżej jej produkcji. W tej sytuacji globalne zapasy soi na koniec sezonu 2024/25 wzrosną o 15,5% do 124,3 mln t, a relacja zapasów do rocznego zużycia soi zwiększy się do 30,7%, z 28,0% przed rokiem i 26,7% przed dwoma laty. Znacząca poprawa światowego bilansu soi będzie wywierać presję spadkową na jej ceny.

Światowy eksport soi w sezonie handlowym 2024/25 (październik–wrzesień) zmniejszy się o 3,0% do 173,2 mln t i będzie stanowił 41,1% jej globalnej produkcji (45,3% sezon wcześniej). W grupie trzech największych producentów i eksporterów przewiduje się spadek dostaw z Brazylii o 3,7% do 100,0 mln t i ze Stanów Zjednoczonych o 1,9% do 45,5 mln t przy wzroście z Argentyny o 3,5% do 5,3 mln t. Wywóz z tych trzech państw stanowić będzie ok. 87% światowego eksportu soi. Głównym importerem soi pozostaną Chiny, które zakupią 108,3 mln t (o 4,0% mniej niż w sezonie 2023/24). UE, drugi co do wielkości światowy importer soi, sprowadzi 14,8 mln t (o 5,6% więcej), Meksyk 6,6 mln t (o 1,4% więcej), a Argentyna

5,6 mln t (o 27,0% mniej – tak duży spadek to efekt odbudowy zbiorów po suszy sprzed dwóch lat). Popyt importowy z tych czterech państw będzie stanowić ok. 77% światowego importu soi.

Rzepak

Światowe zbiory rzepaku w sezonie 2024/25 będą o 3,9% mniejsze niż w poprzednim sezonie i wyniosą 76,2 mln t. Globalny areal uprawy rzepaku zmniejszy się o 0,7% do 39,6 mln ha, a plonowanie może być niższe o 3,5%, spadając do średnio 1,92 t/ha z powodu niekorzystnych warunków pogodowych w głównych regionach jego uprawy. W grupie kluczowych producentów rzepaku najgłębszy spadek zbiorów miał miejsce w UE (o 14,7% do 17,1 mln t) i Ukrainie (o 15,8% do 3,9 mln t), a mniejszy w Australii (o 8,1% do 5,7 mln t), Indiach (o 3,0% do 10,7 mln t) i Chinach (o 1,5% do 6,6 mln t). Wzrost zbiorów rzepaku odnotowano w Kanadzie (o 1,1% do 19,4 mln t) i Rosji (+16,7% do 4,9 mln t).

W sezonie 2024/25, przy zapasach początkowych wynoszących 13,9 mln t (o 11,2% niższych niż przed rokiem), światowe zasoby rzepaku wyniosą 90,1 mln t i będą o 5,1% mniejsze niż w poprzednim sezonie. Zużycie rzepaku może obniżyć się o 3,4% do 78,2 mln t i będzie o 2,0 mln t większe od jego

produkcji. Dlatego globalne zapasy rzepaku na koniec sezonu 2024/25 znacząco spadną, o 14,7% do 11,9 mln t, a relacja zapasów do zużycia zmniejszy się do 15,2%, z 17,2% przed rokiem i 21,0% przed dwoma laty.

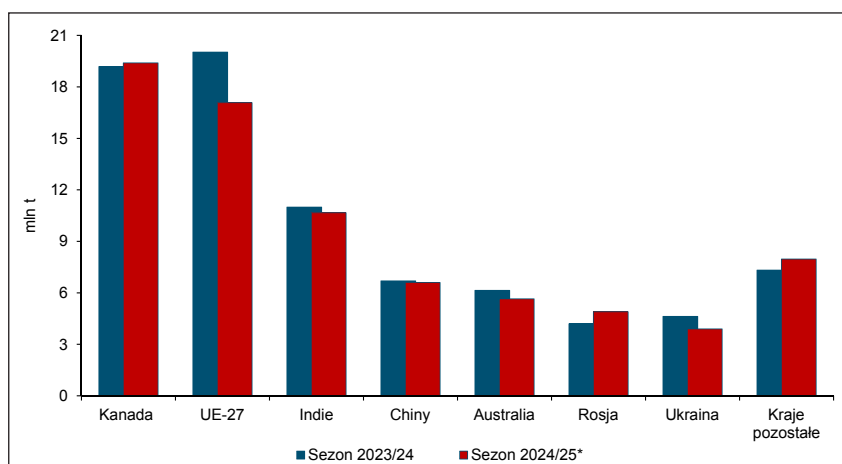
Światowy eksport rzepaku w sezonie handlowym 2024/25 (październik–wrzesień) zmniejszy się o 9,7% do 17,5 mln t i będzie stanowił 23,0% jego globalnej produkcji (sezon wcześniej udział ten był wyższy, wyniósł 24,5%). O wynikach światowego handlu rzepakiem zadecyduje przede wszystkim sytuacja w Australii i Ukrainie. Australia ma wyeksportować 4,3 mln t tego surowca (czyli o 23,4% mniej niż w poprzednim sezonie), a Ukraina 3,0 mln t (mniej o 22,7%). Kanada, która jest największym producentem i eksporterem rzepaku może sprzedać za granicę 7,7 mln t (tylko o 0,4% mniej). Głównymi importerami rzepaku pozostaną: UE (wzrost przywozu o 6,4% do 7,2 mln t), Chiny (spadek o 48,6% do blisko 2,7 mln t), Japonia (spadek o 5,2% do 2,0 mln t) i Meksyk (wzrost o 5,8 do 1,3 mln t).

Ślonecznik

W sezonie 2024/25 spodziewany jest spadek światowych zbiorów nasion słonecznika o 8,7% do 53,7 mln t w wyniku pogorszenia plonowania o 8,6% do średnio 1,8 t/ha przy stabilnym areale uprawy wynoszącym 29,8 mln ha. O słabszych wynikach zdecydował przede wszystkim głęboki spadek zbiorów w Ukrainie i Rosji oraz mniejszy w UE. Ukraina zebrała 12,7 mln t, tj. o 14,8% mniej niż przed rokiem, Rosja 16,2 mln t (o 12,9% mniej), a UE 9,2 mln t (o 6,9% mniej). Więcej niż przed rokiem zebrano nasion słonecznika w Chinach i Turcji, a w drugiej połowie sezonu spodziewane są też wyższe zbiory w Argentynie.

W sezonie 2024/25, przy zapasach początkowych wynoszących niespełna 4,4 mln t (o 32,4% mniejszych niż przed rokiem), światowe zasoby nasion słonecznika wyniosą 58,1 mln t

Wykres 3. Światowa produkcja rzepaku

* szacunek Oil World

Źródło: opracowanie IERiGŻ PIB na podstawie danych Oil World, nr 40/2024.

i będą o 11,0% niższe w relacji rocznej. Zużycie nasion słonecznika obniży się o 8,7% do 55,6 mln t i będzie o 1,9 mln t większe od jego produkcji. W tej sytuacji globalne zapasy nasion słonecznika na koniec sezonu zmniejszą się o 43,1% do 2,5 mln t, a więc będą bardzo niskie. Relacja zapasów do zużycia nasion słonecznika obniży się do 4,5%, z 7,2% przed rokiem i 11,2% przed dwoma laty.

Światowy eksport nasion słonecznika w sezonie handlowym 2024/25 (październik–wrzesień) spadnie o 20,1% do 2,1 mln t i będzie stanowił 4,0% globalnej ich produkcji wobec 4,6% przed rokiem. Najbardziej zmniejszy się wywóz nasion słonecznika z Ukrainy (o 64,5% do 0,1 mln t), Mołdawii (o 62,5% do 0,2 mln t) i UE (o 32,6% do 0,3 mln t) przy wzroście z Chin (o 5,8% do 0,6 mln t) i Kazachstanu (o 47,1% do 0,3 mln t). Głównymi importerami nasion słonecznika pozostaną: UE (spadek o 34,1% do 0,5 mln t) i Turcja (wzrost o 6,5% do 0,3 mln t).

2. Wzrost produkcji olejów roślinnych w sezonie 2024/25

Rekordowe zbiory nasion i owoców głównych roślin oleistych (mimo spadku zbiorów nasion rzepaku i słonecznika) pozwalają na intensyfikację produkcji olejów roślinnych, którą wspiera rosnący globalny popyt na

oleje zużywane na cele spożywcze i biopaliwowe. Według prognozy Oil World z października 2024 r. produkcja ośmiu głównych olejów roślinnych (palmowego, sojowego, rzepakowego, słonecznikowego, bawełnianego, arachidowego, z ziaren palmowych i kokosowego) będzie rekordowo wysoka i wyniesie 221,6 mln t, co oznacza wzrost o 0,8% wobec poprzedniego sezonu. Zadecyduje o tym przede wszystkim większa produkcja oleju sojowego i palmowego przy spadkach rzepakowego i słonecznikowego.

Łączna produkcja czterech najważniejszych olejów roślinnych (palmowego, sojowego, rzepakowego i słonecznikowego) w sezonie 2024/25 zwiększy się o 0,9% do 200,8 mln t. Produkcja oleju palmowego, którego udział w globalnej produkcji olejów roślinnych pozostanie najwyższy (37,5%), zwiększy się o 2,8% do 83,1 mln t, a sojowego o 4,9% do 66,0 mln t. Jednocześnie spadnie produkcja oleju rzepakowego o 4,0% do 30,6 mln t, a słonecznikowego o 10,1% do 21,2 mln t. Łączna produkcja pozostałych czterech olejów roślinnych (z ziaren palmowych, bawełnianego, arachidowego i kokosowego) wyniesie 20,7 mln t i będzie o 0,7% większa niż w sezonie 2023/24. W tej grupie olejów oczekiwane są wzrosty produkcji, z wyjątkiem oleju kokosowego, którego wolumen może być mniejszy. Największymi producentami oleju palmowego pozostaną:

Indonezja (58,3% udziału w jego globalnej produkcji) i Malezja (23,2%), a oleju sojowego Chiny (28,2%) i Stany Zjednoczone (19,5%). Z kolei UE nadal będzie największym światowym producentem oleju rzepakowego (32,8% udziału), a oleju słonecznikowego Rosja (33,3%) i Ukraina (25,2%).

Globalne zużycie ośmiu głównych olejów roślinnych w sezonie 2024/25 zwiększy się o 1,7% do 224,0 mln t. Spośród czterech głównych olejów roślinnych najbardziej wzrośnie zużycie oleju sojowego (o 5,5% do 66,0 mln t), a następnie palmowego (o 2,0% do 83,7 mln t) przy spadku zużycia oleju rzepakowego (o 2,2% do 30,9 mln t) i słonecznikowego (o 5,0% do 22,5 mln t). W grupie czterech pozostałych olejów najsilniej wzrośnie zużycie oleju z orzeszków ziemnych.

Zużycie olejów roślinnych w sezonie 2024/25 będzie o 2,4 mln t większe od ich produkcji i globalne zapasy ośmiu olejów roślinnych na koniec sezonu 2024/25 zmniejszą się o 6,5% do 29,3 mln t, a relacja zapasów do zużycia obniży się do 13,1%, z 14,2% przed dwoma laty. Najwięcej olejów roślinnych zużywanych nadal będzie w Azji, UE i Stanach Zjednoczonych, w tym oleju sojowego w Chinach (28,8% udziału w jego globalnym zużyciu) i Stanach Zjednoczonych (19,3%); oleju palmowego w Indonezji (25,9%) i Indiach (12,5%); rzepakowego w UE (32,7%) i Chinach (19,2%), a słonecznikowego w UE (27,4%).

Światowy eksport ośmiu głównych olejów roślinnych w sezonie 2024/25 zmniejszy się o 1,5% do 89,8 mln t i będzie stanowił 40,5% globalnej ich

**Tabela 2. Światowy bilans olejów roślinnych^a (mln t)
październik–wrzesień**

Wyszczególnienie	2022/23	2023/24	2024/25 ^b	Zmiany w %	
				2023/24 2022/23	2024/25 2023/24
Zapasy początkowe	29,80	32,46	31,35	8,9	-3,4
Produkcja	213,90	219,71	221,57	2,7	0,8
Import	92,54	90,48	90,09	-2,2	-0,4
Eksport	92,59	91,08	89,75	-1,6	-1,5
Zużycie	211,19	220,24	223,95	4,3	1,7
Zapasy końcowe	32,46	31,35	29,32	-3,4	-6,5
Relacja zapasów końcowych do zużycia (%)	15,4	14,2	13,1	x	x

^a dotyczy olejów: sojowego, palmowego, rzepakowego, słonecznikowego, arachidowego, z ziaren palmowych, kokosowego i bawełnianego

^b szacunek Oil World

Źródło: opracowanie IERiGŻ PIB na podstawie danych Oil World, nr 40/2024.

**Tabela 3. Światowa produkcja olejów roślinnych (mln t)
październik–wrzesień**

Wyszczególnienie	2022/23	2023/24	2024/25 ^a	Zmiany w %	
				2023/24 2022/23	2024/25 2023/24
Palmowy	81,68	80,80	83,08	-1,1	2,8
Sojowy	59,43	62,90	65,99	5,8	4,9
Rzepakowy	30,30	31,84	30,56	5,1	-4,0
Słonecznikowy	22,07	23,58	21,20	6,8	-10,1
Razem cztery oleje	193,48	199,12	200,83	2,9	0,9
Z ziaren palmowych	8,37	8,39	8,53	0,2	1,7
Arachidowy	4,48	4,42	4,64	-1,3	5,0
Bawełniany	4,41	4,49	4,59	1,8	2,2
Kokosowy	3,16	3,29	2,98	4,1	-9,4
Razem cztery oleje	20,42	20,59	20,74	0,8	0,7
Razem osiem olejów	213,90	219,71	221,57	2,7	0,8

^a szacunek Oil World

Źródło: opracowanie IERiGŻ PIB na podstawie danych Oil World, nr 40/2024.

produkcji (41,5% sezon wcześniej). Największy udział w światowym eksporcie będzie miał, jak dotychczas, olej palmowy (56,0%). Jego sprzedaż wzrośnie o 2,0% do 50,3 mln t. Większy będzie też eksport oleju sojowego (wzrost o 3,9% do 12,7 mln t). Zmniejszą się za to obroty handlowe olejami: rzepakowym (o 1,5% do 7,3 mln t) i słonecznikowym (o 14,4% do 13,7 mln t). Wywóz pozostałych

czterech olejów obniży się o 5,9% do 5,9 mln t. W sezonie 2024/25 największymi eksporterami olejów pozostaną Indonezja i Malezja (sprzedają na międzynarodowych rynkach głównie olej palmowy), a mniejszymi Rosja, Ukraina i Argentyna (są kluczowymi dostawcami oleju sojowego i słonecznikowego). W przypadku importu najwięcej olejów sprowadzą Indie, UE i Chiny.

**Tabela 4. Światowe zużycie olejów roślinnych (mln t)
październik-wrzesień**

Wyszczególnienie	2022/23	2023/24	2024/25 ^a	Zmiany w %	
				<u>2023/24</u> 2022/23	<u>2024/25</u> 2023/24
Palmowy	81,16	82,04	83,70	1,1	2,0
Sojowy	59,25	62,54	66,01	5,6	5,5
Rzepakowy	29,27	31,58	30,88	7,9	-2,2
Słonecznikowy	21,23	23,63	22,46	11,3	-5,0
Razem cztery oleje	190,91	199,79	203,05	4,7	1,6
Z ziaren palmowych	8,26	8,42	8,55	1,9	1,5
Arachidowy	4,53	4,43	4,62	-2,2	4,3
Bawełniany	4,40	4,51	4,59	2,5	1,8
Kokosowy	3,09	3,09	3,14	0,0	1,6
Razem cztery oleje	20,28	20,45	20,90	0,8	2,2
Razem osiem olejów	211,19	220,24	223,95	4,3	1,7
Udział w zużyciu (%)					
Palmowy	38,4	37,3	37,4	x	x
Sojowy	28,1	28,4	29,5	x	x
Rzepakowy	13,9	14,3	13,8	x	x
Słonecznikowy	10,1	10,7	10,0	x	x
Razem cztery oleje	90,4	90,7	90,7	x	x
Z ziaren palmowych	3,9	3,8	3,8	x	x
Arachidowy	2,1	2,0	2,1	x	x
Bawełniany	2,1	2,0	2,0	x	x
Kokosowy	1,5	1,4	1,4	x	x
Razem cztery oleje	9,6	9,3	9,3	x	x
Razem osiem olejów	100,0	100,0	100,0	x	x

^a szacunek Oil World

Źródło: opracowanie IERiGŻ PIB na podstawie danych Oil World, nr 40/2024.

**Tabela 5. Światowy eksport olejów roślinnych (mln t)
październik-wrzesień**

Wyszczególnienie	2022/23	2023/24	2024/25 ^a	Zmiany w %	
				<u>2023/24</u> 2022/23	<u>2024/25</u> 2023/24
Palmowy	53,56	49,27	50,26	-8,0	2,0
Słonecznikowy	13,92	15,99	13,68	14,9	-14,4
Sojowy	11,97	12,19	12,66	1,8	3,9
Rzepakowy	7,09	7,39	7,28	4,2	-1,5
Razem cztery oleje	86,54	84,84	83,88	-2,0	-1,1
Z ziaren palmowych	3,31	3,33	3,33	0,6	0,0
Kokosowy	2,23	2,42	2,03	8,5	-16,1
Arachidowy	0,39	0,38	0,38	-2,6	0,0
Bawełniany	0,12	0,11	0,13	-8,3	18,2
Razem cztery oleje	6,05	6,24	5,87	3,1	-5,9
Razem osiem olejów	92,59	91,08	89,75	-1,6	-1,5
Udział w eksporcie ogółem (%)					
Palmowy	57,8	54,1	56,0	x	x
Słonecznikowy	15,0	17,6	15,2	x	x
Sojowy	12,9	13,4	14,1	x	x
Rzepakowy	7,7	8,1	8,1	x	x
Razem cztery oleje	93,5	93,1	93,5	x	x
Z ziaren palmowych	3,6	3,7	3,7	x	x
Kokosowy	2,4	2,7	2,3	x	x
Arachidowy	0,4	0,4	0,4	x	x
Bawełniany	0,1	0,1	0,1	x	x
Razem cztery oleje	6,5	6,9	6,5	x	x
Razem osiem olejów	100,0	100,0	100,0	x	x

^a szacunek Oil World

Źródło: opracowanie IERiGŻ PIB na podstawie danych Oil World, nr 40/2024.

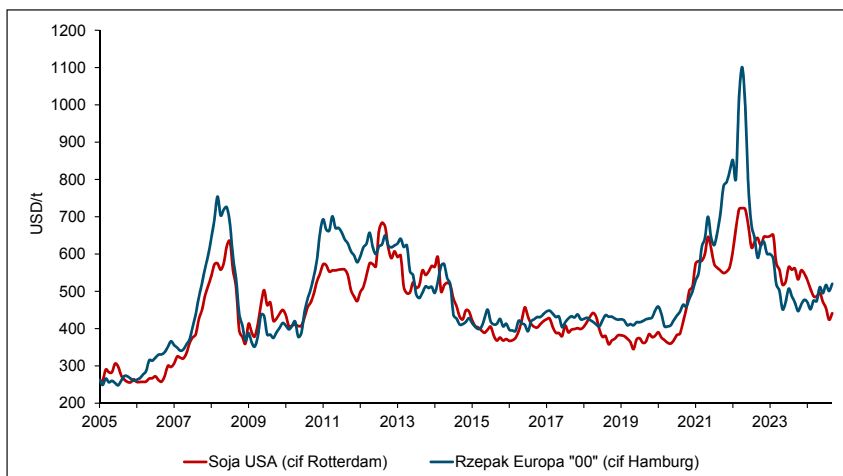
3. W sezonie 2024/25 tańsza soja i droższy rzepak

Ceny nasion oleistych i produktów ich przerobu na międzynarodowych rynkach wyznaczają głównie relacje podaży-popytowe przy braku istotnych barier handlowych. Międzynarodowy handel nasionami i śrutami oleistymi odbywa się bowiem na zasadach bezcłowych lub jest chroniony niskimi cłami, a handel olejami roślinnymi obciążony jest również relatywnie niskimi stawkami celnymi. Ceny nasion oleistych podlegają wahaniom nie tylko pod wpływem zmienności zbiorów, ale także takich czynników, jak: zmiany cen ropy naftowej, zmiany kursów walut czy też działania spekulacyjne rynków finansowych, które mogą wpływać na nienaturalne wahania cen surowców rolnych.

Warto zaznaczyć, że w ostatnich dwóch latach czynnikami, które miały wymierny wpływ na kształtowanie sytuacji cenowej, były także wybuch wojny w Ukrainie (i obawa o podaż surowców rolnych z tego kraju i Rosji), a także wysoka inflacja, którą niektóre państwa próbowały zmniejszyć, zwiększając wewnętrzną podaż, np. poprzez różnego typu ograniczenia w eksporcie. Takie regulacje wprowadziły między innymi Rosja (dla nasion i oleju słonecznikowego), Indonezja (dla oleju palmowego) i Argentyna (dla soi i produktów pochodnych). Większość takich decyzji krajów eksporterskich była zaskoczeniem dla rynku, co pokazuje trudność oceny i prognozy sytuacji podaży-popytowej oraz cenowej na globalnym rynku produktów oleistych.

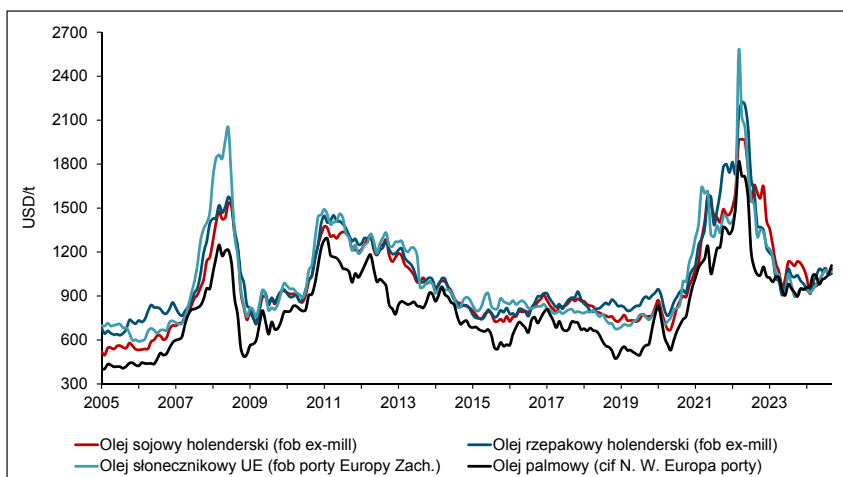
W sezonie 2023/24 (lipiec–czerwiec) w portach europejskich przeciętna cena amerykańskiej soi wyniosła 525 USD/t (cif Rotterdam) i była o 13,5% niższa niż w analogicznym okresie poprzedniego sezonu, a cena europejskiego rzepaku obniżyła się o 16,9% do 478 USD/t (cif Hamburg).

Wykres 4. Miesięczne ceny soi i rzepaku

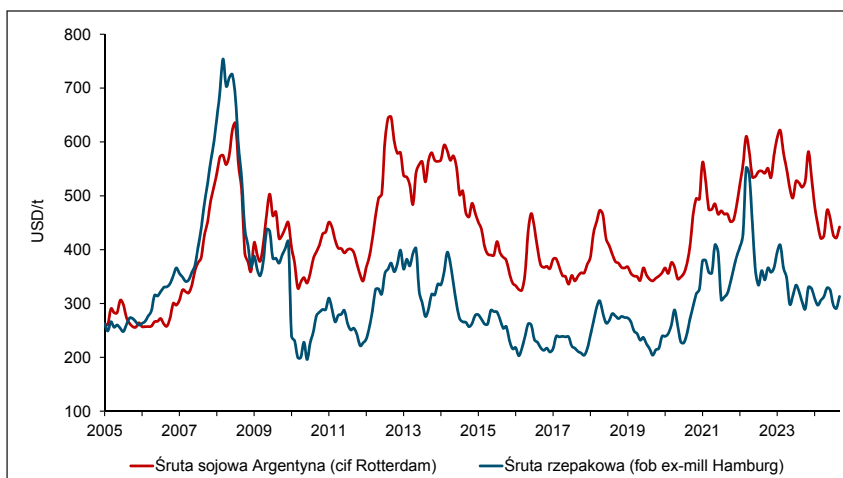
Źródło: opracowanie IERiGŻ PIB na podstawie danych Oil World, nr 40/2024.

Wykres 5. Miesięczne ceny olejów roślinnych

Źródło: opracowanie IERiGŻ PIB na podstawie danych Oil World, nr 40/2024.

Wykres 6. Miesięczne ceny śrut oleistych

Źródło: opracowanie IERiGŻ PIB na podstawie danych Oil World, nr 40/2024.

Tabela 6. Ceny nasion oleistych i produktów ich przerobu (USD/t)

Lata kalendarzowe i gospodarcze ^a	Nasiona oleiste		Oleje roślinne				Śruty oleiste	
	soja (1)	rzepak (2)	sojowy (3)	rzepakowy (4)	słonecznikowy (5)	palmy (6)	sojowa (7)	rzepakowa (8)
2016	406	414	809	824	841	700	380	227
2017	401	431	846	870	796	714	359	224
2018	397	424	789	833	750	598	410	275
2019	372	422	756	853	739	566	352	235
2020	407	445	829	906	880	715	396	267
2021	580	673	1393	1497	1430	1195	482	359
2022	660	777	1686	1735	1647	1352	553	405
2023	566	499	1124	1036	1007	964	549	336
2016/17	408	428	837	856	811	734	374	227
2017/18	410	424	844	851	791	679	397	244
2018/19	371	422	747	834	713	530	369	262
2019/20	373	426	759	866	765	627	355	236
2020/21	521	540	1124	1163	1237	949	465	330
2021/22	623	828	1624	1830	1645	1445	512	397
2022/23	607	575	1351	1242	1222	1037	556	355
2023/24	525	478	1055	1020	966	970	493	316
2024/25 ^b	445	540	1169	1178	1200	1170	390	292
2023/24								
VII	565	507	1133	1084	1050	979	527	334
VIII	558	487	1127	1040	979	953	524	322
IX	561	470	1106	1029	899	925	516	303
X	532	447	1136	1041	913	898	527	290
XI	556	464	1123	1004	952	948	582	330
XII	548	477	1087	983	947	944	535	328
I	530	471	1024	942	949	958	482	310
II	507	452	917	934	924	965	447	297
III	487	475	989	996	945	1042	421	306
IV	486	474	968	1033	977	1039	426	313
V	496	511	997	1084	1012	981	473	329
VI	472	495	1047	1074	1044	1011	458	325
2024/25								
VII	455	517	1089	1085	1077	1024	427	297
VIII	424	501	1053	1046	1057	1048	422	291
IX	441	520	1088	1053	1072	1108	442	313
VII-IX 2023/24	561	488	1122	1051	976	952	522	320
VII-IX 2024/25	440	513	1077	1061	1069	1060	430	300
Zmiany w %								
<u>2022/23</u> <u>2021/22</u>	-2,6	-30,6	-16,8	-32,1	-25,7	-28,2	8,6	-10,6
<u>2023/24</u> <u>2022/23</u>	-13,5	-16,9	-21,9	-17,9	-20,9	-6,5	-11,3	-11,0
<u>VII-IX 2024/25</u> <u>VII-IX 2023/24</u>	-21,6	5,1	-4,0	1,0	9,5	11,3	-17,6	-6,3

(1) US, cif Rotterdam

(5) EU, fob N. W. Europa porty

(2) Europa, "00", cif Hamburg

(6) cif N. W. Europa porty

(3) olej holenderski, fob ex-mill

(7) śruta sojowa, 49%, Argentyna, cif Rotterdam

(4) olej holenderski, fob ex-mill

(8) 34%, fob ex-mill Hamburg

^a rok gospodarczy zaczyna się 01 VII, a kończy 30 VI następnego roku, ^b prognoza Oil World

Źródło: opracowanie IERiGŻ PIB na podstawie danych Oil World, nr 40/2024.

Tabela 7. Ceny nasion oleistych i produktów ich przerobu (EUR/t)

Lata kalendarzowe i gospodarcze ^a	Nasiona oleiste		Oleje roślinne				Śruty oleiste	
	soja (1)	rzepak (2)	sojowy (3)	rzepakowy (4)	słonecznikowy (5)	palmowy (6)	sojowa (7)	rzepakowa (8)
2016	354	361	704	716	734	633	331	198
2017	356	383	750	771	706	634	318	199
2018	336	359	669	706	636	507	347	233
2019	332	377	675	762	660	506	314	210
2020	357	390	727	795	772	627	347	234
2021	490	569	1178	1266	1209	1011	408	304
2022	628	734	1605	1651	1567	1587	526	386
2023	524	462	1040	958	931	892	508	311
2015/16	349	369	683	710	765	558	338	218
2016/17	362	380	740	758	718	650	332	202
2017/18	343	355	708	713	663	569	332	204
2018/19	325	370	655	731	625	465	323	230
2019/20	337	385	686	783	692	567	321	214
2020/21	437	453	942	975	1037	796	390	277
2021/22	555	739	1448	1633	1470	1289	455	354
2022/23	581	552	1299	1194	1174	992	531	340
2023/24	485	441	975	944	893	897	456	292
2023/24								
VII	512	459	1026	982	951	887	477	303
VIII	512	446	1033	953	898	874	480	295
IX	525	440	1035	963	841	865	483	283
X	503	423	1075	985	864	850	499	274
XI	515	430	1040	930	882	878	539	306
XII	502	437	995	900	867	864	490	300
I	486	432	939	863	870	878	442	284
II	470	419	849	865	856	894	414	275
III	448	437	911	917	870	959	388	282
IV	453	442	902	963	911	968	397	292
V	459	473	923	1004	937	908	438	305
VI	439	460	973	998	970	940	426	302
2024/25								
VII	419	477	1004	1000	993	944	394	274
VIII	385	455	957	951	961	953	384	265
IX	397	468	979	948	965	997	398	282
VII-IX 2023/24	516	448	1 031	966	897	875	480	294
VII-IX 2024/25	401	467	980	966	973	965	392	273
Zmiany w %								
2023/24 2022/23	-16,5	-20,1	-24,9	-20,9	-23,9	-9,6	-14,1	-14,1
VII-IX 2024/25 VII-IX 2023/24	-22,3	4,2	-4,9	0,0	8,5	10,3	-18,3	-7,1

(1) US, cif Rotterdam

(5) EU, fob N. W. Europa porty

(2) Europa, "00", cif Hamburg

(6) cif N. W. Europa porty

(3) olej holenderski, fob ex-mill

(7) śruta sojowa, 49%, Argentyna, cif Rotterdam

(4) olej holenderski, fob ex-mill

(8) 34%, fob ex-mill Hamburg

^a rok gospodarczy zaczyna się 01 VII, a kończy 30 VI następnego roku

Źródło: opracowanie IERIGŻ PIB na podstawie danych Oil World, nr 40/2024.

Ceny czterech głównych olejów roślinnych także wyraźnie spadły: sojowego o 21,9% do 1055 USD/t (fob ex-mill Holandia), słonecznikowego o 20,9% do 966 USD/t (fob N. W. Europa porty), rzepakowego o 17,9% do 1020 USD/t (fob ex-mill Holandia) i palmowego o 6,5% do 970 USD/t (cif N. W. Europa porty). Należy zauważyć, że ceny malały dwa sezony z rzędu, ale w ostatnim dynamika spadku była mniejsza. Cena śruty sojowej zmniejszyła się o 11,3% do 493 USD/t (argentyńska cif Rotterdam), a rzepakowej o 11,0% do 316 USD/t (fob ex-mill Hamburg).

Oczekiwana poprawa zaopatrzenia na globalnym rynku oleistych w sezonie 2024/25 będzie działać deprecjonująco

na ceny nasion, olejów i śrut, ale ze względu na odmienną sytuację podażową na poszczególnych rynkach oleistych można oczekiwać także wzrostu cen. Taka sytuacja może mieć miejsce w przypadku rzepaku i słonecznika, których zbiory będą niższe. Na ostateczny kształt cen mogą mieć jednak wpływ czynniki pozabilansowe, zwłaszcza ceny energii i paliw, a także ciągle relatywnie wysoka inflacja i spowolnienie ekonomiczne na świecie. W sezonie 2024/25 mniejszy wpływ na globalny rynek powinna mieć sytuacja w Ukrainie i Rosji (za sprawą wojny), bowiem rynek uwzględnił już ryzyko cenowe, jakie niesie ze sobą ten konflikt.

Według prognozy Oil World z października 2024 r. w skali całego sezonu 2024/25

(lipiec–czerwiec) w europejskich portach przeciętne ceny amerykańskiej soi wyniosą 445 USD/t (cif Rotterdam), a europejskiego rzepaku 540 USD/t (cif Hamburg) i będą odpowiednio o 15,2% niższe i o 13,0% wyższe niż w poprzednim sezonie. Ceny olejów roślinnych wzrosną: sojowego o 10,8% do 1169 USD/t (fob ex-mill Holandia), rzepakowego o 15,5% do 1178 USD/t (fob ex-mill Holandia), palmowego o 20,6% do 1170 USD/t (cif N. W. Europa porty), a słonecznikowego o 24,2% do 1200 USD/t (fob N. W. Europa porty). Niższe niż w sezonie 2023/24 będą ceny śrut oleistych. Cena śruty rzepakowej spadnie o 7,6% do 292 USD/t (fob ex-mill Hamburg), a sojowej o 20,9% do 390 USD/t (argentyńska cif Rotterdam).

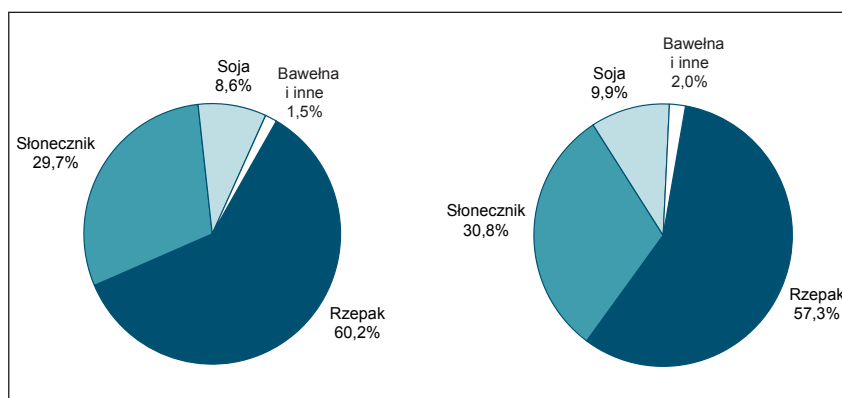
II. RYNEK PRODUKTÓW OLEISTYCH W UNII EUROPEJSKIEJ

Unia Europejska jest drugim obok Kanady największym na świecie producentem rzepaku (ok. 25% udziału średnio w sezonach 2019/20–2023/24). Jest też liczącym się na świecie producentem nasion słonecznika (ok. 17% udziału). Produkcja pozostałych nasion oleistych w UE stanowi niewielką część światowych zbiorów (łącznie poniżej 1%). Od początku XXI wieku produkcja rzepaku w UE szybko rosła z uwagi na dynamiczny rozwój produkcji biodiesla i w ślad za tym wzrost zapotrzebowania na olej rzepakowy używany w jego produkcji. Zużycie oleju rzepakowego w sektorze spożywczym wzrastało wolno. Od połowy ubiegłej dekady rosła przewaga zużycia oleju rzepakowego w sektorze biopaliw nad zużyciem w sektorze spożywczym. Obecnie sektor biopaliw zużywa dwukrotnie więcej oleju rzepakowego niż sektor spożywczy. Mimo dynamicznego rozwoju produkcji rzepaku UE nie jest samowystarczalna w zakresie produktów oleistych i pozostaje jednym z kluczowych światowych importerów nasion oleistych, olejów roślinnych, a zwłaszcza śrut oleistych.

1. Spadek zbiorów nasion oleistych w 2024 roku

O wynikach zbiorów nasion oleistych w UE w 2024 r. zdecydowały dwa czynniki: spadek areálu uprawy rzepaku i słabsze plonowanie (przede wszystkim rzepaku i w mniejszym stopniu także słonecznika). Według zaktualizowanej oceny Oil World zbiory nasion oleistych w UE (rzepaku, słonecznika, soi i bawełny) wyniosły 29,82 mln t i były o 10,4% mniejsze niż w poprzednim roku, a także o 3,8% niższe w porównaniu ze średnimi zbiorami w ostatnim pięcioleciu (lata 2019–2023). W 2024 r. areál uprawy nasion oleistych wyniósł 11,95 mln ha i był o 3,7% mniejszy niż przed rokiem, a ich średnie plony ukształtowały się na poziomie 2,50 t/ha, tj. o 6,7% niższym niż przed rokiem. W porównaniu ze średnimi

Wykres 7. Struktura produkcji nasion oleistych w Unii Europejskiej

* szacunek Oil World

Źródło: opracowanie IERiGŻ PIB na podstawie danych Oil World, nr 40/2024.

wielkościami z ostatniego pięciolecia areál uprawy był o 3,6% większy, a plony o 7,1% niższe.

W 2024 r. w grupie czterech głównych roślin oleistych spadły zbiory rzepaku (o 14,7% do 17,08 mln t) i słonecznika (o 6,9% do 9,19 mln t), wzrosły zaś soi (o 2,8% do 2,94 mln t) i bawełny (o 19,0% do 0,50 mln t). W strukturze produkcji nasion oleistych ogółem rzepak stanowił 57,3% (wobec 60,2% w 2023 r.), nasiona słonecznika 30,8%, soja 9,9%, a bawełna 1,8%.

W sezonie 2024/25 udział UE w światowych zbiorach nasion trzech głównych roślin oleistych (soi, rzepaku i słonecznika) zmniejszył się z 6,2 do 5,3%. Po czterech sezonach Unia znów utraciła pozycję największego światowego producenta rzepaku na rzecz Kanady, gdzie zbiory w 2024/25 sięgną 19,40 mln t (wzrost o 1,1%). Unijne zbiory rzepaku będą stanowiły 22,4% światowych (wobec 25,3% sezon wcześniej). UE pozostanie trzecim na świecie, po Ukrainie i Rosji, producentem nasion słonecznika (17,1% udziału w światowych zbiorach) oraz niewielkim producentem soi (0,7%).

Produkcja trzech głównych olejów roślinnych w UE (rzepakowego, słonecznikowego i sojowego) w sezonie 2024/25 (październik–wrzesień) wyniesie

16,52 mln t i będzie o 6,3% mniejsza niż w poprzednim sezonie, z tego wzrośnie jedynie produkcja oleju sojowego, o 4,8% do 2,86 mln t, a pozostałych spadnie: rzepakowego o 8,6% do 10,01 mln t i słonecznikowego o 7,6% do 3,65 mln t. UE nadal będzie największym światowym producentem oleju rzepakowego, ale jej udział w globalnej produkcji tego oleju zmniejszy się o 1,6 pkt proc. do 32,8%, a także trzecim po Ukrainie i Rosji producentem oleju słonecznikowego przy wzroście udziału o 0,4 pkt proc. do 17,2%.

Produkcja trzech głównych śrut oleistych (rzepakowej, sojowej i słonecznikowej) w UE wyniesie 29,93 mln t i będzie o 2,9% mniejsza niż w sezonie 2023/24. Produkcja śrutu rzepakowego spadnie o 7,4% do 13,49 mln t, słonecznikowej obniży się o 7,3% do 4,46 mln t przy jednoczesnym wzroście produkcji śrutu sojowej o 4,7% do 11,98 mln t. Udział UE w globalnej produkcji śrutu rzepakowego zmniejszy się o 1,2 pkt proc. do 31,1%, w przypadku produkcji śrutu słonecznikowego spadnie o 0,4 pkt proc. do 19,5%, a w produkcji śrutu sojowej będzie stabilny i wyniesie 4,4%.

Rzepak

W 2024 r. zbiory rzepaku w UE spadły o 14,7% do 17,08 mln t w wyniku zmniejszenia areálu uprawy o 9,6% do

5,62 mln ha i pogorszenia plonowania o 5,6% do średnio 3,04 t/ha. W porównaniu ze średnimi wynikami w latach 2019–2023 zbiory były o 5,2% niższe.

W grupie trzech największych producentów rzepaku spadł areal uprawy we Francji o 1,3% do 1327 tys. ha, Niemczech o 7,3% do 1092 tys. ha i Polsce o 8,4% do 1010 tys. ha. W porównaniu ze średnią z lat 2019–2023 areal uprawy rzepaku był wyższy: we Francji o 14,9%, w Niemczech o 7,5%, a w Polsce o 0,4%. Na uwagę zasługuje również duże zmniejszenie powierzchni uprawy rzepaku w Rumunii, o 38,8% do 410 tys. ha (wobec średniej pięcioletniej był niższy o 8,1%). Duże spadki areal uprawy odnotowano też w Szwecji, Łotwie, Danii i Czechach. Jedynym krajem ze wzrostem powierzchni uprawy rzepaku okazała się Litwa.

Średni plon rzepaku w UE wyniósł 3,04 t/ha i był o 5,6% niższy niż w 2023 r. oraz o 6,2% niższy w porównaniu ze średnią z lat 2019–2023. Wpływ miały na to niekorzystne warunki pogodowe: przede wszystkim susza latem w wielu regionach Europy. W poszczególnych krajach członkowskich utrzymały się duże różnice plonowania. Najwyższe plony (3,34–3,95 t/ha), przekraczające średnie unijne, wystąpiły jak w roku poprzednim w Niemczech i Danii, a więc w krajach charakteryzujących się wysokim poziomem intensywności produkcji roślinnej. W Danii plony nieznacznie poprawiły się w relacji rocznej, a w Niemczech były wyraźnie gorsze. Spadki plonów odnotowano także we Francji, Polsce i Rumunii.

We wszystkich krajach unijnych, z wyjątkiem Litwy, odnotowano w 2024 r. mniejsze zbiory. We Francji zmniejszyły się o 7,5% do 3,95 mln t, w Niemczech o 13,4% do 3,64 mln t, a w Polsce o 11,2% do 3,32 mln t. Wobec średniej z lat 2019–2023 zbiory były niższe w Niemczech (o 1,3%) i Polsce (o 1,2%), a we Francji wyższe (o 2,8%). Warto podkreślić bardzo duży spadek zbiorów w Rumunii, o 51,4% do 1,04 mln t. Wysoka dynamika spadku charakteryzowała także zbiory w Czechach i Łotwie.

Tabela 8. Powierzchnia uprawy rzepaku w krajach Unii Europejskiej (tys. ha)

Kraje	2019–2023 średnia	2022	2023	2024 ^a	Zmiany w %	
					2023 2022	2024 2023
Francja	1155	1230	1345	1327	9,3	-1,3
Niemcy	1016	1088	1178	1092	8,3	-7,3
Polska ^b	1006	1078	1103	1010	2,3	-8,4
Rumunia	446	469	670	410	42,9	-38,8
Czechy	363	344	380	343	10,5	-9,7
Litwa	298	348	305	315	-12,4	3,3
Dania	177	198	211	190	6,6	-10,0
Węgry	250	193	189	180	-2,1	-4,8
Słowacja	143	141	145	142	2,8	-2,1
Łotwa	149	160	151	122	-5,6	-19,2
Szwecja	113	132	122	96	-7,6	-21,3
UE-27 (mln ha)	5,56	5,88	6,22	5,62	5,8	-9,6

^a szacunek Oil World

^b według danych GUS-u: 1006 tys. ha średnio w latach 2019–2023, 1078 tys. ha w 2022 r., 1103 tys. ha w 2023 r. i 1031 tys. ha w 2024 roku

Źródło: opracowanie IERiGŻ PIB na podstawie danych Oil World, nr 40/2024 oraz Roczników Statystycznych GUS-u z lat 2020–2024, <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/roczniki-statystyczne/>

Tabela 9. Plony rzepaku w krajach Unii Europejskiej (t/ha)

Kraje	2019–2023 średnia	2022	2023	2024 ^a	Zmiany w %	
					2023 2022	2024 2023
Dania	4,13	4,49	3,92	3,95	-12,7	0,8
Niemcy	3,63	3,95	3,57	3,34	-9,6	-6,4
Polska ^b	3,34	3,38	3,39	3,29	0,3	-2,9
Węgry	2,90	2,38	3,27	3,22	37,4	-1,5
Słowacja	3,06	3,12	3,24	3,10	3,8	-4,3
Litwa	2,96	2,57	2,67	3,03	3,9	13,5
Francja	3,32	3,73	3,17	2,97	-15,0	-6,3
Szwecja	3,25	3,21	2,51	2,94	-21,8	17,1
Czechy	3,28	3,39	3,45	2,80	1,8	-18,8
Rumunia	2,83	2,79	3,19	2,54	14,3	-20,4
Łotwa	2,69	2,21	2,31	1,98	4,5	-14,3
UE-27	3,24	3,34	3,22	3,04	-3,6	-5,6

^a szacunek Oil World

^b według danych GUS-u: 3,20 t/ha średnio w latach 2019–2023, 3,38 t/ha w 2022 r., 3,39 t/ha w 2023 r. i 3,23 t/ha w 2024 roku

Źródło: opracowanie IERiGŻ PIB na podstawie danych Oil World, nr 40/2024 oraz Roczników Statystycznych GUS-u z lat 2020–2024, <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/roczniki-statystyczne/>

Tabela 10. Zbiory rzepaku w krajach Unii Europejskiej (tys. t)

Kraje	2019–2023 średnia	2022	2023	2024 ^a	Zmiany w %	
					2023 2022	2024 2023
Francja	3836	4590	4267	3945	-7,0	-7,5
Niemcy	3692	4295	4210	3644	-2,0	-13,4
Polska ^b	3360	3647	3739	3320	2,5	-11,2
Rumunia	1261	1310	2140	1040	63,4	-51,4
Czechy	1192	1166	1310	961	12,3	-26,6
Litwa	883	896	815	956	-9,0	17,3
Dania	731	889	827	750	-7,0	-9,3
Węgry	726	460	619	580	34,6	-6,3
Słowacja	438	442	470	440	6,3	-6,4
Szwecja	367	423	305	282	-27,9	-7,5
Łotwa	401	355	350	242	-1,4	-30,9
UE-27 (mln t)	18,01	19,64	20,03	17,08	2,0	-14,7

^a szacunek Oil World

^b według danych GUS-u: 3215 tys. t średnio w latach 2019–2023, 3647 tys. t w 2022 r., 3739 tys. t w 2023 r. i 3332 tys. t w 2024 roku

Źródło: opracowanie IERiGŻ PIB na podstawie danych Oil World, nr 40/2024 oraz Roczników Statystycznych GUS-u z lat 2020–2024, <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/roczniki-statystyczne/>

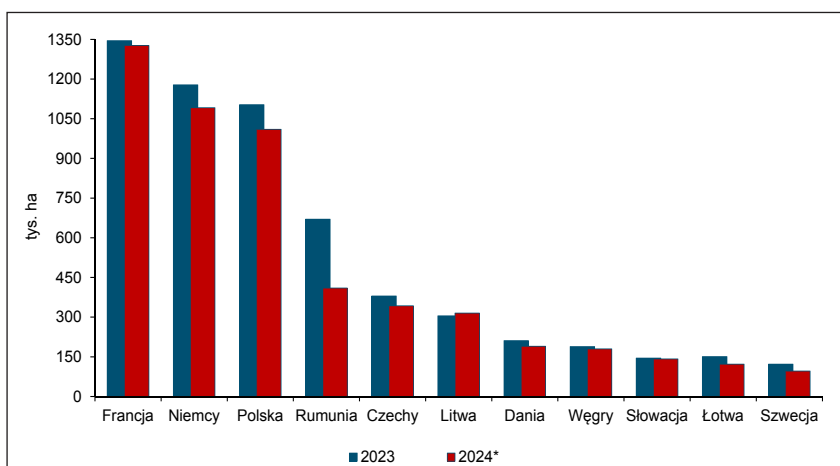
W sezonie 2024/25 (lipiec–czerwiec), ze względu na znaczny spadek zasobów własnych (produkcja + zapasy początkowe) do 18,60 mln t (o 15,3%), UE zwiększy import rzepaku do 7,22 mln t (o 13,7%). Będzie on odpowiadał za 29,3% całkowitego zużycia rzepaku wobec 24,3% w sezonie 2023/24. To dość wysoki poziom na tle poprzednich lat. Największymi dostawcami rzepaku nadal będą: Australia, Ukraina i Kanada, której rola może wzrosnąć ze względu na wysokie zbiory. Dostawy z Ukrainy i Australii prawdopodobnie spadną z powodu mniejszej produkcji rzepaku w tych krajach. Przewiduje się także duży spadek eksportu rzepaku do 0,27 mln t (o 62,5%), co będzie stanowić 1,6% produkcji (wobec 3,6% w sezonie 2023/24). Uwzględniając powyższe uwarunkowania rynkowe, przerób rzepaku w UE wyniesie 24,08 mln t i będzie o 5,5% mniejszy niż w poprzednim sezonie, a jego zapasy na koniec sezonu zmniejszą się do 0,89 mln t (o 41,4%) i będą stanowić 3,6% rocznego zużycia rzepaku wobec 5,8% przed rokiem oraz 7,8% przed dwoma laty, co powinno działać pro wzrostowo na jego ceny. Presję na ograniczenie wzrostu cen rzepaku będzie jednak wywierać duża podaż konkurencyjnej soi.

2. Niska samowystarczalność w zakresie produktów oleistych w sezonie 2024/25

W sezonie 2024/25 (październik–wrzesień) samowystarczalność UE (mierzona relacją produkcji do zużycia) w zakresie nasion oleistych i produktów ich przerobu nadal będzie niska i nie zmieni się istotnie w porównaniu z poprzednim sezonem. UE nadal będzie jednym z największych światowych importerów nasion oleistych i produktów ich przerobu (w tym szczególnie śrut oleistych), natomiast jej udział w światowym eksporcie produktów oleistych pozostanie niewielki.

W sezonie 2024/25 (październik–wrzesień) samowystarczalność UE w zakresie nasion oleistych (soi, rzepaku i sło-

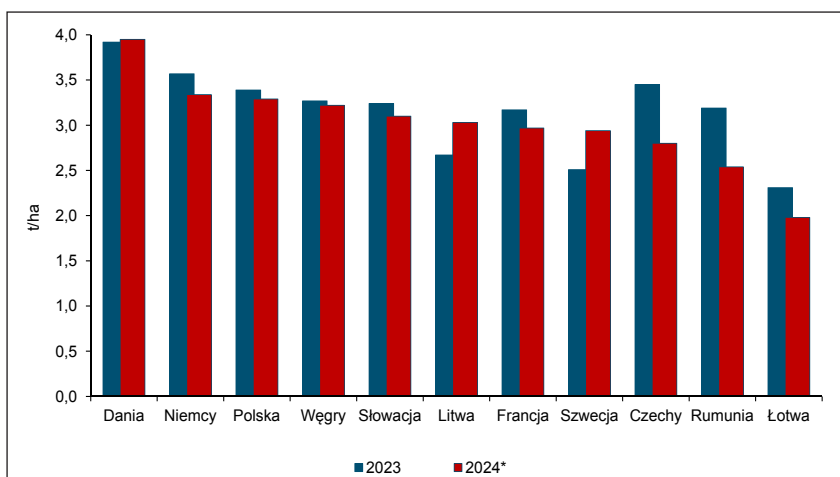
Wykres 8. Powierzchnia uprawy rzepaku w krajach Unii Europejskiej

* szacunek Oil World

Źródło: opracowanie IERiGŻ PIB na podstawie danych Oil World, nr 40/2024.

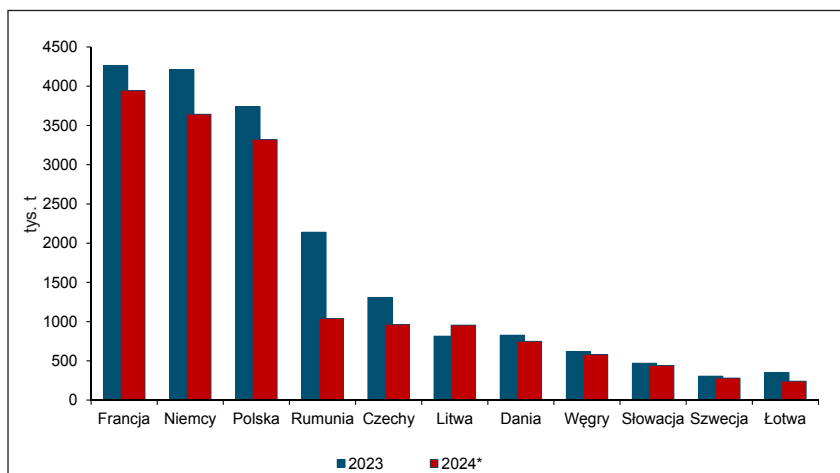
Wykres 9. Plony rzepaku w krajach Unii Europejskiej

* szacunek Oil World

Źródło: opracowanie IERiGŻ PIB na podstawie danych Oil World, nr 40/2024.

Wykres 10. Zbiory rzepaku w krajach Unii Europejskiej

* szacunek Oil World

Źródło: opracowanie IERiGŻ PIB na podstawie danych Oil World, nr 40/2024.

necznika) spadnie do 57,2%, z 61,4% w poprzednim sezonie. UE pozostanie dużym importerem nasion oleistych (22,49 mln t), a jej udział w światowym ich imporcie wyniesie 11,6%. Głównymi produktami importowanymi do UE będą nadal soja (14,80 mln t) i rzepak (7,15 mln t). W strukturze światowego importu nasion oleistych UE będzie miała duży udział odnośnie rzepaku (41,6%) i nasion słonecznika (24,4%). UE pozostanie niewielkim eksporterem nasion oleistych (0,66 mln t), a jej udział w globalnym eksporcie wyniesie 0,3%. Przedmiotem eksportu będą głównie nasiona rzepaku (0,35 mln t) i słonecznika (0,31 mln t).

Samowystarczalność UE w zakresie olejów roślinnych także będzie niska, ale wyższa niż w przypadku nasion ole-

istych i wyniesie 69,1% wobec 71,4% w sezonie 2023/24. W sezonie 2024/25 import olejów roślinnych do UE spadnie o 0,7% do 9,41 mln t, ale duży pozostanie jego udział w zużyciu, które zmniejszy się o 3,2% do 23,90 mln t. W strukturze towarowej importu nadal będzie dominować olej palmowy (5,10 mln t), a w mniejszym stopniu słonecznikowy (3,29 mln t). Udział UE w światowym imporcie wymienionych olejów wyniesie odpowiednio 10,1 i 23,8%. Eksport olejów roślinnych z UE zmniejszy się o 16,1% do 2,03 mln t, a przedmiotem wywozu będą głównie oleje: słonecznikowy (0,90 mln t) i sojowy (0,69 mln t). Eksport oleju rzepakowego spadnie o 37,1% do 0,44 mln t. Udział UE w światowym eksporcie olejów pozostanie niewielki (2,4%) ze względu na brak produkcji i eksportu oleju palmowego. W świa-

towym eksporcie oleju rzepakowego, słonecznikowego i sojowego udział UE będzie znacznie większy (5–6%).

W sezonie 2024/25 (październik–wrzesień) samowystarczalność UE w zakresie śrut oleistych zmniejszy się do 57,6% (spadek o 2,6 pkt proc.). Import śrut oleistych wzrośnie o 6,2% do 23,55 mln t i będzie miał duży udział w zużyciu (51,92 mln t). W strukturze przywozu największy udział będzie miała śruta sojowa (19,90 mln t), a następnie słonecznikowa (2,95 mln t). Eksport śruty rzepakowej zmniejszy się o 27,9% do 0,62 mln t, a wywóz śruty słonecznikowej spadnie o 3,1% do 0,94 mln t. Udział UE w światowym eksporcie śrut oleistych pozostanie niewielki (1,6%), ale relatywnie wysoki będzie w przypadku śruty rzepakowej (6,1%) i słonecznikowej (9,4%).

**Tabela 11. Bilans rzepaku w Unii Europejskiej (mln t)
lipiec–czerwiec**

Wyszczególnienie	2021/22	2022/23	2023/24	2024/25 ^a	Zmiany w %	
					2023/24 2022/23	2024/25 2023/24
Zapasy początkowe	0,96	0,92	1,94	1,52	110,9	-21,6
Produkcja	17,23	19,64	20,03	17,08	2,0	-14,7
Import	5,87	6,84	6,35	7,22	-7,2	13,7
w tym: Ukraina	1,70	3,04	3,35	3,02	10,2	-9,9
Australia	3,26	2,99	2,27	2,48	-24,1	9,3
Kanada	0,61	0,26	0,10	1,37	-61,5	1270,0
Zasoby ogółem	24,06	27,40	28,32	25,82	3,4	-8,8
Zużycie wewnętrzne:	22,70	24,88	26,08	24,66	4,8	-5,4
– przerób	22,19	24,15	25,49	24,08	5,5	-5,5
– pozostałe zużycie	0,51	0,73	0,59	0,58	-19,2	-1,7
Eksport	0,46	0,58	0,72	0,27	24,1	-62,5
Zużycie ogółem	23,16	25,46	26,80	24,93	5,3	-7,0
Zapasy końcowe	0,92	1,94	1,52	0,89	-21,6	-41,4
Zapasy końcowe / zużycie wewnętrzne (%)	4,1	7,8	5,8	3,6	x	x

^a szacunek Oil World

Źródło: opracowanie IERiGŻ PIB na podstawie danych Oil World, nr 40/2024.

**Tabela 12. Bilans nasion oleistych w Unii Europejskiej^a (mln t)
październik–wrzesień**

Wyszczególnienie	Sezon	Produkcja	Import	Eksport	Zużycie	Wskaźnik samowystarczalności (%) ^b	Udział UE w świecie (%)		
							produkcja	import	eksport
Nasiona oleiste (3)	2022/23	31,63	22,07	1,23	52,47	60,3	6,2	11,5	0,6
	2023/24	32,76	21,55	0,96	53,35	61,4	6,2	10,7	0,5
	2024/25 ^c	29,21	22,49	0,66	51,04	57,2	5,3	11,6	0,3
z tego: rzepak	2022/23	19,64	6,65	0,64	25,65	76,6	24,5	33,8	3,2
	2023/24	20,03	6,72	0,50	26,25	76,3	25,3	34,6	2,6
	2024/25 ^c	17,08	7,15	0,35	23,88	71,5	22,4	41,6	2,0
słonecznik	2022/23	9,52	1,47	0,59	10,40	91,5	17,0	37,3	15,2
	2023/24	9,87	0,82	0,46	10,23	96,5	16,8	31,3	17,2
	2024/25 ^c	9,19	0,54	0,31	9,42	97,6	17,1	24,4	14,5
soja	2022/23	2,47	13,95	–	16,42	15,0	0,7	8,3	–
	2023/24	2,86	14,01	–	16,87	17,0	0,7	7,8	–
	2024/25 ^c	2,94	14,80	–	17,74	16,6	0,7	8,5	–

^a bez zmiany stanu zapasów, ^b produkcja / zużycie, ^c szacunek Oil World

Źródło: opracowanie IERIGŻ PIB na podstawie danych Oil World, nr 40/2024.

**Tabela 13. Bilans olejów roślinnych w Unii Europejskiej^a (mln t)
październik–wrzesień**

Wyszczególnienie	Sezon	Produkcja	Import	Eksport	Zużycie	Wskaźnik samowystarczalności (%)	Udział UE w świecie (%)		
							produkcja	import	eksport
Oleje roślinne (4)	2022/23	17,22	10,06	2,87	24,41	70,5	8,9	11,6	3,3
	2023/24 ^c	17,63	9,48	2,42	24,69	71,4	8,9	11,2	2,9
	2024/25 ^c	16,52	9,41	2,03	23,90	69,1	8,2	11,2	2,4
z tego: rzepakowy	2022/23	10,50	0,45	0,76	10,19	103,0	34,7	6,4	10,7
	2023/24 ^c	10,95	0,42	0,70	10,67	102,6	34,4	5,6	9,5
	2024/25 ^c	10,01	0,41	0,44	9,98	100,3	32,8	5,7	6,0
słonecznikowy	2022/23	4,03	2,56	1,20	5,39	74,8	18,3	18,0	8,6
	2023/24	3,95	3,20	1,04	6,11	64,6	16,8	20,2	6,5
	2024/25 ^c	3,65	3,29	0,90	6,04	60,4	17,2	23,8	6,6
sojowy	2022/23	2,69	0,63	0,91	2,41	111,6	4,5	5,3	7,6
	2023/24	2,73	0,57	0,68	2,62	104,2	4,3	4,7	5,6
	2024/25 ^c	2,86	0,61	0,69	2,78	102,9	4,3	4,8	5,5
palmowy	2022/23	–	6,42	–	6,42	–	–	12,0	–
	2023/24	–	5,29	–	5,29	–	–	10,8	–
	2024/25 ^c	–	5,10	–	5,10	–	–	10,1	–

^a bez zmiany stanu zapasów, ^b produkcja / zużycie, ^c szacunek Oil World

Źródło: opracowanie IERIGŻ PIB na podstawie danych Oil World, nr 40/2024.

**Tabela 14. Bilans śrut oleistych w Unii Europejskiej^a (mln t)
październik–wrzesień**

Wyszczególnienie	Sezon	Produkcja	Import	Eksport	Zużycie	Wskaźnik samowystarczalności (%)	Udział UE w świecie (%)		
							produkcja	import	eksport
Śruty oleiste (3)	2022/23	29,92	21,75	1,72	49,95	59,9	9,5	25,2	2,0
	2023/24	30,82	22,18	1,83	51,17	60,2	9,3	23,3	1,9
	2024/25 ^c	29,93	23,55	1,56	51,92	57,6	8,8	23,8	1,6
z tego: rzepakowa	2022/23	13,88	1,14	0,77	14,25	97,4	32,3	11,4	7,5
	2023/24	14,57	0,69	0,86	14,40	101,2	32,3	6,8	8,4
	2024/25 ^c	13,49	0,70	0,62	13,57	99,4	31,1	6,9	6,1
słonecznikowa	2022/23	4,88	2,98	0,95	6,91	70,6	21,1	31,0	9,9
	2023/24	4,81	3,13	0,97	6,97	69,0	19,9	28,4	8,8
	2024/25 ^c	4,46	2,95	0,94	6,47	68,9	19,5	29,5	9,4
sojowa	2022/23	11,16	17,63	–	28,79	38,8	4,5	26,4	–
	2023/24	11,44	18,36	–	29,80	38,4	4,4	24,9	–
	2024/25 ^c	11,98	19,90	–	31,88	37,6	4,4	25,2	–

^a bez zmiany stanu zapasów, ^b produkcja / zużycie, ^c szacunek Oil World

Źródło: opracowanie IERIGŻ PIB na podstawie danych Oil World, nr 40/2024.

III. RYNEK PRODUKTÓW OLEISTYCH W POLSCE

1. PRODUKCJA RZEPAKU

Rzepak jest jedyną rośliną oleistą uprawianą w Polsce na dużą skalę. Odgrywa bardzo ważną rolę w krajowej gospodarce żywnościowej – w rolnictwie i przemysłach przetwórczych. Jest on surowcem do produkcji tłuszczów konsumpcyjnych i technicznych oraz stanowi źródło białka paszowego. Polityka Unii Europejskiej promująca rozwój energii odnawialnej i obligująca państwa członkowskie do wzrostu udziału biokomponentów i biopaliw w zużyciu paliw płynnych zdyktowała rozwój produkcji rzepaku w Polsce. Przy wieloletniej stabilizacji zapotrzebowania na rzepak (olej rzepakowy) ze strony sektora spożywczego na poziomie ok. 1 mln t, wykreowano szybko rosnący popyt na ten surowiec zużywany w produkcji biokomponentów. Zbiory rzepaku zwiększyły się z poniżej 1 mln t średnio w ostatnim pięcioleciu przed akcesją (1999–2003) do 3,22 mln t w latach 2019–2023 w wyniku prawie dwupółkrotnego wzrostu areалу uprawy (z 0,44 do 1,01 mln ha), ale także ponad 50% wzrostu plonów (z 2,15 do 3,20 t/ha). Udział rzepaku w krajowej powierzchni zasiewów wzrósł ponad dwukrotnie (z 3,9% średnio w ostatnich pięciu latach przed akcesją do 9,2% w latach 2019–2023). Ponad dwukrotnie wzrosła też liczba gospodarstw rolnych uprawiających rzepak (z 43,0 tys. w 2002 r. do 101,3 tys. w 2020 r.) przy spadku ogólnej liczby gospodarstw rolnych o powierzchni przekraczającej 1 ha użytków rolnych w tym czasie z prawie 2 do 1,3 mln.

Polska jest aktualnie jednym z trzech największych producentów rzepaku w Unii Europejskiej. W latach 2019–2023 miała prawie 19% udziału w produkcji rzepaku 27 krajów Unii Europejskiej i 18% udziału w areale jego uprawy. Pod względem wielkości zbiorów i areалу uprawy Polskę wyprzedzały tylko Francja (22% udziału

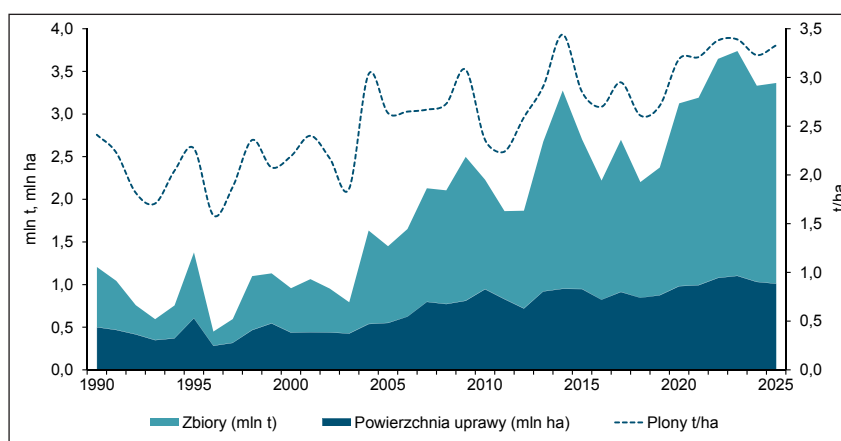
w produkcji i 21% udziału w areale uprawy) i Niemcy (odpowiednio 21 i 18%), zaś pod względem wysokości plonów rzepaku Polska ustępowała Niemcom i Danii (były niższe odpowiednio o 8 i 19%).

1.1. Spadek zbiorów w 2024 roku

Po rekordowych zbiorach w latach 2022–2023 wynoszących odpowiednio 3,65 i 3,74 mln t, w 2024 r. zbiory rzepaku w Polsce spadły według zak-

tualizowanego szacunku IERiGŻ PIB do 3,33 mln t i były niższe o 10,9% niż w poprzednim roku i o 8,6% niż przed dwoma laty, ale o 3,6% wyższe w porównaniu ze średnimi zbiorami w ostatnim pięcioleciu (2019–2023). Sezon 2023/24 był kolejnym, w którym uprawie rzepaku sprzyjały na ogół dobre warunki pogodowe w czasie zimy i w ślad za tym straty zimowe były niewielkie. Jednakże plony rzepaku w relacji do wysokich w 2023 r. obniżyły się o 4,7% do 32,3 dt/ha głównie z powodu przymrozków w okresie

Wykres 11. Powierzchnia uprawy, plony i zbiory rzepaku*

* 2024 r. – szacunek IERiGŻ PIB, 2025 r. – prognoza IERiGŻ PIB

Źródło: opracowanie IERiGŻ PIB na podstawie Roczników Statystycznych GUS-u z lat 1991–2024. <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/roczniki-statystyczne/>

Tabela 15. Powierzchnia uprawy, plony i zbiory rzepaku

Lata	Powierzchnia uprawy (tys. ha)	Plony (dt/ha)	Zbiory (tys. t)
1999–2003	458,1	21,4	979,9
2019–2023	1006,0	32,0	3215,2
2010	946,1	23,6	2228,7
2011	830,1	22,4	1861,8
2012	720,3	25,9	1865,6
2013	920,7	29,1	2677,7
2014	951,1	34,4	3275,8
2015	947,1	28,5	2700,8
2016	822,6	27,0	2219,3
2017	914,3	29,5	2697,3
2018	845,1	26,1	2202,4
2019	875,2	27,1	2373,2
2020	980,9	31,9	3124,8
2021	993,4	32,1	3191,2
2022	1078,1	33,8	3647,4
2023	1102,6	33,9	3739,5
2024 ^a	1031,0	32,3	3332,0
2025 ^b	1000–1020	33,3	3330–3400

^a szacunek IERiGŻ PIB

^b prognoza IERiGŻ PIB

Źródło: opracowanie IERiGŻ PIB na podstawie Roczników Statystycznych GUS-u z lat 2000–2024. <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/roczniki-statystyczne/>

kwitnienia i wczesnowiosennej suszy, co przełożyło się na redukcję tuszczyn, a areał uprawy rzepaku zmniejszył się o 6,5% do 1,03 mln ha. W uprawie nadal dominował rzepak ozimy (ok. 99% udziału w całkowitej produkcji i areale uprawy rzepaku). Zbiory rzepaku ozimego zmniejszyły się o 10,9% do 3,30 mln t, a rzepaku jarego o 11,2% do 0,04 mln t.

W 2024 r. utrzymało się wysokie zróżnicowanie regionalne w uprawie rzepaku. Nadal najwięcej rzepaku uprawiano w województwach północnych, zachodnich i południowo-zachodnich: zachodniopomorskim (10,9%), dolnośląskim (10,5%), wielkopolskim (10,1%), warmińsko-mazurskim (9,5%), kujawsko-pomorskim (9,0%), pomorskim (8,3%) i opolskim (6,7%) oraz na Lubelszczyźnie (12,1%). W tych województwach są sprzyjające uprawie rzepaku warunki glebowo-klimatyczne (w tym jest mniejsza podatność na suszę i wymarzenie niż w województwach centralnych i wschodnich, takich jak mazowieckie czy podlaskie). Jest też sprzyjająca uprawie rzepaku struktura agrarna (szczególnie w województwach północnych i zachodnich jest duży udział gospodarstw wielkoobszarowych, dobrze wyposażonych, o wysokiej kulturze rolnej, co pozwala im stosować prawidłową technologię produkcji rzepaku). Stymulującą na rozwój rzepaku w tych województwach oddziałuje również lokalizacja na ich terenie większości krajowych olejarni.

Zasiewy rzepaku ozimego pod zbiory 2024 r. prowadzone były powszechnie na przełomie sierpnia i września 2023 r. i przebiegały w zróżnicowanych warunkach pogodowych przy nadmiarze opadów na południu Polski oraz ich niedoborze w centrum i na północy kraju. W niektórych rejonach były opóźnione ze względu na przedłużające się żniwa zbóż. Zakończono je na początku drugiej dekady września. Według oceny GUS-u w optymalnych terminach agrotechnicznych zasiano ponad 82% powierzchni rzepaku ozimego. Utrzymano relatywnie wysoką powierzchnię zasiewów rzepaku ozimego, przekraczającą podobnie jak w dwóch poprzednich latach 1 mln ha (w relacji rocznej o 69 tys. ha mniej-

szą), mimo dużego spadku cen skupu i znaczącego pogorszenia opłacalności uprawy rzepaku w 2023 roku. W sierpniu 2023 r., tj. w okresie podejmowania decyzji produkcyjnych o zasiewach pod zbiory następnego roku, średnia cena skupu rzepaku według meldunkowych danych GUS-u wyniosła 1879,9 PLN/t i była o 38,2% niższa niż przed rokiem, ale jeszcze bardziej spadły w tym czasie ceny skupu pszenicy, bo o 41,6% do 884,6 PLN/t. W tej sytuacji relacja cen rzepak/pszenica ukształtowała się na poziomie 2,13/1 wobec 2,01/1 w sierpniu 2022 r., a więc była korzystna dla producentów rzepaku, co skłaniało ich do utrzymania dużej powierzchni zasiewów rzepaku ozimego.

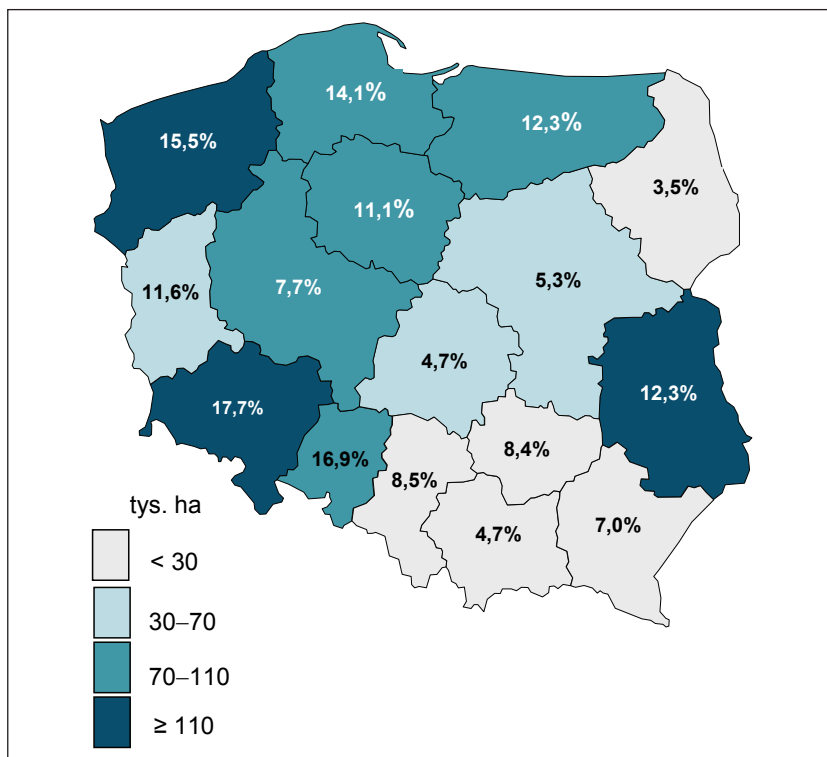
Warunki atmosferyczne jesienią 2023 r. były zróżnicowane, z niedoborem opadów we wrześniu i dostateczną ich ilością w październiku i listopadzie. Ciepła, słoneczna pogoda z dużymi opadami deszczu w pierwszej i drugiej dekadzie listopada podtrzymywała wegetację rzepaku, która spowolniła w trzeciej dekadzie tego miesiąca z powodu znacznego ochłodzenia i opadów śniegu. Stan plantacji na koniec listopada GUS ocenił w pięciopunktowej skali na 4,0 stopnie kwalifikacyjne, tj. o 0,1 pkt proc. wyżej niż przed rokiem. W stan zimowego spoczynku rośliny rzepaku weszły na ogół dobrze wyrosnięte i rozkrzewione. Występujące okresowo w pierwszej połowie grudnia spadki temperatury powietrza przy powierzchni gruntu miejscami poniżej -15°C , mimo braku pokrywy śnieżnej lub niewielkiej jej wysokości, nie spowodowały nadmiernego wychłodzenia gruntu na wysokości węzła krzewienia roślin rzepaku. Na początku stycznia 2024 r. wysoka jak na tę porę roku temperatura powietrza lokalnie powodowała zakłócenia w zimowym spoczynku roślin, ale topniejący śnieg oraz opady deszczu i deszczu ze śniegiem zapewniały dobre uwilgotnienie gleby. Duże spadki temperatury pod koniec pierwszej, a także w drugiej dekadzie stycznia miejscami poniżej -20°C były krótkotrwałe i również nie spowodowały większych strat na plantacjach rzepaku. Wyjątkowo wysokie temperatury powietrza i opady deszczu

w lutym, znacznie przekraczające normy wieloletnie, zakłócały zimowy spoczynek roślin rzepaku. Z przeprowadzonych przez GUS pod koniec lutego i w pierwszej połowie marca badań polowych wynikało, że w sezonie 2023/24 rzepak przezimował podobnie jak w poprzednim sezonie prawie bez strat.

Wznowienie wegetacji rzepaku na przeważającym obszarze kraju rozpoczęło się już w drugiej połowie lutego 2024 r., a więc bardzo wcześnie. Ciepła i słoneczna pogoda w marcu sprzyjała intensywnemu wzrostowi rzepaku i jego kwitnienie zaczęło się w pierwszej dekadzie kwietnia (trzy tygodnie wcześniej niż zwykle). Notowane w okresie kwitnienia przymrozki, miejscami poniżej -9°C oraz wczesnowiosenna susza występująca od połowy kwietnia do połowy maja miały niekorzystny wpływ na rośliny rzepaku, powodując redukcję ilości tuszczyn i tym samym plonów. Według oceny GUS-u z połowy maja straty zimowe i wiosenne na plantacjach rzepaku były nieco wyższe niż w poprzednim roku. W skali kraju zakwalifikowano do zaorania 3,9 tys. ha, tj. 0,4% powierzchni zasianej rzepaku ozimego wobec 1,3 tys. ha w 2023 r., w tym najwięcej w województwach: zachodniopomorskim (z powodu uszkodzeń mrozowych) oraz opolskim (z powodu szkód spowodowanych przez zwierzynę leśną). Wzrost temperatury powietrza i opady w drugiej połowie maja i w czerwcu korzystnie wpłynęły na wegetację rzepaku. Jednakże stan plantacji rzepaku w końcowym okresie wegetacji był bardzo zróżnicowany regionalnie, a nawet lokalnie (szczególnie w Polsce południowo-zachodniej).

Żniwa rzepaku rozpoczęto o dwa do trzech tygodni wcześniej niż w ostatnich latach. Lokalnie w południowo-zachodniej Polsce rozpoczęto je już na początku lipca. Powszechnie prowadzono w drugiej i trzeciej dekadzie lipca, a zakończono na początku sierpnia. Przebiegały na ogół w sprzyjających warunkach pogodowych, ale lokalnie występowały też utrudnienia spowodowane burzami, gradobiciem i nawałnicami połączonymi z silnym wiatrem.

Mapa 1. Powierzchnia uprawy rzepaku i udział województw w całkowitej powierzchni zasiewów w 2023 roku

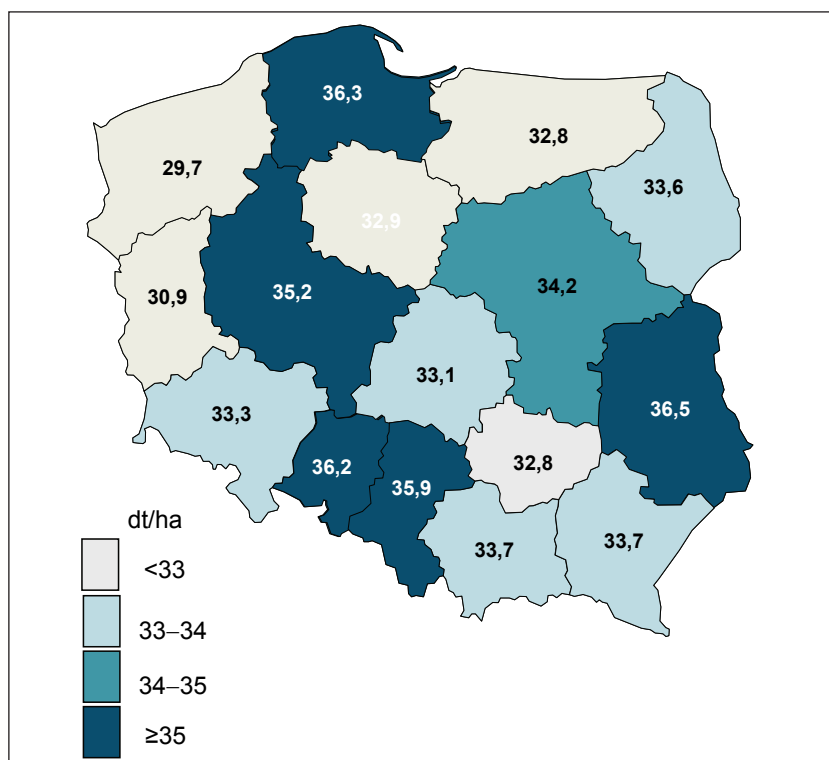
Źródło: opracowanie IERiGŻ PIB na podstawie niepublikowanych danych GUS-u.

Tabela 16. Powierzchnia uprawy rzepaku według województw (tys. ha)

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Zmiany w %
										2023 2022
POLSKA	947,1	822,6	914,3	845,1	875,2	980,9	993,4	1078,1	1102,6	2,3
1. Dolnośląskie	133,7	118,2	121,5	125,5	120,5	127,0	122,3	129,1	128,4	-0,6
2. Kujawsko-pomorskie	117,4	83,1	99,0	63,7	83,5	90,0	90,0	100,5	101,1	0,6
3. Lubelskie	65,0	69,9	84,1	112,2	114,9	128,5	127,5	125,3	131,9	5,2
4. Lubuskie	36,8	33,8	33,8	31,5	20,4	27,3	32,9	34,4	37,0	7,7
5. Łódzkie	23,3	15,7	21,6	21,2	28,1	26,8	30,1	33,8	36,7	8,3
6. Małopolskie	7,8	7,9	9,5	10,8	12,4	13,3	12,5	12,5	15,3	22,5
7. Mazowieckie	42,8	32,7	46,1	34,1	45,9	56,8	56,0	60,6	64,6	6,5
8. Opolskie	75,3	75,5	71,2	77,5	69,3	77,5	75,3	77,7	80,6	3,8
9. Podkarpackie	23,4	19,7	22,5	26,6	26,4	26,1	25,7	23,4	25,2	7,4
10. Podlaskie	11,1	13,6	15,5	18,0	15,5	18,3	18,3	22,1	23,2	5,2
11. Pomorskie	77,4	64,8	80,2	61,5	79,9	82,3	75,2	88,4	87,5	-0,9
12. Śląskie	19,7	21,0	19,9	25,3	18,1	24,5	21,8	21,9	23,3	6,1
13. Świętokrzyskie	9,8	7,7	7,5	12,1	10,7	18,6	22,3	25,6	29,0	13,3
14. Warmińsko-mazurskie	75,8	55,8	67,8	46,4	75,3	86,9	94,9	103,3	98,6	-4,5
15. Wielkopolskie	114,6	103,9	109,2	98,9	84,1	91,0	92,4	104,0	108,9	4,7
16. Zachodniopomorskie	113,3	99,0	104,8	80,0	70,2	85,9	96,2	115,5	111,3	-3,6

Źródło: opracowanie IERiGŻ PIB na podstawie niepublikowanych danych GUS-u.

Mapa 2. Plony rzepaku w 2023 roku

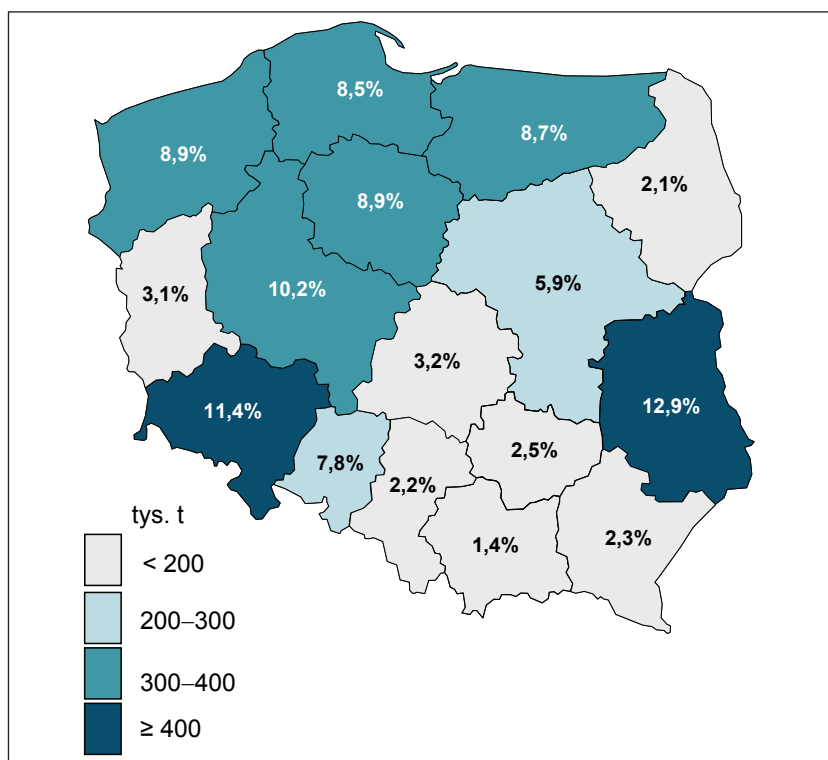
Źródło: opracowanie IERIGŻ PIB na podstawie niepublikowanych danych GUS-u.

Tabela 17. Plony rzepaku według województw (dt/ha)

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Zmiany w %
										<u>2023</u> <u>2022</u>
POLSKA	28,5	27,0	29,5	26,1	27,1	31,9	32,1	33,8	33,9	0,3
1. Dolnośląskie	28,7	30,4	31,1	28,0	26,7	30,7	32,1	31,5	33,3	5,7
2. Kujawsko-pomorskie	28,6	25,3	31,0	22,2	26,6	33,3	32,0	34,2	32,9	-3,8
3. Lubelskie	24,8	25,6	32,7	29,9	26,1	29,8	31,8	33,9	36,5	7,7
4. Lubuskie	29,6	27,4	26,4	20,8	24,1	28,5	26,8	29,8	30,9	3,7
5. Łódzkie	27,2	24,3	29,1	24,3	26,7	30,5	30,8	33,2	33,1	-0,3
6. Małopolskie	25,9	31,0	30,5	30,2	28,9	31,9	33,3	32,7	33,7	3,1
7. Mazowieckie	23,0	21,7	25,1	34,6	28,8	32,2	31,9	34,3	34,2	-0,3
8. Opolskie	31,4	31,9	31,4	32,0	28,3	31,5	35,8	35,0	36,2	3,4
9. Podkarpackie	24,0	24,9	24,2	26,0	25,4	33,6	34,9	32,7	33,7	3,1
10. Podlaskie	28,7	25,8	32,9	26,6	31,0	32,4	32,5	35,4	33,6	-5,1
11. Pomorskie	29,1	28,3	32,4	25,5	29,6	33,4	33,7	37,5	36,3	-3,2
12. Śląskie	28,7	30,3	29,2	22,3	27,0	31,7	33,7	34,4	35,9	4,4
13. Świętokrzyskie	25,5	25,2	30,0	17,6	22,7	27,4	29,0	31,8	32,8	3,1
14. Warmińsko-mazurskie	25,6	23,1	28,2	22,3	28,1	32,5	31,5	34,5	32,8	-4,9
15. Wielkopolskie	31,6	27,3	28,3	23,1	25,3	33,6	32,7	34,4	35,2	2,3
16. Zachodniopomorskie	30,1	24,3	25,9	22,0	27,4	33,0	30,4	33,0	29,7	-10,0

Źródło: opracowanie IERIGŻ PIB na podstawie niepublikowanych danych GUS-u.

Mapa 3. Zbiory rzepaku oraz ich struktura w 2023 roku

Źródło: opracowanie IERIGŻ PIB na podstawie niepublikowanych danych GUS-u.

Tabela 18. Zbiory rzepaku według województw (tys. t)

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Zmiany w %
										2023 2022
POLSKA	2700,8	2219,3	2697,3	2202,4	2373,2	3124,8	3191,2	3647,4	3739,5	2,5
1. Dolnośląskie	384,0	359,1	377,3	351,0	322,1	390,5	393,1	406,2	427,9	5,4
2. Kujawsko-pomorskie	335,8	210,1	306,9	141,4	221,9	299,5	288,1	344,2	332,5	-3,4
3. Lubelskie	161,5	179,2	275,2	336,0	299,5	383,5	405,4	424,9	481,5	13,3
4. Lubuskie	109,0	92,4	89,2	65,7	49,0	77,9	88,1	102,5	114,3	11,5
5. Łódzkie	63,5	38,3	63,0	51,6	75,0	81,7	92,7	112,5	121,3	7,9
6. Małopolskie	20,0	24,6	29,1	32,6	35,8	42,5	41,5	41,0	51,6	26,0
7. Mazowieckie	98,5	71,0	115,6	117,7	132,4	182,9	178,5	207,8	221,0	6,3
8. Opolskie	236,2	241,2	223,4	247,9	196,1	244,3	269,4	271,6	292,1	7,6
9. Podkarpackie	56,2	49,1	54,6	69,0	67,1	87,9	89,9	76,7	85,0	10,9
10. Podlaskie	31,7	35,1	51,1	47,8	48,0	59,2	59,6	78,1	77,9	-0,3
11. Pomorskie	225,2	183,3	259,5	156,7	236,3	274,8	253,3	331,3	317,7	-4,1
12. Śląskie	56,5	63,5	58,2	56,4	48,9	77,6	73,5	75,3	83,4	10,7
13. Świętokrzyskie	24,9	19,3	22,5	21,2	24,2	50,8	64,6	81,4	95,3	17,0
14. Warmińsko-mazurskie	194,1	129,0	191,0	103,4	211,9	282,5	299,2	355,9	323,9	-9,0
15. Wielkopolskie	362,7	283,3	309,3	228,2	212,7	305,8	302,0	357,5	383,0	7,1
16. Zachodniopomorskie	341,2	240,9	271,3	175,7	192,2	283,4	292,3	380,6	331,1	-13,0

Źródło: opracowanie IERIGŻ PIB na podstawie niepublikowanych danych GUS-u.

W opinii plantatorów, mimo niższych tegorocznych plonów rzepaku w porównaniu z wysokimi ubiegłorocznymi, nasiona rzepaku charakteryzowały się wysoką zawartością oleju (42% i więcej) i niską wilgotnością (7–9%).

1.2. Wyższa dochodowość produkcji rzepaku w 2024 roku

W 2024 r. dochodowość produkcji rzepaku liczona jako relacja dochodu rolniczego do wartości produkcji z 1 ha jego uprawy była wyższa w porównaniu z bardzo niską w poprzednim roku oraz nadal wyższa niż dla pszenicy. Wzrost cen skupu znacząco zrekompensował spadek plonów i wartość produkcji rzepaku z 1 ha jego uprawy była niewiele niż-

sza niż w 2023 r., natomiast koszty jego produkcji spadły znacznie bardziej (według szacunkowych danych IERiGŻ PIB zmniejszyły się średnio o 8,2%).

W gospodarstwach prowadzących rachunkowość rolną dla IERiGŻ PIB w 2024 r. dochód rolniczy bez dopłat (wartość produkcji – koszty ogółem) z 1 ha uprawy rzepaku ozimego wyniósł średnio 1006 PLN, a z dopłatami 1698 PLN i był odpowiednio o 111,8 i 40,2% wyższy niż w 2023 roku. W przypadku uprawy pszenicy ozimej rolnicy ponieśli stratę w wysokości 47 PLN na 1 ha wobec 135 PLN dochodu bez dopłat w 2023 r., a dochód z jej uprawy łącznie z dopłatami spadł do 621 PLN, tj. o 26,6%. Dochodowość produkcji rzepaku ozimego liczona bez dopłat zwiększyła

się z 6,4% w 2023 r. do 13,6% w 2024 r., a w ujęciu z dopłatami wzrosła z 16,2 do 22,9%. Dla pszenicy ozimej oba wskaźniki obniżyły się odpowiednio z 2,1 do –0,8% i z 13,1 do 10,9%. W tej sytuacji znacząco wzrosła nadwyżka dochodu rolniczego uzyskanego z produkcji rzepaku w relacji do pszenicy. O ile w 2023 r. dochód rolniczy łącznie z dopłatami z uprawy 1 ha rzepaku był o 43,1% wyższy w porównaniu z dochodem uzyskanym z uprawy 1 ha pszenicy, to w 2024 r. był prawie trzykrotnie wyższy.

W 2024 r. dopłaty stanowiły 41% dochodu uzyskanego z produkcji rzepaku wobec 61% w 2023 r., a w przypadku produkcji pszenicy ich udział stanowił 108% wobec 84% przed rokiem.

Tabela 19. Dochodowość produkcji rzepaku i pszenicy w gospodarstwach prowadzących rachunkowość rolną

Wyszczególnienie	RZEPAK OZIMY					
	2023 ^a			2024 ^a		
	średnio	skala uprawy (ha/gosp.)		średnio	skala uprawy (ha/gosp.)	
		2–6	20–60		2–6	20–60
Powierzchnia uprawy (ha/gosp.)	17,37	3,90	32,71	17,37	3,90	32,71
Plon (dt/ha)	39,70	35,20	42,30	37,90	33,50	40,30
Cena sprzedaży nasion (PLN/dt)	187,68	185,36	188,31	195,75	193,33	196,40
	Na 1 ha uprawy (PLN)					
Wartość produkcji	7454	6522	7967	7410	6483	7920
Koszty ogółem	6979	6592	7189	6404	6099	6586
Dochód rolniczy bez dopłat	475	–70	778	1006	384	1334
Dopłaty ogółem	736	761	728	692	715	684
Dochód rolniczy z dopłatami	1211	691	1506	1698	1099	2018
Dochodowość produkcji (%) ^b						
– bez dopłat	6,4	–1,1	9,8	13,6	5,9	16,8
– z dopłatami	16,2	10,6	18,9	22,9	17,0	25,5
Wyszczególnienie	PSZENICA OZIMA					
	2023 ^a			2024 ^a		
	średnio	skala uprawy (ha/gosp.)		średnio	skala uprawy (ha/gosp.)	
		3–9	40–120		3–9	40–120
Powierzchnia uprawy (ha/gosp.)	22,42	5,29	61,91	22,42	5,29	61,91
Plon (dt/ha)	71,70	65,30	73,60	69,20	62,70	70,60
Cena sprzedaży ziarna (PLN/dt)	89,12	84,55	91,12	82,03	77,82	83,87
	Na 1 ha uprawy (PLN)					
Wartość produkcji	6450	5545	6721	5699	4899	5938
Koszty ogółem	6315	5933	6580	5746	5427	6004
Dochód rolniczy bez dopłat	135	–388	141	–47	–528	–66
Dopłaty ogółem	711	761	668	668	715	628
Dochód rolniczy z dopłatami	846	373	809	621	187	562
Dochodowość produkcji (%) ^b						
– bez dopłat	2,1	–7,0	2,1	–0,8	–10,8	–1,1
– z dopłatami	13,1	6,7	12,0	10,9	3,8	9,5

^a szacunek ZEGRIo IERiGŻ PIB ^b relacja dochodu rolniczego do wartości produkcji

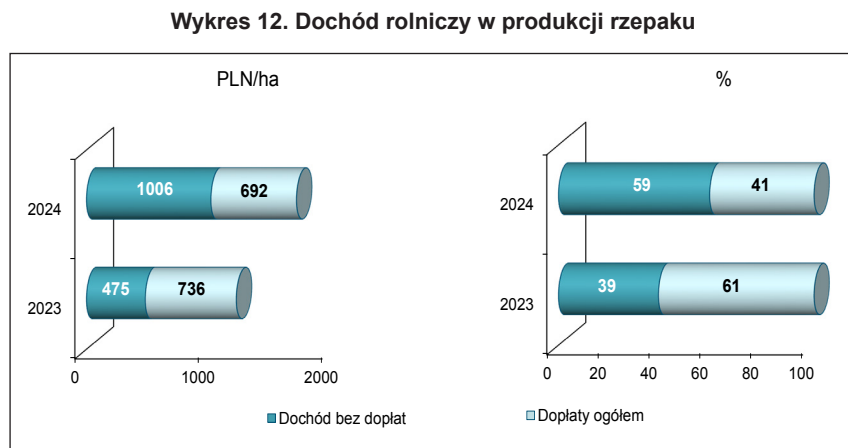
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Zakładu Ekonomiki Gospodarstw Rolnych i Ogrodniczych IERiGŻ PIB.

W 2024 r., jak i w latach wcześniejszych, najlepsze wyniki ekonomiczne w przeliczeniu na 1 ha uzyskali producenci uprawiający rzepak na dużą skalę (na powierzchni 20–60 ha). W tej grupie gospodarstw dochodowość produkcji rzepaku liczona bez dopłat wyniosła 16,8%, a z dopłatami 25,5% i była odpowiednio o 10,9 i 8,5 pkt proc. wyższa w porównaniu z gospodarstwami uprawiającymi rzepak na małą skalę.

1.3. Niewielki spadek powierzchni zasiewów pod zbiory 2025 roku

Zasiewy rzepaku ozimego pod zbiory 2025 r. przebiegały w Polsce podobnie jak przed rokiem w zróżnicowanych warunkach pogodowych. W wielu rejonach kraju były utrudnione ze względu na występujące na przełomie drugiej i trzeciej dekady sierpnia 2024 r. ulewne deszcze połączone z burzami i silnym wiatrem, co powodowało przejściowo nadmierne uwilgotnienie gleby. Siewy rzepaku ozimego lokalnie rozpoczęto w drugiej dekadzie sierpnia, powszechnie prowadzono w trzeciej dekadzie tego miesiąca, a zakończono na początku września. Wyższe od średniej wieloletniej temperatury powietrza i opady na przeważającym obszarze kraju we wrześniu i październiku przyspieszyły wzrost i rozwój roślin rzepaku jesienią. Na wielu plantacjach rośliny rzepaku były nadmiernie wyrosnięte i wymagały dwukrotnego zastosowania regulatorów wzrostu. W pierwszej połowie listopada nadal wysokie jak na tę porę roku temperatury powietrza podtrzymywały wegetację rzepaku. W stan zimowego spoczynku rośliny rzepaku na przeważającym obszarze kraju wejść dobrze rozwinięte i rozkrzewione, co powinno przełożyć się na wysoką odporność na wymarzenie.

Według oceny IERiGŻ PIB w 2024 r. utrzymano relatywnie wysoką powierzchnię zasiewów rzepaku ozimego pod zbiory następnego roku, przy czym jest ona prawdopodobnie o 2–4% niższa niż przed rokiem. Zdecydował o tym przede wszystkim niewielki wzrost cen skupu rzepaku z tegorocznych zbiorów, co nie zachęcało plantatorów do wzrostu

Źródło: opracowanie własne na podstawie szacunkowych danych Zakładu Ekonomiki Gospodarstw Rolnych i Ogrodniczych (ZEGRIO) IERiGŻ PIB.

jego zasiewów. Do wzrostu zasiewów zachęcała natomiast dalsza poprawa opłacalności uprawy rzepaku względem pszenicy, a także nadal utrzymujący się wysoki popyt na ten surowiec krajowego i europejskiego rynku, który gwarantuje jego bezproblemowy zbyt. W sierpniu, tj. w okresie podejmowania decyzji produkcyjnych o zasiewach pod zbiory następnego roku, średnia cena skupu rzepaku według meldunkowych danych GUS-u wyniosła 1975,3 PLN/t i była o 5,1% wyższa niż przed rokiem. W tym samym czasie cena skupu pszenicy spadła o 6,3% do 829,0 PLN/t. W tej sytuacji nastąpiła dalsza poprawa relacji cen rzepak/pszenica, która ukształtowała się na poziomie 2,38/1 wobec 2,13/1 w sierpniu 2023 roku.

Całkowita powierzchnia uprawy rzepaku w 2025 r. może wynieść ok. 1 mln ha i być o 1–3% mniejsza niż w 2024 roku. Przy założeniu korzystnego przebiegu warunków pogodowych i średnich plonach rzepaku równie wysokich jak w ostatnich trzech latach, a więc na poziomie ponad 3,3 t/ha, jego zbiory wyniosłyby 3,3–3,4 mln t i byłyby zbliżone lub niewiele większe w porównaniu z tegorocznymi zbiorami.

2. OBROTY RZEPAKIEM

Rynek nasion oleistych w Unii Europejskiej (rzepaku, słonecznika, soi i lnu) nie podlega interwencji. Nie podlega też ochronie zewnętrznej, bowiem import nasion oleistych, a także śrut ole-

istych, jest realizowany na warunkach bezcłowych. Relatywnie niskie stawki celne nałożone są na import olejów roślinnych, a wysokie obowiązują tylko w przywozie margaryn. Obecnie, poza dopłatami bezpośrednimi do obszaru upraw, nie istnieją żadne szczególne środki bezpośredniego wsparcia rynku roślin oleistych. Pośrednim wsparciem jest polityka energetyczna Unii Europejskiej promująca rozwój energii odnawialnej i zobowiązująca państwa członkowskie do wzrostu udziału biokomponentów w zużyciu paliw transportowych do 14% w 2030 roku. Przekłada się to na rosnący popyt na olej rzepakowy używany w produkcji estrów (biokomponentów dodawanych do ON) i w ślad za tym przyczynia się do rozwoju europejskiej, w tym krajowej produkcji rzepaku.

2.1. Rekordowa podaż i duży spadek cen w sezonie 2023/24

W sezonie 2023/24 (lipiec–czerwiec), przy historycznie najwyższych zapasach na początku sezonu (co było następstwem bardzo dużego przywozu rzepaku z Ukrainy w sezonie 2022/23), a także zbiorach, krajowe zasoby rzepaku były rekordowe i jego ceny spadły. Znaczący wpływ na spadek cen rzepaku na krajowym rynku miała też obniżka cen nasion oleistych na międzynarodowych rynkach z powodu wysokich ich światowych zbiorów, w tym rekordowych zbiorów konkurencyjnej dla rzepaku soi, a także coraz

mniejszy wpływ wojny w Ukrainie na ceny surowców energetycznych i rolnych w światowym handlu.

Według zaktualizowanej oceny IERiGŻ PIB w sezonie 2023/24 krajowe zasoby rzepaku (produkcja wynosząca 3739 tys. t łącznie z zapasami początkowymi szacowanymi na 794 tys. t wobec 306 tys. t przed rokiem) wyniosły 4533 tys. t i były o 580 tys. t (o 14,7%) większe niż w poprzednim sezonie. Przy tak wysokich krajowych zasobach eksport rzepaku wzrósł

o 40,4% do 771 tys. t (stanowił ok. 21% krajowej produkcji), a jego import spadł o 67,1% do 301 tys. t (stanowił ok. 8% krajowego zużycia). Polska przekształciła się z dużego importera netto rzepaku w sezonie 2022/23 (z przewagą 367 tys. t importu nad eksportem) w jeszcze większego jego eksportera netto (z przewagą 470 tys. t eksportu nad importem). Głównym odbiorcą polskiego rzepaku pozostały Niemcy, które kupiły 569 tys. t (ok. 74%), a największym jego dostawcą na polski rynek były Czechy, skąd spro-

wadzono 122 tys. t (ok. 43%). W sezonie 2023/24, przy niewielkich zmianach zapotrzebowania wewnętrznego rynku na olej rzepakowy, ale dynamicznym rozwoju jego eksportu (wzrost o 42,9% do 256 tys. t), krajowy przerób rzepaku zwiększył się o 255 tys. t (o 7,5%) do 3635 tys. t. Zapasy rzepaku na koniec sezonu obniżyły się do 283 tys. t i stanowiły 7,5% krajowego zużycia tego surowca wobec 22,5% przed rokiem.

Tabela 20. Bilans rzepaku w latach gospodarczych (tys. t)

Wyszczególnienie	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24 ^a	2024/25 ^b
Zapasy początkowe	319	315	306	794	283
Zbiory	3125	3191	3647	3739	3332
Import	465	549	916	301	450
Zasoby ogółem	3909	4055	4869	4834	4065
Zużycie krajowe	3196	3376	3526	3780	3515
– przerób	3080	3255	3380	3635	3400
– straty	116	121	146	145	115
Eksport	398	373	549	771	300
Zużycie ogółem	3594	3749	4075	4551	3815
Zapasy końcowe	315	306	794	283	250
Zapasy końcowe / zużycie krajowe (%)	9,9	9,1	22,5	7,5	7,1
Eksport / produkcja (%)	12,7	11,7	15,1	20,6	9,0
Cena skupu (PLN/t)	1684,5	2526,7	2769,7	1885,4	2050,0

^a szacunek IERiGŻ PIB

^b prognoza IERiGŻ PIB

Źródło: opracowanie IERiGŻ PIB na podstawie niepublikowanych danych GUS-u i MF oraz własnych szacunków.

Tabela 21. Skup, ceny skupu oraz relacje cen

Lata	Skup rzepaku przemysłowego (tys. t)	Cena rzepaku przemysłowego (PLN/t)	Cena pszenicy konsumpcyjnej i paszowej (PLN/t)	Relacja cen rzepak/pszenica
2015	1898,3	1505,1	668,3	2,25
2016	1346,2	1616,2	620,2	2,61
2017	1730,6	1576,3	664,4	2,37
2018	1585,3	1553,2	726,2	2,14
2019	1657,2	1558,1	722,6	2,16
2020	1886,8	1639,0	748,6	2,19
2021	1508,5	2303,1	967,6	2,38
2022	1165,3	3143,6	1520,0	2,07
2023	1687,1	1969,3	987,9	1,99
2024 ^a	1230,0	1960,0	810,0	2,42
2023 I półrocze	405,6	2208,2	1093,2	2,02
2023 II półrocze	1281,4	1893,7	891,1	2,13
2024 I półrocze	288,1	1848,5	803,9	2,30
2023 III kwartał	865,0	1891,9	899,2	2,10
2024 III kwartał	690,2	1994,2	828,0	2,41

^a szacunek IERiGŻ PIB

Źródło: opracowanie IERiGŻ PIB na podstawie niepublikowanych danych GUS-u.

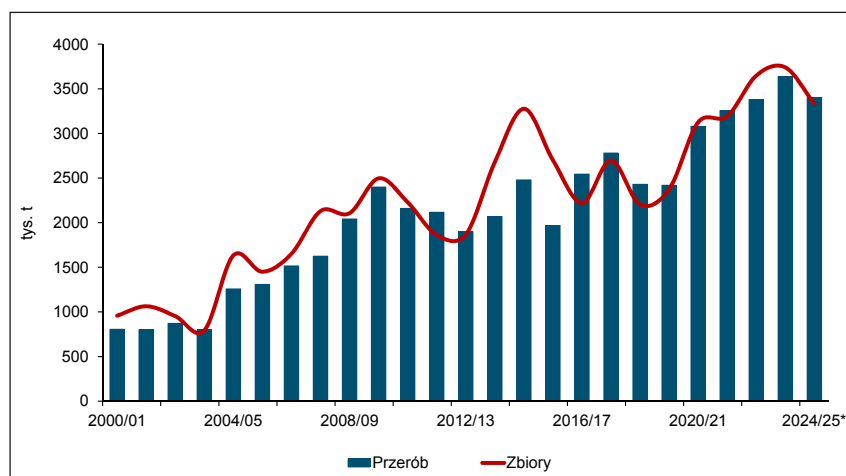
Według GUS-u w sezonie 2023/24 skupiono 1569,5 tys. t rzepaku (o 11,9% więcej niż w poprzednim sezonie), z tego 1281,4 tys. t w pierwszej połowie sezonu (drugie półrocze 2023 r.) (o 28,5% więcej w relacji rocznej) i 288,1 tys. t w drugiej połowie sezonu (pierwsze półrocze 2024 r.) (o 29,0% mniej). Przeciętna cena skupu wyniosła 1885,4 PLN/t i była o 31,9% niższa niż w sezonie 2022/23, a przeliczona według kursu walut NBP na dolary (465 USD/t) i euro (430 EUR/t) była niższa odpowiednio o 24,9 i 27,3%. W drugim półroczu 2023 r. za rzepak płacono średnio 1893,7 PLN/t (o 36,8% mniej w relacji rocznej), a w pierwszym półroczu 2024 r. 1848,5 PLN/t (o 16,3% mniej).

W drugim półroczu 2023 r. najwięcej za rzepak płacono w lipcu, w którym skupiono 441,2 tys. t, a przeciętna cena skupu wyniosła 1900,5 PLN/t. W sierpniu, przy mniejszym skupie wynoszącym 333,5 tys. t, średnia cena skupu rzepaku spadła do 1879,9 PLN/t. W lipcu i sierpniu ceny skupu rzepaku były odpowiednio o 37,8 i 38,2% niższe niż w analogicznych miesiącach 2022 roku. Po trzech miesiącach niewielkich wzrostów do 1936,2 PLN/t w listopadzie, w grudniu cena skupu rzepaku ponownie spadła

(do 1884,6 PLN/t) i była o 34,3% niższa w relacji rocznej. W styczniu 2024 r. według ZSRIR MRiRW za rzepak płacono średnio 2010 PLN/t, tj. o 28,7% mniej niż przed rokiem. Po dwóch miesiącach spadków do 1905 PLN/t w marcu, od kwietnia ceny rzepaku wzrastały. W czerwcu zakłady tłuszczowe płaćy za rzepak średnio 2005 PLN/t, tj. o 5,9% więcej niż przed rokiem. Od lipca 2023 r. do czerwca 2024 r. we-

dług ZSRIR MRiRW cena skupu rzepaku zmniejszyła się niewiele, o 0,7%. W tym samym czasie ceny zbytu produktów przerobu rzepaku obniżyły się znacznie bardziej: cena oleju rzepakowego rafinowanego niekonfekcjonowanego spadła o 20,1% do 4707 PLN/t, a śrutu rzepakowej o 14,5% do 1210 PLN/t. W czerwcu 2024 r. cena zbytu oleju rzepakowego była niższa w relacji rocznej o 20,1%, a śrutu rzepakowej o 15,3%.

Wykres 13. Zbiory i przerób rzepaku

* prognoza IERiGŻ PIB

Źródło: opracowanie IERiGŻ PIB na podstawie niepublikowanych danych GUS-u.

Tabela 22. Obroty handlu zagranicznego rzepakiem (tys. t)

Lata	Eksport	Import	Saldo
2015	976,9	212,2	764,7
2016	230,3	546,7	-316,4
2017	386,3	434,4	-48,1
2018	233,8	699,6	-465,8
2019	337,1	506,0	-168,9
2020	410,0	402,3	7,7
2021	359,0	505,8	-146,8
2022	373,1	1027,2	-654,1
2023	881,1	327,9	553,2
2024 ^a	450,0	290,0	160,0
2023 I półrocze	294,4	188,1	106,3
2023 II półrocze	586,7	139,9	446,8
2024 I półrocze ^b	184,0	146,1	37,9

^a szacunek IERiGŻ PIB

^b dane wstępne

Źródło: opracowanie IERiGŻ PIB na podstawie niepublikowanych danych MF.

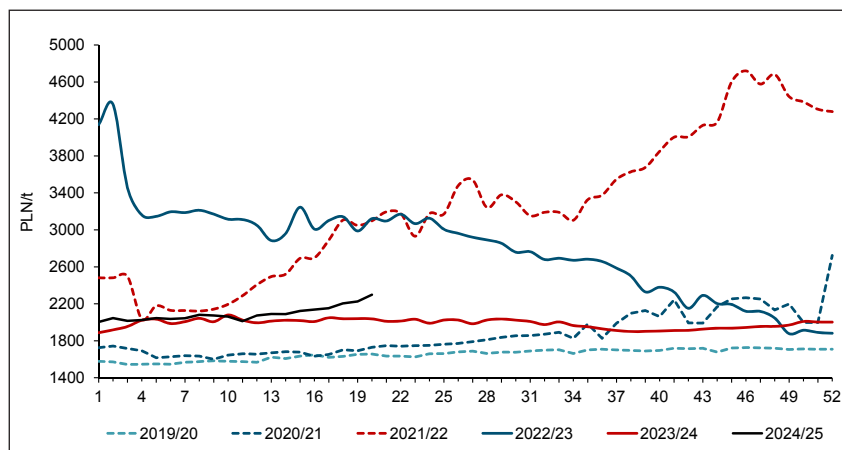
Tabela 23. Ceny rzepaku

Lata	Rzepak, Europe, „00”, cif Hamburg	Ceny uzyskane w polskim eksporcie	Ceny skupu
(USD/t)			
2015	416	428	399
2016	414	452	410
2017	431	477	417
2018	424	499	430
2019	422	486	405
2020	445	488	420
2021	673	605	596
2022	777	717	705
2023	499	546	468
2023 I półrocze	522	588	515
2023 II półrocze	475	525	459
2024 I półrocze ^a	480	501	463
(EUR/t)			
2015	375	385	360
2016	361	407	370
2017	383	419	370
2018	359	429	364
2019	377	435	363
2020	390	427	369
2021	569	512	504
2022	734	688	671
2023	462	504	433
2023 I półrocze	483	545	477
2023 II półrocze	439	483	425
2024 I półrocze ^a	444	462	428

^a dane wstępne

Źródło: opracowanie IERiGŻ PIB na podstawie danych Oil World, nr 40/2024 oraz niepublikowanych danych GUS-u i MF.

Wykres 14. Ceny skupu rzepaku w latach gospodarczych (notowania tygodniowe)

Źródło: opracowanie IERiGŻ PIB na podstawie danych Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi (MRiRW), Zintegrowany System Rolniczej Informacji Rynekowej: Rynek roślin oleistych. Pobrane 18 listopada 2024 z <https://www.gov.pl/web/rolnictwo/rynek-roslin-oleistych>

2.2. Dużo niższa podaż, ale niewielki wzrost cen w sezonie 2024/25

W sezonie 2024/25, przy dużo niższych niż przed rokiem zapasach początkowych oraz zbiorach, krajowe zasoby rzepaku znacząco spadły, ale jego ceny w pierwszych miesiącach nowego sezonu są tylko umiarkowanie wyższe niż przed rokiem. Wzrostom cen na krajowym i europejskim rynku sprzyja pogorszenie światowego bilansu rzepaku w sezonie 2024/25 z powodu spadku zbiorów u jego największych producentów, w tym najgłębszego w Unii Europejskiej, ale także mniejszych zbiorów w Australii i Ukrainie. Jednakże rekordowe zbiory i rosnące zapasy mającej największy udział w światowej produkcji i handlu soi u kluczowych producentów i eksporterów (w Stanach Zjednoczonych, a w drugiej połowie sezonu spodziewane w Brazylii i Argentynie) przełożą się na obniżki jej cen, co mimo pogorszenia światowego bilansu rzepaku będzie ograniczać wzrosty jego cen. Podobnie też będą oddziaływać prognozowane spadki cen ropy naftowej w związku z malejącym ryzykiem geopolitycznym.

Według wstępnego szacunku IERiGŻ PIB w sezonie 2024/25 krajowe zasoby rzepaku (produkcja wynosząca 3332 tys. t łącznie z zapasami początkowymi szacowanymi na 283 tys. t) wyniosą 3615 tys. t i będą o ok. 20% mniejsze niż w poprzednim sezonie. W tej sytuacji spodziewany jest spadek eksportu rzepaku o ok. 61% do 300 tys. t przy wzroście jego importu o ok. 50% do 450 tys. t. Przy powyższych założeniach w sezonie 2024/25 krajowy przerób rzepaku spadnie o ok. 7% do 3400 tys. t, ale nadal będzie relatywnie wysoki. Zapasy rzepaku na koniec sezonu obniżą się o ok. 12% do 250 tys. t i będą stanowić podobnie jak przed rokiem ponad 7% krajowego zużycia.

Według meldunkowych danych GUS-u w trzecim kwartale 2024 r., przy malejącym skupie z 507,6 tys. t w lipcu do 105,2 tys. t w sierpniu i 77,3 tys. t we wrześniu, przeciętne ceny skupu rzepaku zmniejszyły się odpowiednio z 1994,0 do

1975,3 PLN/t, a następnie wzrosły do 2020,9 PLN/t i były o 4,9, 5,1 i 6,7% wyższe niż w analogicznych miesiącach 2023 roku. Łącznie w trzecim kwartale 2024 r. skupiono 690,2 tys. t rzepaku (ok. 21% zbiorów), tj. o 20,2% mniej niż w trzecim kwartale poprzedniego roku. Przeciętna cena skupu wyniosła 1994,2 PLN/t i była o 5,4% wyższa niż w trzecim kwartale 2023 r., a przeliczona na dolary (511 USD/t) i euro (466 EUR/t) (wg kursu walut NBP) przy aprecjacji polskiej waluty była wyższa odpowiednio o 11,9 i 10,7%. W tym okresie cena rzepaku na europejskim rynku liczona na bazie cif Hamburg kształtowała się na poziomie 513 USD/t (o 5,1% wyższym w relacji rocznej) lub 464 EUR/t (o 3,8% wyższym).

W trzecim kwartale 2024 r., tj. w okresie podejmowania decyzji produkcyjnych o zasiewach ozimin pod zbiory następnego roku, przy spadku cen pszenicy do 828,0 PLN/t, tj. o 7,9% w porównaniu z trzecim kwartałem poprzedniego roku, relacja cen rzepak/pszenica była korzystna dla producentów rzepaku, wyniosła 2,41/1, co sprzyjało utrzymaniu wysokiej powierzchni jego zasiewów.

Według szacunku IERiGŻ PIB w sezonie 2024/25 przeciętna cena skupu rzepaku ukształtuje się na poziomie ok. 2050 PLN/t, tj. o ok. 9% wyższym niż w poprzednim sezonie, ale w porównaniu z rekordowo wysokimi cenami przed dwoma i trzema sezonami będzie znacząco niższa, odpowiednio o ok. 26 i 19%.

3. HANDEL ZAGRANICZNY PRODUKTAMI OLEISTYMI¹

Polska, mimo dynamicznego rozwoju produkcji i przetwórstwa rzepaku, jaki nastąpił po 2004 r., ma niską samowystarczalność w zakresie produktów oleistych, w tym szczególnie niską w zakresie śrut oleistych (ok. 43% średnio w latach 2019–2023) i olejów roślinnych (ok. 63%), w związku z czym pozostaje trwałym, dużym ich importerem netto. Wynika to z ograniczonych możliwości rozwoju pro-

¹ Rozdział obejmuje następujące kody CN: 1201–1207 (nasiona oleiste); 1507–1515 (oleje roślinne); 1517 (margaryny); 2304–2306 (śruty oleiste).

dukcji roślin oleistych i rosnącego popytu na śruty oleiste, głównie sojowe (w związku z rozwojem produkcji drobiarskiej i zmianą technologii żywienia zwierząt gospodarskich) oraz oleje roślinne (w związku z rozwojem produkcji biopaliw).

Nadwyżki produkcji w relacji do krajowego zużycia występują w Polsce w zakresie rzepaku (w latach wysokich zbiorów), oleju i śruty rzepakowej oraz margaryn. Polska jest eksporterem netto tych produktów, przy czym w latach niższych zbiorów traci samowystarczalność i staje się importerem netto rzepaku, a w latach 2017–2022 była też importerem netto oleju rzepakowego.

3.1. Zmniejszenie deficytu w pierwszym półroczu 2024 roku

W pierwszym półroczu 2024 r. wyniki handlu zagranicznego produktami oleistymi (nasionami, olejami roślinnymi, śrutami i margarynami) były na zbliżonym poziomie do analogicznego okresu sprzed roku. Deficyt handlowy tą grupą produktów nieznacznie zmniejszył się, przy czym ujemne saldo pogłębiło się w przypadku nasion, zmniejszyło się dla olejów i śrut, a dla margaryn mimo redukcji pozostało dodatnie. Według wstępnych danych MF wyniósł on 1078,0 mln EUR i był o 8,4 mln EUR (o 0,8%) niższy w relacji rocznej. Wartość eksportu produktów oleistych spadła o 9,8% lub 93,8 mln EUR do 863,0 mln EUR, a importu zmniejszyła się o 5,0% lub 102,1 mln EUR do 1941,0 mln EUR. Zwiększył się wolumen eksportu olejów i śrut oleistych, a nasion oleistych oraz margaryn zmniejszył. W imporcie ilościowy spadek odnotowano jedynie w przypadku nasion oleistych. W pierwszym półroczu 2024 r. w największym stopniu saldo obrotów handlowych obciążała przewaga wydatków na import nad wpływami z eksportu śrut oleistych (–621,9 mln EUR), przede wszystkim sojowych (–648,9 mln EUR), olejów roślinnych (–423,6 mln EUR) i w mniejszym stopniu nasion oleistych (–90,5 mln EUR),

a saldo obrotów margarynami pozostało dodatnie (+58,0 mln EUR). W handlu rzepakiem i produktami jego pierwotnego przetwórstwa wystąpiła nadwyżka 137,9 mln EUR wobec 160,6 mln EUR w pierwszym półroczu 2023 roku. Wpływy z eksportu rzepaku, oleju i śruty rzepakowej zmniejszyły się o 107,4 mln EUR do 302,4 mln EUR przy spadku wydatków na ich import o 84,7 mln EUR do 164,5 mln EUR.

W strukturze wartościowej eksportu produktów oleistych dominowały oleje roślinne, których udział zwiększył się do 38,9% (z 32,1% w pierwszym półroczu 2023 r.). Wzrósł też udział śrut oleistych do 20,9% (z 19,6%), a zmniejszył nasion oleistych do 21,5% (z 28,3%) i margaryn do 18,6% (z 20,0%). Wpływy z eksportu rzepaku, oleju i śruty rzepakowej w strukturze wartościowej eksportu nasion oleistych, olejów roślinnych i śrut oleistych stanowiły 35,0% wobec 42,8% w pierwszym półroczu 2023 roku.

W strukturze wartościowej importu produktów oleistych najistotniejszą pozycją pozostały śruty oleiste (głównie sojowa), ale ich udział spadł do 41,3% (z 42,3% w pierwszym półroczu 2023 r.). Na drugim miejscu były oleje roślinne, których udział zwiększył się do 39,1% (z 37,0%). Udział nasion oleistych spadł do 14,2% (z 15,1%), a margaryn do 5,3% (z 5,5%). Wydatki na rzepak i produkty jego przerobu w strukturze wartościowej importu nasion oleistych, olejów roślinnych i śrut oleistych stanowiły 8,5% wobec 12,2% w pierwszym półroczu 2023 roku.

Nie zmieniły się kierunki geograficzne handlu zagranicznego produktami oleistymi. W pierwszym półroczu 2024 r. polski eksport produktów oleistych w dalszym ciągu był niemal wyłącznie eksportem wewnątrzunijnym. Udział UE-27 w eksporcie produktów oleistych w ujęciu wartościowym nieznacznie zwiększył się do 90,3% (z 89,0% w pierwszym półroczu 2023 r.), z tego

wysyłka do UE-14 stanowiła 69,6% (wobec 69,5% rok wcześniej), a do UE-13 20,6% (wobec 19,4%).

Rynek UE nadal był nie tylko największym odbiorcą polskich produktów oleistych, ale pozostał też dużym ich dostawcą na polski rynek, choć jego znaczenie zauważalnie spadło. Udział UE-27 w imporcie produktów oleistych na polski rynek w ujęciu wartościowym wyniósł 32,9% (wobec 37,5% w pierwszym półroczu 2023 r.), przy czym udział UE-14 zmniejszył się do 24,6% (z 28,1%), a UE-13 do 8,3% (z 9,4%). Na rynku unijnym Polska kupowała głównie nasiona oleiste, oleje roślinne i margaryny. Śruty oleiste były importowane przede wszystkim z krajów rozwijających się gospodarczo (67,8%), najwięcej z Brazylii i Argentyny. Dużym dostawcą produktów oleistych były też kraje WNP (30,6% udziału), w tym głównie Ukraina.

Tabela 24. Handel zagraniczny produktami oleistymi (tys. t)

Wyszczególnienie	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024 ^a	I półrocze 2023	I półrocze 2024 ^b
EKSPORT									
Nasiona oleiste	355,6	483,8	530,8	501,5	612,2	1125,7	750,0	413,8	306,9
rzepak	233,8	337,1	410,0	359,0	373,1	881,1	450,0	294,4	184,0
Oleje roślinne	136,5	185,5	232,4	291,5	466,2	644,5	760,0	261,6	367,6
rzepakowy	82,4	98,3	84,7	110,9	136,6	245,4	240,0	96,7	109,5
Śruty oleiste	659,3	727,6	830,7	784,5	835,6	1031,3	1020,0	503,3	543,5
rzepakowa	606,0	613,6	727,6	662,2	664,4	799,1	755,0	382,1	389,0
Margaryny	149,7	176,4	194,6	193,5	213,0	219,3	218,0	109,9	106,7
IMPORT									
Nasiona oleiste	1111,5	912,4	775,4	845,8	1480,5	809,6	800,0	409,1	382,0
rzepak	699,6	506,0	402,3	505,8	1027,2	327,9	290,0	188,1	146,1
Oleje roślinne	804,5	932,1	1078,7	1040,2	1377,1	1270,6	1450,0	583,8	715,3
palmowy	265,9	283,3	251,9	249,7	246,0	219,8	225,0	103,2	106,8
słonecznikowy	154,9	209,4	301,7	209,1	510,0	521,3	720,0	212,5	343,1
sojowy	133,6	193,3	228,8	227,3	227,7	242,4	275,0	130,7	136,7
rzepakowy	181,4	178,4	203,5	245,0	288,5	197,0	170,0	87,7	81,2
Śruty oleiste	2963,4	3115,3	3127,4	3061,8	3293,7	3756,9	4150,0	1904,8	2064,0
sojowa	2510,7	2619,5	2675,2	2694,9	2688,4	2910,7	3430,0	1431,3	1596,8
słonecznikowa	410,9	430,8	408,9	311,4	512,7	622,5	615,0	382,9	392,0
rzepakowa	32,8	29,0	30,1	41,4	73,6	185,8	75,0	70,8	50,5
Margaryny	99,5	108,0	105,4	107,2	120,6	115,6	118,0	58,0	58,1
SALDO OBROTÓW									
Nasiona oleiste	-755,9	-428,6	-244,6	-344,3	-868,3	316,1	-50,0	4,7	-75,1
rzepak	-465,8	-168,9	7,7	-146,8	-654,1	553,2	160,0	106,3	37,9
Oleje roślinne	-668,0	-746,6	-846,3	-748,7	-910,9	-626,1	-690,0	-322,2	-347,7
rzepakowy	-99,0	-80,1	-118,8	-134,1	-151,9	48,4	70,0	9,0	28,3
Śruty oleiste	-2304,1	-2387,7	-2296,7	-2277,3	-2458,1	-2725,6	-3130,0	-1401,5	-1520,5
rzepakowa	573,2	584,6	697,5	620,8	590,8	613,3	680,0	311,3	338,5
Margaryny	50,2	68,4	89,2	86,3	92,4	103,7	100,0	51,9	48,6

^a szacunek IERiGŻ PIB, ^b dane wstępne

Źródło: opracowanie IERiGŻ PIB na podstawie niepublikowanych danych MF.

Tabela 25. Handel zagraniczny produktami olejnymi (mln EUR)

Wyszczególnienie	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024 ^a	I półrocze 2023	I półrocze 2024 ^b
EKSPORT									
Nasiona oleiste	180,5	247,7	276,8	323,2	505,5	645,3	420,0	270,3	185,8
rzepak	100,2	146,7	175,0	164,8	256,4	444,0	220,0	160,2	85,0
Oleje roślinne	119,0	163,9	210,7	349,5	750,9	679,1	675,0	307,5	335,9
rzepakowy	65,5	81,1	75,6	121,2	216,4	267,1	225,0	116,9	105,4
Śruty oleiste	143,6	170,9	196,1	224,0	328,9	361,5	325,0	187,3	180,4
rzepakowa	128,9	129,4	156,1	164,8	222,0	255,3	205,0	132,7	112,0
Margaryny	171,2	177,4	198,6	217,1	367,7	362,0	320,0	191,6	160,9
Ogółem	614,3	759,9	882,2	1113,8	1953,0	2047,9	1740,0	956,7	863,0
rzepak i pochodne	294,6	357,2	406,7	450,9	694,8	966,4	650,0	409,8	302,4
IMPORT									
Nasiona oleiste	546,5	480,2	464,3	610,5	1141,4	625,9	595,0	309,2	276,3
rzepak	283,8	214,8	186,5	298,0	704,6	222,9	175,0	114,6	70,3
Oleje roślinne	678,8	751,7	904,8	1239,1	2111,6	1510,4	1525,0	756,9	759,5
palmowy	205,4	207,6	201,4	261,0	374,2	328,1	315,0	160,6	154,0
słonecznikowy	120,7	163,2	239,9	248,9	734,7	508,2	580,0	235,6	285,5
sojowy	85,4	118,8	158,1	239,6	297,3	208,1	208,0	118,4	104,3
rzepakowy	135,5	142,1	165,4	292,2	467,8	222,2	175,0	114,5	79,8
Śruty oleiste	964,8	937,9	991,0	1223,4	1583,4	1656,6	1620,0	864,8	802,3
sojowa	884,3	844,6	900,6	1125,1	1429,8	1451,4	1470,0	745,4	702,9
słonecznikowa	70,8	81,0	81,2	83,3	126,2	148,9	125,0	94,5	81,2
rzepakowa	7,4	6,2	6,3	10,6	21,6	47,7	22,0	20,1	14,4
Margaryny	127,5	122,5	119,9	154,7	238,6	214,7	205,0	112,2	102,9
Ogółem	2317,6	2292,3	2480,0	3227,7	5075,0	4007,6	3945,0	2043,1	1941,0
rzepak i pochodne	426,7	363,1	358,2	600,9	1194,0	492,8	372,0	249,2	164,5
SALDO OBROTÓW									
Nasiona oleiste	-366,0	-232,5	-187,5	-287,3	-635,9	19,4	-175,0	-38,9	-90,5
rzepak	-183,6	-68,1	-11,5	-133,2	-448,2	221,1	45,0	45,6	14,7
Oleje roślinne	-559,8	-587,8	-694,1	-889,6	-1360,7	-831,3	-850,0	-449,4	-423,6
rzepakowy	-70,0	-61,0	-89,8	-171,0	-251,4	44,9	50,0	2,4	25,6
Śruty oleiste	-821,2	-767,0	-794,9	-999,4	-1254,5	-1295,1	-1295,0	-677,5	-621,9
rzepakowa	121,5	123,2	149,8	154,2	200,4	207,6	183,0	112,6	97,6
Margaryny	43,7	54,9	78,7	62,4	129,1	147,3	115,0	79,4	58,0
Ogółem	-1703,3	-1532,4	-1597,8	-2113,9	-3122,0	-1959,7	-2205,0	-1086,4	-1078,0
rzepak i pochodne	-132,1	-5,9	48,5	-150,0	-499,2	473,6	278,0	160,6	137,9

^a szacunek IERIGŻ PIB, ^b dane wstępne

Źródło: opracowanie IERIGŻ PIB na podstawie niepublikowanych danych MF.

Tabela 26. Struktura wartościowa handlu zagranicznego produktami olejnymi według grup produktów (%)

Wyszczególnienie	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024 ^a	I półrocze 2023	I półrocze 2024 ^b
EKSPORT									
Nasiona oleiste	29,4	32,6	31,4	29,0	25,9	31,5	24,1	28,3	21,5
rzepak	16,3	19,3	19,8	14,8	13,1	21,7	12,6	16,7	9,8
Oleje roślinne	19,3	21,6	23,9	31,4	38,4	33,2	38,8	32,1	38,9
rzepakowy	10,7	10,7	8,6	10,9	11,1	13,0	12,9	12,2	12,2
Śruty oleiste	23,4	22,5	22,2	20,1	16,8	17,7	18,7	19,6	20,9
rzepakowa	21,0	17,0	17,7	14,8	11,4	12,5	11,8	13,9	13,0
Margaryny	27,9	23,3	22,5	19,5	18,8	17,7	18,4	20,0	18,6
Razem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
w tym:									
rzepak i pochodne	48,0	47,0	46,1	40,5	35,6	47,2	37,4	42,8	35,0
IMPORT									
Nasiona oleiste	23,6	20,9	18,7	18,9	22,5	15,6	15,1	15,1	14,2
rzepak	12,2	9,4	7,5	9,2	13,9	5,6	4,4	5,6	3,6
Oleje roślinne	29,3	32,8	36,5	38,4	41,6	37,7	38,7	37,0	39,1
palmowy	8,9	9,1	8,1	8,1	7,4	8,2	8,0	7,9	7,9
słonecznikowy	5,2	7,1	9,7	7,7	14,5	12,7	14,7	11,5	14,7
sojowy	3,7	5,2	6,4	7,4	5,9	5,2	5,3	5,8	5,4
rzepakowy	5,8	6,2	6,7	9,1	9,2	5,5	4,4	5,6	4,1
Śruty oleiste	41,6	41,0	40,0	37,9	31,2	41,3	41,1	42,3	41,3
sojowa	38,2	36,8	36,3	34,9	28,2	36,2	37,3	36,5	36,2
słonecznikowa	3,1	3,5	3,3	2,6	2,5	3,7	3,2	4,6	4,2
rzepakowa	0,3	0,3	0,3	0,3	0,4	1,2	0,6	1,0	0,7
Margaryny	5,5	5,3	4,8	4,8	4,7	5,4	5,2	5,5	5,3
Razem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
w tym:									
rzepak i pochodne	18,3	15,8	14,4	18,6	23,5	12,3	9,4	12,2	8,5

^a szacunek IERIGŻ PIB, ^b dane wstępne

Źródło: opracowanie IERIGŻ PIB na podstawie niepublikowanych danych MF.

Tabela 27. Struktura wartościowa handlu zagranicznego produktami oleistymi według ugrupowań państw (%)

Wyszczególnienie	Eksport		Import	
	I półrocze 2023	I półrocze 2024 ^a	I półrocze 2023	I półrocze 2024 ^a
UE-27	89,0	90,3	37,5	32,9
UE-14	69,5	69,6	28,1	24,6
UE-13	19,4	20,6	9,4	8,3
EFTA i in. kraje rozwinięte gospodarczo	8,1	7,3	3,1	1,9
WNP	2,0	1,8	27,8	30,6
Kraje rozwijające się gospodarczo	0,9	0,7	31,6	34,5
Razem	100,0	100,0	100,0	100,0

^a dane wstępne

Źródło: opracowanie IERiGŻ PIB na podstawie niepublikowanych danych MF.

Nasiona oleiste

W pierwszym półroczu 2024 r. eksport nasion oleistych obniżył się o 25,8% w relacji rocznej do 306,9 tys. t, a jego wartość, przy spadku cen transakcyjnych średnio o 7,3% do 606 EUR/t, zmniejszyła się o 31,3% do 185,8 mln EUR. W wolumenie eksportu nasion oleistych największy udział miał rzepak (59,9%), a także soja (14,7%) i siemię lniane (13,8%), które były reeksportowane. Eksport rzepaku spadł o 37,5% do 184,0 tys. t, co stanowiło 8,0% krajowej produkcji z 2023 roku. Wywóz lnu zwiększył się o 1,7% do 42,2 tys. t, a soi o 53,2% do 45,1 tys. t. Średnia cena eksportowa rzepaku spadła o 15,1% do 462 EUR/t, lnu o 2,3% do 811 EUR/t, a soi o 14,7% do 483 EUR/t.

Nasiona oleiste eksportowane były głównie do krajów UE. Największym odbiorcą polskiego rzepaku nadal były Niemcy, dokąd wywieziono 174,1 tys. t (94,6% wolumenu eksportu rzepaku) i Czechy (4,3 tys. t, 2,3%), a z krajów pozaunijnych Norwegia (1,8 tys. t, 1,0%). Niemcy były też głównym odbiorcą reeksportowanego z Polski lnu (17,2 tys. t, 40,7% wolumenu eksportu lnu), a kolejne miejsca zajęły: Włochy (4,9 tys. t, 11,5%) i Czechy (3,4 tys. t, 8,1%).

W pierwszym półroczu 2024 r. import nasion oleistych zmniejszył się o 6,6% w relacji rocznej do 382,0 tys. t, a jego wartość, przy niższych średnio o 4,3% cenach transakcyjnych, wynoszących 723 EUR/t, spadła o 10,6% do 276,3 mln EUR.

W wolumenie importu nasion oleistych największy udział miał rzepak (38,3%), siemię lniane (17,1%) i soja (15,6%). Przywóz rzepaku zmniejszył się o 22,3% do 146,1 tys. t, a soi o 17,3% do 59,6 tys. t, natomiast wzrosły zakupy lnu o 13,1% do 65,4 tys. t i nasion słonecznika o 3,9% do 25,7 tys. t. Średnia cena importowa rzepaku zmniejszyła się o 21,1% do 481 EUR/t, soi o 1,6% do 587 EUR/t, a nasion słonecznika o 19,1% do 1124 EUR/t przy jednoczesnym wzroście średniej ceny lnu o 6,2% do 570 EUR/t.

Największym dostawcą rzepaku na polski rynek były Czechy, skąd sprowadzono 82,5 tys. t (56,5% wolumenu przywozu rzepaku) i Słowacja (27,5 tys. t, 18,8%). Zatrzymany został import rzepaku z Ukrainy (skąd w pierwszym półroczu 2023 r. sprowadzono 73,4 tys. t), co było skutkiem wprowadzenia najpierw unijnego zakazu importu do państw przyfrontowych (możliwy był jedynie tranzyt), który później zastąpiły przepisy krajowe. Len sprowadzono głównie z Rosji (34,2 tys. t, 52,4% wolumenu importu lnu) i Kazachstanu (18,3 tys. t, 28,1%); nasiona słonecznika z Bułgarii (13,7 tys. t, 53,5% wolumenu importu nasion słonecznika) i Mołdawii (3,1 tys. t, 12,2%), a soi z Ukrainy (50,7 tys. t, 85,2% wolumenu importu soi) i Niemiec (2,8 tys. t, 4,7%).

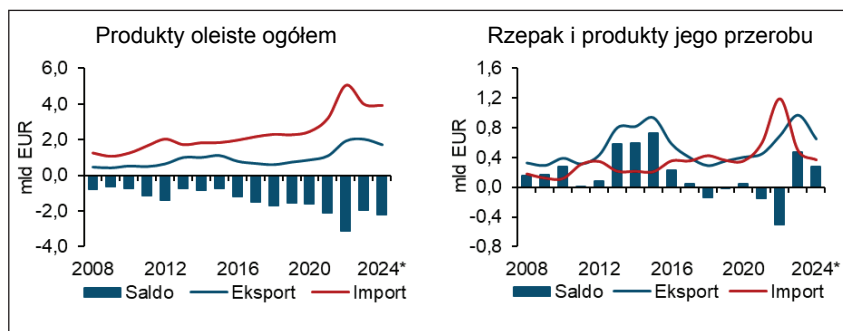
Oleje roślinne

W pierwszym półroczu 2024 r. eksport olejów roślinnych zwiększył się o 40,5% w relacji rocznej do 367,6 tys. t, a jego

wartość, przy spadku cen transakcyjnych średnio o 22,3% do 914 EUR/t, była wyższa o 9,2%, wynosząc 335,9 mln EUR. Największy udział w wolumenie eksportu olejów roślinnych miał reeksportowany olej słonecznikowy (54,0% wobec 40,3% rok wcześniej), zmalało zaś znaczenie oleju rzepakowego (z 36,9% do 29,8%) i sojowego (z 19,6% do 13,6%). W pierwszym półroczu 2024 r. wzrósł wywóz olejów: słonecznikowego o 88,3% do 198,5 tys. t, rzepakowego o 13,3% do 109,5 tys. t, a sojowego spadł o 2,5% do 50,0 tys. t. Średnia cena eksportowa oleju rzepakowego zmniejszyła się o 20,4% do 963 EUR/t, słonecznikowego o 24,3% do 833 EUR/t, a sojowego o 15,5% do 874 EUR/t.

Oleje roślinne eksportowano nadal głównie na rynek unijny: do Niemiec (95,1 tys. t, 25,9% wolumenu eksportu olejów roślinnych), Holandii (55,2 tys. t, 15,0%), Hiszpanii (54,2 tys. t, 14,7%), Włoch (24,5 tys. t, 6,7%) i Litwy (22,1 tys. t, 6,0%). Najwięcej oleju rzepakowego wywieziono do Niemiec (50,8 tys. t, 46,4% wolumenu jego eksportu), Łotwy (16,2 tys. t, 14,8%) i Litwy (12,7 tys. t, 11,6%), a z krajów trzecich znaczącym odbiorcą były Wyspy Owcze. Najwięcej oleju sojowego trafiło do Holandii (13,7 tys. t, 27,3% wolumenu jego reeksportu), Niemiec (10,6 tys. t, 21,2%) i Estonii (6,2 tys. t, 12,3%), a oleju słonecznikowego do Hiszpanii (53,9 tys. t, 27,1% wolumenu jego reeksportu), Holandii (34,8 tys. t, 17,5%) i Niemiec (32,5 tys. t, 16,4%).

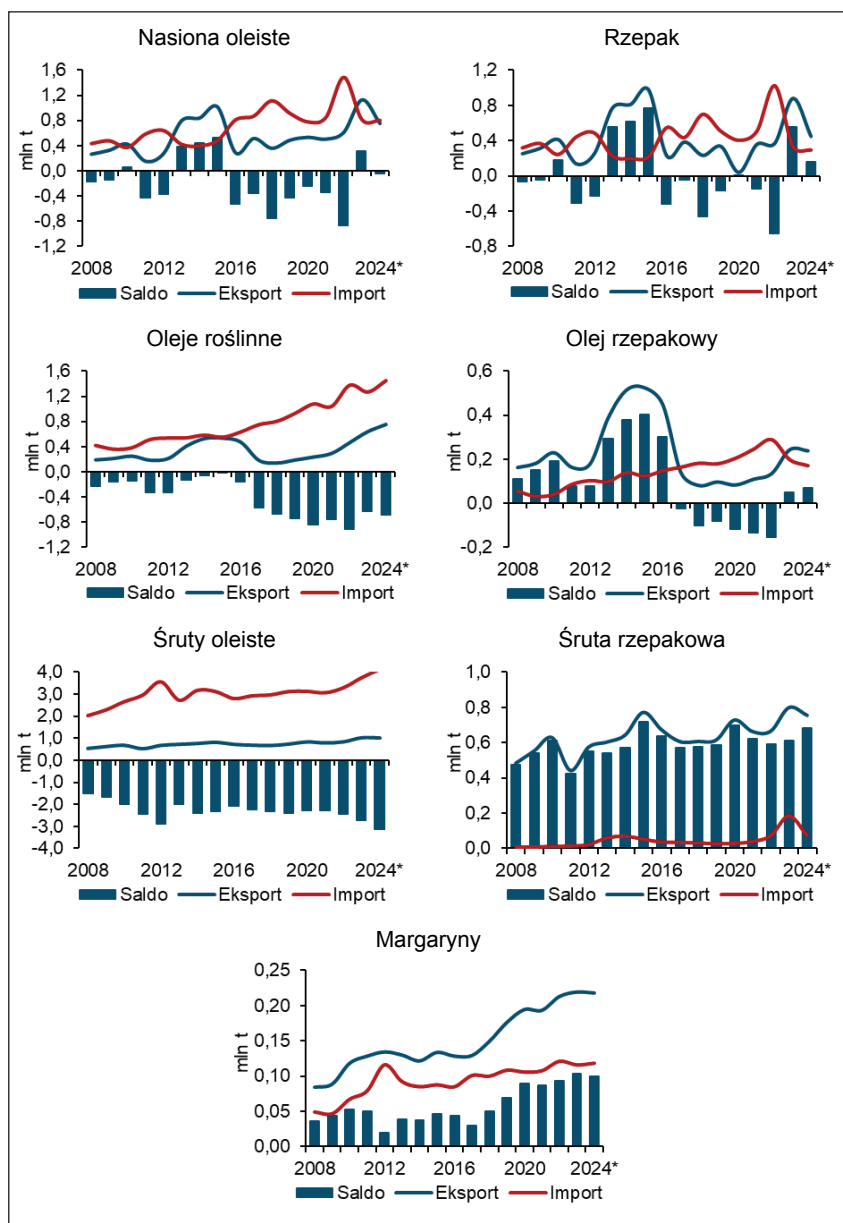
Wykres 15. Handel zagraniczny produktami oleistymi (mld EUR)

* szacunek IERiGŻ PIB

Źródło: opracowanie IERiGŻ PIB na podstawie niepublikowanych danych MF.

Wykres 16. Handel zagraniczny produktami oleistymi (mln t)

* szacunek IERiGŻ PIB

Źródło: opracowanie IERiGŻ PIB na podstawie niepublikowanych danych MF.

W pierwszym półroczu 2024 r. import olejów roślinnych zwiększył się o 22,5% w relacji rocznej do 715,3 tys. t, a jego wartość, przy obniżce cen transakcyjnych średnio o 18,1% do 1062 EUR/t, wzrosła o 0,3% do 759,5 mln EUR. W wolumenie importu olejów roślinnych największy udział miał olej słonecznikowy (48,0%), a następnie oleje: sojowy (19,1%), palmowy (14,9%) i rzepakowy (11,4%). Zmniejszył się jedynie przywóz oleju rzepakowego o 7,4% do 81,2 tys. t, a pozostałych olejów wzrost: słonecznikowego o 61,4% do 343,1 tys. t, sojowego o 4,6% do 136,7 tys. t i palmowego o 3,5% do 106,8 tys. t. Spadły średnie ceny importowe olejów: słonecznikowego o 24,9% do 832 EUR/t, rzepakowego o 24,7% do 982 EUR/t, sojowego o 15,8% do 763 EUR/t i palmowego o 7,4% do 1441 EUR/t.

Największym dostawcą olejów roślinnych na polski rynek była Ukraina (439,8 tys. t, 61,5% wolumenu importu olejów roślinnych), a następnie kraje UE (35,7%): Niemcy (65,5 tys. t, 9,2%), Holandia (60,0 tys. t, 8,4%), Węgry (27,6 tys. t, 3,9%) i Włochy (27,3 tys. t, 3,8%). Ukraina pozostała głównym dostawcą olejów: sojowego i słonecznikowego (odpowiednio 94,6 i 83,0% wolumenu ich importu). Niemcy i Holandia były nadal największymi reeksporterami na polski rynek oleju palmowego (odpowiednio 30,1 i 33,5% wolumenu jego importu). Najwięcej oleju rzepakowego sprowadzono z Ukrainy (31,2%), Niemiec (24,8% w wolumenie jego importu) i Czech (15,7%).

Śruty oleiste

W pierwszym półroczu 2024 r. eksport śrut oleistych zwiększył się o 8,0% w relacji rocznej do 543,5 tys. t, a jego wartość, przy spadku cen transakcyjnych średnio o 10,8% do 332 EUR/t, zmniejszyła się o 3,7% do 180,4 mln EUR. W wolumenie eksportu największy udział miała śruta rzepakowa (71,6%). Jej wywóz wzrósł o 1,8% do 389,0 tys. t. Średnia cena eksportowa śruty rzepakowej spadła o 17,1% do 288 EUR/t.

Największym odbiorcą śruty rzepakowej była Dania, dokąd wywieziono

Tabela 28. Eksport produktów oleistych według krajów

Wyszczególnienie	I półrocze 2023			I półrocze 2024 ^a		
	kraje	tys. t	%	kraje	tys. t	%
Nasiona oleiste	Razem	413,8	100,0	Razem	306,9	100,0
	Niemcy	311,1	75,2	Niemcy	225,1	73,3
	Czechy	15,8	3,8	Holandia	15,1	4,9
	Włochy	11,8	2,8	Białoruś	9,1	3,0
	W. Brytania	10,9	2,6	Czechy	8,7	2,8
	Węgry	9,9	2,4	Węgry	7,5	2,4
w tym: rzepak	Razem	294,4	100,0	Razem	184,0	100,0
	Niemcy	271,4	92,2	Niemcy	174,1	94,6
	W. Brytania	9,4	3,2	Czechy	4,3	2,3
	Czechy	8,9	3,0	Dania	3,3	1,8
	Łotwa	1,5	0,5	Norwegia	1,8	1,0
	Słowacja	0,8	0,3	Belgia	0,4	0,2
Oleje roślinne	Razem	261,6	100,0	Razem	367,6	100,0
	Niemcy	79,3	30,3	Niemcy	95,1	25,9
	Holandia	47,0	18,0	Holandia	55,2	15,0
	Włochy	28,5	10,9	Hiszpania	54,2	14,7
	Słowacja	17,7	6,8	Włochy	24,5	6,7
	Litwa	14,5	5,5	Litwa	22,1	6,0
w tym: olej rzepakowy	Razem	96,7	100,0	Razem	109,5	100,0
	Niemcy	53,7	55,5	Niemcy	50,8	46,4
	Holandia	14,5	15,0	Łotwa	16,2	14,8
	Słowacja	6,7	6,9	Litwa	12,7	11,6
	Litwa	6,7	6,9	Słowacja	9,2	8,4
	Izrael	2,5	2,6	Holandia	2,9	2,6
Śruty oleiste	Razem	503,3	100,0	Razem	543,5	100,0
	Niemcy	151,3	30,1	Niemcy	188,9	34,8
	Dania	148,5	29,5	Dania	156,4	28,8
	Czechy	36,3	7,2	Finlandia	29,9	5,5
	Szwecja	34,6	6,9	Czechy	29,0	5,3
	Litwa	32,6	6,5	Szwecja	26,8	4,9
w tym: śruta rzepakowa	Razem	382,1	100,0	Razem	389,0	100,0
	Dania	147,6	38,6	Dania	144,7	37,2
	Niemcy	109,9	28,8	Niemcy	119,3	30,7
	Szwecja	34,6	9,1	Szwecja	26,8	6,9
	Czechy	31,1	8,1	Finlandia	26,3	6,8
	Finlandia	23,1	6,0	Czechy	26,2	6,7
Margaryny	Razem	109,9	100,0	Razem	106,7	100,0
	W. Brytania	26,8	24,4	W. Brytania	25,2	23,6
	Węgry	20,0	18,2	Węgry	17,8	16,7
	Niemcy	13,1	11,9	Niemcy	15,6	14,6
	Holandia	12,3	11,2	Holandia	10,8	10,1
	Czechy	10,3	9,4	Czechy	10,7	10,0

^a dane wstępne

Źródło: opracowanie IERiGŻ PIB na podstawie niepublikowanych danych MF.

144,7 tys. t (37,2% wolumenu eksportu śruty rzepakowej), następnie Niemcy (119,3 tys. t, 30,7%) i Szwecja (26,8 tys. t, 6,9%), a z krajów pozaunijnych Wielka Brytania i Norwegia.

W pierwszym półroczu 2024 r. import śrut oleistych zwiększył się o 8,4% w relacji rocznej do 2064,0 tys. t. W wolumenie importu największy udział miała śruta sojowa (77,4%) i słonecznikowa (19,0%).

Przywóz śruty sojowej wzrósł o 11,6% do 1596,8 tys. t, a słonecznikowej o 2,4% do 392,0 tys. t. Średnia cena importowa śruty sojowej spadła o 15,5% do 440 EUR/t, a słonecznikowej o 16,1% do 207 EUR/t.

Głównymi dostawcami śruty sojowej nadal były kraje Ameryki Południowej: Argentyna (598,0 tys. t, 37,4% wolumenu importu śruty sojowej) i Brazylia

(571,6 tys. t, 35,8%), a śruty słonecznikowej Ukraina (376,7 tys. t, 96,1% wolumenu jej importu).

Margaryny

W pierwszym półroczu 2024 r. eksport margaryn zmniejszył się o 2,9% w relacji rocznej do 106,7 tys. t. Przy spadku cen transakcyjnych o 13,5% do 1508 EUR/t wartość eksportu margaryn spadła bardziej, o 16,0% do 160,9 mln EUR.

Margaryny nadal eksportowano głównie na rynek unijny i brytyjski: do Wielkiej Brytanii (25,2 tys. t, 23,6% wolumenu eksportu), Węgier (17,8 tys. t, 16,7%), Niemiec (15,6 tys. t, 14,6%), a także do Czech i Holandii (po ok. 11 tys. t, po ok. 10%).

W pierwszym półroczu 2024 r. import margaryn wzrósł o 0,2% w relacji rocznej do 58,1 tys. t, ale wydatki na ich przywóz, przy spadku cen transakcyjnych średnio o 8,5% do 1771 EUR/t, zmniejszyły się o 8,3% do 102,9 mln EUR.

Margaryny nadal importowano prawie wyłącznie z rynku unijnego, przede wszystkim z: Holandii (23,5 tys. t, 40,4% wolumenu importu), Niemiec (14,8 tys. t, 25,5%) i Szwecji (6,4 tys. t, 11,0%).

3.2. Większy deficyt w 2024 roku

W 2024 r. pogorszą się wyniki handlu zagranicznego produktami olejnymi. Przy niższych niż przed rokiem cenach na międzynarodowych rynkach ujemne saldo handlu zagranicznego produktami olejnymi (nasionami, olejami roślinnymi, śrutami i margarynami) pogłębi się według zaktualizowanego szacunku IERiGŻ PIB do 2,21 mld EUR, z 1,96 mld EUR przed rokiem w wyniku większego spadku wpływów z eksportu niż zmniejszenia wydatków na ich import. W handlu zagranicznym rzepakem i produktami jego pierwotnego przetwórstwa dodatnie saldo obniży się do 278,0 mln EUR, z 473,6 mln EUR w 2023 roku.

Ze względu na spadek krajowych zbiorów zmaleje eksport rzepaku i jego przewaga nad importem tego surowca. Według

Tabela 29. Import produktów olejnych według krajów

Wyszczególnienie	I półrocze 2023			I półrocze 2024 ^a		
	kraje	tys. t	%	kraje	tys. t	%
Nasiona oleiste	Razem	409,1	100,0	Razem	382,0	100,0
	Ukraina	141,8	34,7	Czechy	87,2	22,8
	Czechy	79,9	19,5	Ukraina	64,2	16,8
	Rosja	52,4	12,8	Rosja	63,0	16,5
	Słowacja	28,3	6,9	Słowacja	30,2	7,9
	Argentyna	24,6	6,0	Niemcy	25,1	6,6
w tym: rzepak	Razem	188,1	100,0	Razem	146,1	100,0
	Czechy	77,3	41,1	Czechy	82,5	56,5
	Ukraina	73,4	39,0	Słowacja	27,5	18,8
	Słowacja	27,3	14,5	Niemcy	21,8	14,9
	Niemcy	6,3	3,3	Rumunia	8,2	5,6
	Kazachstan	1,4	0,7	Węgry	5,0	3,4
Oleje roślinne	Razem	583,8	100,0	Razem	715,3	100,0
	Ukraina	296,2	50,7	Ukraina	439,8	61,5
	Niemcy	81,2	13,9	Niemcy	65,5	9,2
	Holandia	61,2	10,5	Holandia	60,0	8,4
	Czechy	34,7	5,9	Węgry	27,6	3,9
	Węgry	19,2	3,3	Włochy	27,3	3,8
w tym: olej rzepakowy	Razem	87,7	100,0	Razem	81,2	100,0
	Czechy	23,3	26,6	Ukraina	25,3	31,2
	Niemcy	21,3	24,3	Niemcy	20,2	24,9
	Ukraina	9,8	11,2	Czechy	12,8	15,8
	Belgia	5,8	6,6	Rumunia	5,4	6,7
	Rumunia	5,6	6,4	Litwa	5,3	6,5
Śruty oleiste	Razem	1904,8	100,0	Razem	2064,0	100,0
	Brazylia	640,0	33,6	Argentyna	598,0	29,0
	Ukraina	560,3	29,4	Brazylia	571,6	27,7
	Argentyna	410,8	21,6	Ukraina	549,8	26,6
	Stany Zjedn.	76,6	4,0	Paragwaj	132,0	6,4
	Niemcy	65,2	3,4	Stany Zjedn.	56,5	2,7
w tym: śruta rzepakowa	Razem	70,8	100,0	Razem	50,5	100,0
	Białoruś	37,8	53,4	Białoruś	46,7	92,5
	Ukraina	23,6	33,3	Niemcy	3,2	6,3
	Litwa	4,1	5,8	Austria	0,2	0,4
	Niemcy	3,6	5,1	Ukraina	0,1	0,2
	Rosja	1,5	2,1	Rumunia	0,1	0,2
Margaryny	Razem	58,0	100,0	Razem	58,1	100,0
	Holandia	23,2	40,0	Holandia	23,5	40,4
	Niemcy	15,1	26,0	Niemcy	14,8	25,5
	Szwecja	7,5	12,9	Szwecja	6,4	11,0
	Belgia	3,7	6,4	Belgia	5,8	10,0
	Włochy	2,6	4,5	Włochy	1,4	2,4

^a dane wstępne

Źródło: opracowanie IERiGŻ PIB na podstawie niepublikowanych danych MF.

wstępnych danych MF od stycznia do września 2024 r. eksport rzepaku wyniósł 299,4 tys. t i był o 66,0% niższy w relacji rocznej, a import spadł o 24,7% do 246,8 tys. t. Dlatego też w skali całego roku może wystąpić przewaga eksportu (szacowanego na ok. 450 tys. t) nad importem (ok. 290 tys. t) rzepaku w wysokości 160 tys. t wobec nadwyżki 553,2 tys. t w 2023 roku. Jednocześnie można spodziewać się niewielkiego spadku eksportu

oleju rzepakowego (o ok. 2% do 240 tys. t) i nieco większego śruty rzepakowej (o ok. 5% do 755 tys. t), ale także niewielkiej obniżki wywozu margaryn (o ok. 1% do 218 tys. t). W handlu zagranicznym olejem rzepakowym w 2024 r., podobnie jak w poprzednim roku, wystąpi niewielka nadwyżka, natomiast w przypadku śruty rzepakowej i margaryn Polska utrzyma pozycję znaczącego eksportera netto tych produktów.

W wolumenie importu produktów oleistych najpoważniejszą pozycją nadal będą śruty oleiste, a ich przywóz może wzrosnąć (o ok. 10% do 4150 tys. t) ze względu na rosnące zapotrzebowanie na pasze, zwłaszcza ze strony sektora drobiarskiego. Największy udział w przywozie w dalszym ciągu będzie miała śruta sojowa. Wysoki pozostanie prawdopodobnie przywóz olejów roślinnych i margaryn (wzrost odpowiednio o ok. 14% do 1450 tys. t i o ok. 2% do 118 tys. t). W przypadku nasion oleistych może nastąpić niewielki spadek ich importu (o ok. 1% do 800 tys. t).

W sezonie 2024/25 na handel produktami oleistymi będą mieć wpływ, obok sytuacji podaży-popytowej i cenowej na krajowym i globalnym rynku, także wyniki światowych gospodarek (w tym spowolnienie koniunktury na skutek wysokiej inflacji), kursy wymiany walut oraz, chociaż w coraz mniejszym stopniu, losy wojny w Ukrainie (rynek już uwzględnił to ryzyko). Umacniający się złoty będzie wspierać import i ograniczać eksport. Ważnym elementem będzie popyt na biopaliwa, który może być większy w przypadku drożejącej ropy. W sezonie 2024/25, za sprawą rosnącej produkcji soi, zbiory roślin oleistych mogą być rekordowo wysokie, jednocześnie jednak oczekiwany jest spadek zbiorów rzepaku i słonecznika (globalnie i w UE). Z jednej strony zatem na rynku będzie obserwowana tendencja spadkowa cen (na co będzie wpływać większa podaż soi), z drugiej, zwłaszcza lokalnie, powinien drożeć rzepak i słonecznik (a także produkty ich przerobu). Dlatego też w pierwszym półroczu 2025 r. można oczekiwać niewielkiego wzrostu deficytu w handlu zagranicznym tą grupą produktów wobec wyników z analogicznego okresu rok wcześniej.

4. PRZEMYSŁ TŁUSZCZOWY

W ostatnich latach przed akcesją Polski do Unii Europejskiej przemysł tłuszczowy tracił dynamikę rozwoju, gdyż wyczerpywały się czynniki jego rozwoju. Przy wysokim nasyceniu rynku tłuszczami roślinnymi i malejącej liczbie ludności tempo

wzrostu popytu krajowego na olej rzepakowy zużywany na cele spożywcze zdecydowanie osłabło. Ponowne przyspieszenie rozwoju przemysłu tłuszczowego nastąpiło po akcesji ze względu na politykę Unii Europejskiej promującą rozwój odnawialnych źródeł energii, w tym biopaliw i w ślad za tym rosnące zapotrzebowanie krajowego i europejskiego rynku na olej rzepakowy zużywany w produkcji biodiesla. Przemysł tłuszczowy zwiększył przerób rzepaku i produkcję surowego oleju rzepakowego z 325 tys. t średnio w ostatnich trzech latach przed akcesją (2001–2003) do 1371 tys. t w latach 2021–2023 (ponad czterokrotnie) przy spadku produkcji margaryn odpowiednio z 367 do 320 tys. t (o 13%).

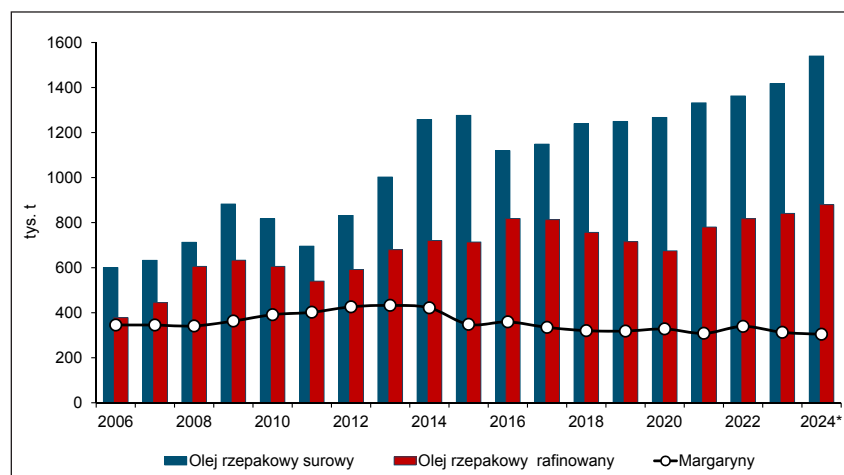
Mimo rosnącej produkcji głównych wyrobów (z wyjątkiem margaryn) i wartości sprzedaży przemysł tłuszczowy nie ma stałej zdolności generowania zysków, a jego stan ekonomiczno-finansowy jest zróżnicowany i niestabilny. Wysoka rentowność przemysłu tłuszczowego w pierwszych latach po akcesji, zbliżona do średniej dla całego przemysłu spożywczego, a niekiedy nawet wyższa, istotnie zmalała w latach 2010–2012, a w kolejnych wahała się i była, z wyjątkiem 2014 r., gorsza niż w całym przemyśle spożywczym.

4.1. Rekordowa produkcja oleju rzepakowego przy spadku produkcji margaryn w 2023 roku

Przemysł tłuszczowy od wielu lat ma oligopolistyczną strukturę. Dominującą pozycję w branży utrzymują trzy duże firmy zatrudniające 250 i więcej osób, które zarządzane są przez transnarodowe koncerny: Bunge, ADM, Glencore. W latach 2021–2022 zatrudnienie w przemyśle tłuszczowym wzrosło o 8,1% do 2871,8 etatów, a wartość jego sprzedaży zwiększyła się o 57,6% do 11 487,5 mln PLN, co oznacza wzrost wydajności pracy. Duże firmy umocniły swoją dominującą pozycję, bowiem ich udział w zatrudnieniu zwiększył się z ok. 40 do 58%, a w wartości sprzedaży całego przemysłu tłuszczowego z ok. 63 do 76%. W branży olejarskiej oprócz firm przemysłowych działają też niewielkie zakłady o znaczeniu lokalnym, które najczęściej dokonują rozlewu olejów nabywanych w dużych zakładach olejarskich pod własną marką.

Podstawowymi surowcami dla przemysłu tłuszczowego pozostają: krajowy rzepak oraz importowane oleje roślinne (w większości z innych stref klimatycznych). Główne produkty przemysłu tłuszczowego to: surowy i rafinowany olej rzepakowy oraz szeroka gama margaryn (margaryny wysoko- i niskoutwardzone,

Wykres 17. Produkcja tłuszczów roślinnych

* szacunek IERiGŻ PIB

Źródło: opracowanie IERiGŻ PIB na podstawie niepublikowanych danych GUS-u.

mieszanki tłuszczów roślinnych z ma-
słem z tłuszczu mlecznego, profesjonalne
tłuszcze cukiernicze, piekarskie i inne).
Oleje i margaryny zużywane są na cele
spożywcze w gospodarstwach domo-
wych oraz w przemyśle spożywczym
i gastronomii (HoReCa) zarówno do
bezpośredniej konsumpcji, jak i w prze-
twórstwie wtórnym, a także na cele prze-
mysłowe, przede wszystkim w produkcji
biopaliw (dotyczy oleju rzepakowego)
oraz w mniejszym zakresie w produkcji
artykułów chemicznych, kosmetycznych
i farmaceutycznych. Produkty ubocz-
ne, jakimi są makuch i śruta rzepakowa
oraz porafinacyjne kwasy tłuszczowe,
zużywane są przez przemysł paszowy

w mieszankach przemysłowych pasz dla
zwierząt gospodarskich. Olej rzepakowy
i śruta rzepakowa oraz margaryny są też
przedmiotem eksportu.

W 2023 r., przy wysokich krajowych za-
sobach rzepaku (zarówno w pierwszym
półroczu ze zbiorów w 2022 r., jak i dru-
gim półroczu z nowych, rekordowych
zbiorów) i dynamicznie rosnącym popycie
eksportowym na olej rzepakowy, prze-
mysł tłuszczowy znacząco zwiększył
przerób rzepaku. Produkcja oleju rze-
pakowego po raz pierwszy w historii
przekroczyła 1,4 mln t. Według GUS-u
wyniosła 1417,5 tys. t i była o 4,0%
większa niż w 2022 roku. Eksport oleju

rzepakowego według MF wzrósł o 79,6%
do 245,4 tys. t (stanowił 17,3% produkcji)
przy spadku jego importu o 31,7% do
197,0 tys. t (stanowił 14,4% krajowego
zużycia). Dynamiczny rozwój eksportu
znacząco zrekompensował spadek po-
pytu na olej rzepakowy na wewnętrznym
rynku. Krajowe zużycie oleju rzepakowe-
go (liczone bez uwzględnienia zmiany
stanu zapasów) wyniosło 1369,1 tys. t
i było o 9,6% mniejsze niż w 2022 r.,
z tego bardziej obniżyło się w sekto-
rze spożywczym niż w przemysłowym.
Wskaźnik samowystarczalności w za-
kresie oleju rzepakowego przekroczył
104% wobec 90% w 2022 roku.

Tabela 30. Produkcja tłuszczów roślinnych (tys. t)

Lata	Olej rzepakowy surowy jadalny i techniczny	Oleje rafinowane	z tego:					Margaryny ^a
			rzepakowy	z tego:		sojowy jadalny	słonecznikowy jadalny	
				jadalny	techniczny			
W zakładach zatrudniających 10 i więcej osób								
2015	1276,6	729,0	714,3	508,3	206,0	0,0	14,6	348,3
2016	1119,5	836,4	818,3	488,0	330,4	0,0	18,0	359,1
2017	1148,7	836,4	813,2	465,3	347,9	1,0	22,2	335,1
2018	1239,3	787,0	756,6	536,5	220,1	1,5	28,8	320,4
2019	1249,7	748,0	715,4	503,3	212,0	0,2	32,5	318,6
2020	1267,4	709,1	674,8	504,2	170,6	0,0	34,3	327,8
2021	1331,8	794,4	780,6	532,0	248,6	0,1	13,8	308,4
2022	1362,4	829,9	817,6	570,9	246,7	0,1	12,2	339,2
2023	1417,5	847,0	841,0	601,6	239,5	0,0	6,0	313,0
2024 ^b	1540,0	885,6	880,0	640,0	240,0	0,0	5,6	304,0
Zmiany w %								
2023	4,0	2,1	2,9	5,4	-2,9	x	-51,2	-7,7
2024	8,6	4,6	4,6	6,4	0,2	x	-6,1	-2,9
2023								
W zakładach zatrudniających 50 i więcej osób								
2023 I	108,6	66,9	66,0	44,5	21,5	0,0	0,9	29,8
II	105,8	64,3	63,7	44,8	18,9	0,0	0,6	25,3
III	123,6	76,3	75,8	55,5	20,2	0,0	0,6	29,3
IV	120,9	71,0	70,8	48,8	22,0	0,0	0,2	21,9
V	104,3	59,6	59,3	37,9	21,4	0,0	0,2	24,1
VI	115,4	65,6	65,2	54,9	10,3	0,0	0,4	25,1
VII	122,4	66,1	66,0	44,5	21,5	0,0	0,1	13,4
VIII	129,1	75,9	75,2	54,9	20,3	0,0	0,7	27,3
IX	98,9	74,7	74,3	53,0	21,3	0,0	0,3	30,1
X	125,3	76,7	76,0	54,7	21,3	0,0	0,7	31,0
XI	129,5	79,3	78,6	56,6	21,9	0,0	0,7	32,1
XII	125,6	70,0	69,4	50,9	18,6	0,0	0,5	23,4
2024 I	137,8	77,9	77,2	55,1	22,2	0,0	0,7	25,6
II	133,5	80,5	80,1	60,5	19,6	0,0	0,4	26,0
III	140,8	81,7	81,4	59,8	21,6	0,0	0,4	26,0
IV	139,1	73,0	72,7	52,0	20,7	0,0	0,3	23,1
V	124,3	62,2	61,9	39,6	22,3	0,0	0,2	20,2
VI	105,1	59,1	58,7	49,3	9,4	0,0	0,5	25,1
VII	129,0	69,0	68,5	47,4	21,2	0,0	0,4	18,7
VIII	146,2	81,1	80,6	58,5	22,0	0,0	0,5	24,7
IX	133,9	82,8	82,4	60,9	21,6	0,0	0,4	28,2
2023 I-IX	1029,2	620,3	616,3	438,6	177,7	0,0	4,0	226,3
2024 I-IX	1189,8	667,2	663,5	483,1	180,5	0,0	3,7	217,5
Zmiany w %								
2024 I-IX	15,6	7,6	7,7	10,1	1,6	x	-8,7	-3,9
2023 I-IX								

^a margaryna oraz mieszanki do smarowania pieczywa o obniżonej i niskiej zawartości tłuszczów, z wyjątkiem płynnej; ^b szacunek IERiGŻ PIB

Źródło: opracowanie IERiGŻ PIB na podstawie niepublikowanych danych GUS-u.

Tabela 31. Krajowy bilans oleju rzepakowego (t)

Lata	Produkcja oleju rzepakowego surowego ^a	Import	Eksport	Zużycie krajowe		Eksport/produkcja (%)	Wskaźnik samowystarczalności (%) ^b
				ogółem	na mieszkańca (kg)		
2015	1 276 633	122 430	526 117	872 946	22,7	41,2	146
2016	1 119 490	147 174	449 746	816 918	21,3	40,2	137
2017	1 148 694	163 213	140 988	1 170 920	30,5	12,3	98
2018	1 239 264	181 352	82 402	1 338 214	34,8	6,6	93
2019	1 249 749	178 410	98 256	1 329 903	34,6	7,9	94
2020	1 267 407	203 528	84 712	1 386 222	36,4	6,7	91
2021	1 331 825	244 950	110 900	1 465 875	38,7	8,3	91
2022	1 362 446	288 464	136 638	1 514 272	40,1	10,0	90
2023	1 417 516	196 953	245 351	1 369 118	36,4	17,3	104
2023 I-III kwartał	1 029 155	148 016	172 901	1 004 270	26,7	16,8	102
2024 I-III kwartał	1 189 799	124 816	164 727	1 149 888	30,6	13,8	103
Zmiany w %							
<u>2022</u> 2021	2,3	17,8	23,2	3,3	3,6	x	x
<u>2023</u> 2022	4,0	-31,7	79,6	-9,6	-9,2	x	x
<u>2024 I-III kwartał</u> 2023 I-III kwartał	15,6	-15,7	-4,7	14,5	14,6	x	x

^a produkcja według kwartałów dotyczy przedsiębiorstw zatrudniających 50 osób i więcej

^b produkcja / zużycie krajowe

Źródło: opracowanie IERiGŻ PIB na podstawie niepublikowanych danych GUS-u i MF.

Tabela 32. Krajowy bilans margaryn (t)

Lata	Produkcja ^a	Import	Eksport	Zużycie krajowe		Eksport/produkcja (%)	Wskaźnik samowystarczalności (%) ^b
				ogółem	na mieszkańca (kg)		
2015	404 575	87 235	133 857	357 953	9,3	33,1	113
2016	359 092	84 456	128 545	315 003	8,2	35,8	114
2017	335 124	100 483	129 468	306 139	8,0	38,6	109
2018	320 434	99 466	149 728	270 172	7,0	46,7	119
2019	318 578	107 994	176 372	250 201	6,5	55,4	127
2020	327 755	105 378	194 568	238 564	6,3	59,4	137
2021	308 439	107 195	193 481	222 153	5,9	62,7	139
2022	339 160	120 595	213 024	246 731	6,5	62,8	137
2023	313 041	115 586	219 350	209 277	5,6	70,1	150
2023 I-III kwartał	226 249	85 614	159 280	152 582	4,0	70,4	148
2024 I-III kwartał	217 519	88 834	164 727	141 626	3,8	75,7	154
Zmiany w %							
<u>2022</u> 2021	10,0	12,5	10,1	11,1	10,2	x	x
<u>2023</u> 2022	-7,7	-4,2	3,0	-15,2	-13,8	x	x
<u>2024 I-III kwartał</u> 2023 I-III kwartał	-3,9	3,8	3,4	-7,2	-5,0	x	x

^a produkcja według kwartałów dotyczy przedsiębiorstw zatrudniających 50 osób i więcej

^b produkcja / zużycie krajowe

Źródło: opracowanie IERiGŻ PIB na podstawie niepublikowanych danych GUS-u i MF.

Przy wzroście produkcji surowego oleju rzepakowego oraz jego rafinacji o 2,9% do 841,0 tys. t przemysł tłuszczowy zmniejszył produkcję margaryn o 7,7% do 313,0 tys. t. Głównym powodem był głębszy spadek popytu na margaryny na wewnętrznym rynku niż wzrost ich eksportu. Krajowe zużycie margaryn (liczone bez uwzględnienia zmiany stanu zapasów) wyniosło 209,3 tys. t i było o 15,2% mniejsze niż w 2022 roku. Eksport margaryn według MF zwiększył się o 3,0% do 219,3 tys. t (stanowił ok. 70% produkcji), a ich import zmniejszył o 4,2% do 115,9 tys. t (stanowił ok. 62% krajowego zużycia). Wskaźnik samowystarczalności w zakresie margaryn wzrósł do 150%, ze 137% w 2022 roku.

4.2. Kolejna rekordowa produkcja oleju rzepakowego i dalszy spadek produkcji margaryn w 2024 roku

W 2024 r. krajowa produkcja oleju rzepakowego może osiągnąć historycznie najwyższy poziom, przy czym wysoka dynamika produkcji w pierwszym półroczu 2024 r. (wzrost o 15,0% w relacji

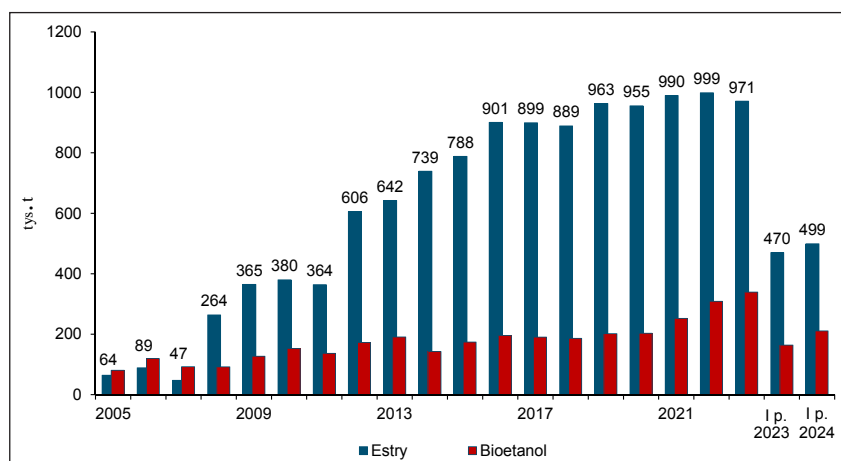
rocznej), w drugim półroczu obniży się z powodu niższych tegorocznych zbiorów rzepaku. Jednocześnie nie przewiduje się znaczących zmian w produkcji margaryn, która będzie zbliżona lub niewiele niższa niż w 2023 roku. Wskazują na to wyniki produkcyjne przemysłu tłuszczowego uzyskane w okresie dziewięciu miesięcy 2024 roku. Według miesięcznych danych GUS-u od stycznia do września 2024 r. duże i średnie zakłady przemysłu tłuszczowego (zatrudniające 50 i więcej osób), które mają dominującą pozycję w przemyśle tłuszczowym, wyprodukowały 1189,8 tys. t surowego oleju rzepakowego, tj. o 15,6% więcej niż w analogicznym okresie poprzedniego roku, z tego rafinowały 663,5 tys. t, tj. o 7,7% więcej. Jednocześnie zmniejszyły produkcję margaryn o 3,9% do 217,5 tys. t, głównie z powodu dalszego spadku popytu gospodarstw domowych na margaryny przy niewielkich zmianach w ich eksporcie.

Według uaktualnionego szacunku IERiGŻ PIB w 2024 r. cały przemysł tłuszczowy (zakłady liczące dziesięć i więcej osób stałej załogi) wyprodukuje ok. 1540 tys. t surowego oleju rzepakowego, tj. o ok. 9% więcej niż w poprzednim roku, z tego ok. 880 tys. t podda rafinacji, o ok. 5%

więcej. Spodziewany jest głównie wzrost produkcji oleju rzepakowego rafinowanego na cele jadalne przy niewielkich zmianach na cele techniczne. Produkcja margaryn wyniesie ok. 304 tys. t i będzie o ok. 3% mniejsza niż przed rokiem.

Przewiduje się, że w kolejnych latach produkcja i przetwórstwo rzepaku nadal mają szansę rozwoju, bowiem spodziewany jest rosnący popyt krajowego i europejskiego rynku na olej rzepakowy, przy czym dynamika tego wzrostu może ulec spowolnieniu. Głównym kreatorem popytu na olej rzepakowy pozostanie sektor biopaliw, ale dynamika zapotrzebowania na ten surowiec będzie coraz wolniejsza, między innymi z powodu spodziewanego spowolnienia popytu na olej napędowy krajowego i europejskiego rynku oraz obowiązujące od 2020 r. w UE ograniczenia dotyczące udziału biokomponentów produkowanych z surowców rolnych. Zapotrzebowanie na olej rzepakowy zużywany na cele spożywcze będzie wzrastało wolno z uwagi na wysokie nasycenie krajowego i europejskiego rynku tłuszczami roślinnymi. Prawdopodobne jest też niewielkie jego przyspieszenie ze względu na rosnącą liczbę uchodźców w Polsce i Europie.

Wykres 18. Produkcja biokomponentów*

* lata 2005–2022 – dane GUS-u, 2023 r. i pierwsze półrocza 2023 i 2024 – dane KOWR-u

Źródło: opracowanie IERiGŻ PIB na podstawie niepublikowanych danych GUS-u i KOWR-u.

Produkcja estrów metylowych, biokomponentów dodawanych do oleju napędowego, prowadzona jest w Polsce głównie w oparciu o olej rzepakowy. W latach 2005–2007 produkcja estrów metylowych była niewielka, według GUS-u poniżej 100 tys. t rocznie. W kolejnych latach dynamicznie zwiększała się z ok. 264 tys. t w 2008 r. do ok. 999 tys. t w 2022 roku. Według IERiGŻ PIB wzrost produkcji estrów metylowych, jaki wystąpił w latach 2008–2022, wykreował na krajowym rynku dodatkowy popyt na olej rzepakowy wynoszący w ekwiwalencie rzepaku od 0,6 do ponad 2 mln t. W 2023 r. według KOWR-u krajowa produkcja estrów metylowych wyniosła 971,0 tys. t i była o 0,7% mniejsza w relacji rocznej. Do produkcji estrów zużyto 852,2 tys. t oleju rzepakowego, tj. o 2,5% mniej niż w 2022 roku. Stanowił on podobnie jak w 2022 r. ok. 87% ogółu surowców wykorzystanych w ich produkcji.

4.3. Dobre wyniki finansowe przemysłu tłuszczowego w pierwszym półroczu 2024 roku

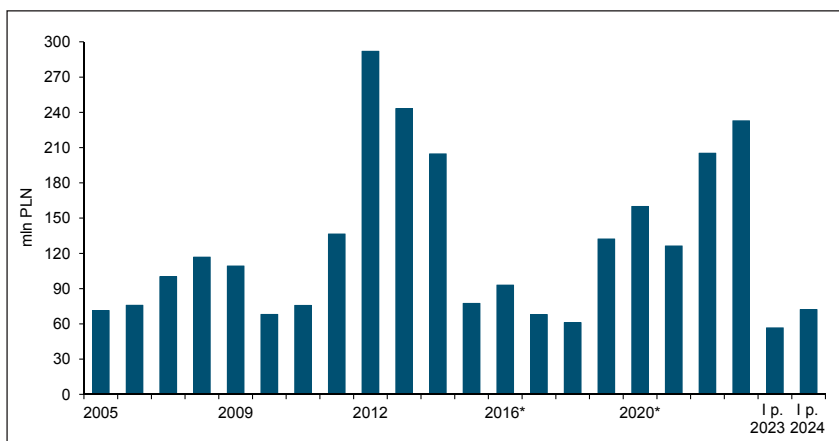
W pierwszym półroczu 2024 r. przychody netto ze sprzedaży, jak i koszty operacyjne przemysłu tłuszczowego spadły w relacji rocznej w podobnej skali, głównie w następstwie niższych cen surowców i produktów olejowych na krajowym i europejskim rynku oraz mniejszej produkcji margaryn. Przemysł tłuszczowy uzyskał jednakże znacznie lepszy niż w pierwszym półroczu 2023 r. wynik finansowy brutto i netto, a jego rentowność istotnie wzrosła, choć nadal była niższa niż w całym przemyśle spożywczym. Wzrost zysków poprawił płynność finansową przemysłu tłuszczowego. Współczynnik bieżącej płynności finansowej wzrósł, ale pozostał niższy niż w całym przemyśle spożywczym. Nakłady inwestycyjne zwiększono przy wzroście wartości zobowiązań długoterminowych. W drugim półroczu 2024 r. sytuacja ekonomiczno-finansowa przemysłu tłuszczowego może pogorszyć się ze względu na mniejszą niż w pierwszym półroczu produkcję głównych wyrobów przy spodziewanym wzroście kosztów ich produkcji.

Tabela 33. Bilans biodiesla (tys. t)

Lata	Produkcja	Import	Eksport	Zmiana zapasów	Zużycie
2005	64,3	0,0	48,6	1,3	17,1
2006	89,1	0,1	51,5	1,3	39,0
2007	47,4	0,0	19,4	-0,1	27,9
2008	263,7	94,1	0,0	-7,4	350,4
2009	364,8	151,5	8,3	2,4	510,0
2010	379,8	397,7	13,1	-3,5	761,0
2011	363,9	495,6	37,4	1,4	823,5
2012	605,4	181,4	48,5	-8,4	729,9
2013	642,4	156,2	158,0	19,9	660,5
2014	739,0	129,9	235,0	-2,8	631,1
2015	788,2	211,3	420,2	-11,9	567,4
2016	900,5	234,6	797,3	-8,0	329,9
2017	899,3	341,9	753,3	-0,6	487,3
2018	888,9	362,2	393,2	-18,8	839,1
2019	962,6	364,9	350,5	-26,7	950,3
2020	955,4	357,2	339,9	-0,9	971,8
2021	989,5	440,7	347,1	-48,7	1034,4
2022	998,6	462,0	341,2	-125,1	994,3

Źródło: opracowanie IERiGŻ PIB na podstawie niepublikowanych danych GUS-u.

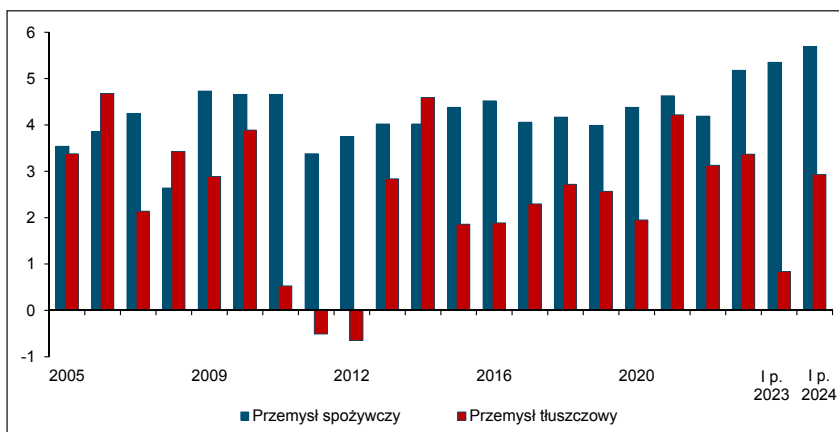
Wykres 19. Nakłady inwestycyjne w przemyśle tłuszczowym

* lata 2016–2020 – szacunek IERiGŻ PIB

Źródło: opracowanie IERiGŻ PIB na podstawie niepublikowanych oraz publikowanych danych GUS-u. (2024). Wyniki finansowe przedsiębiorstw w I półroczu 2024 roku. <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/podmioty-gospodarcze-wyniki-finansowe/przedsiębiorstwa-niefinansowe/wyniki-finansowe-przedsiębiorstw-w-1-półroczu-2024-roku,40.7.html>

Wykres 20. Rentowność przychodów netto przemysłu spożywczego i tłuszczowego (%)

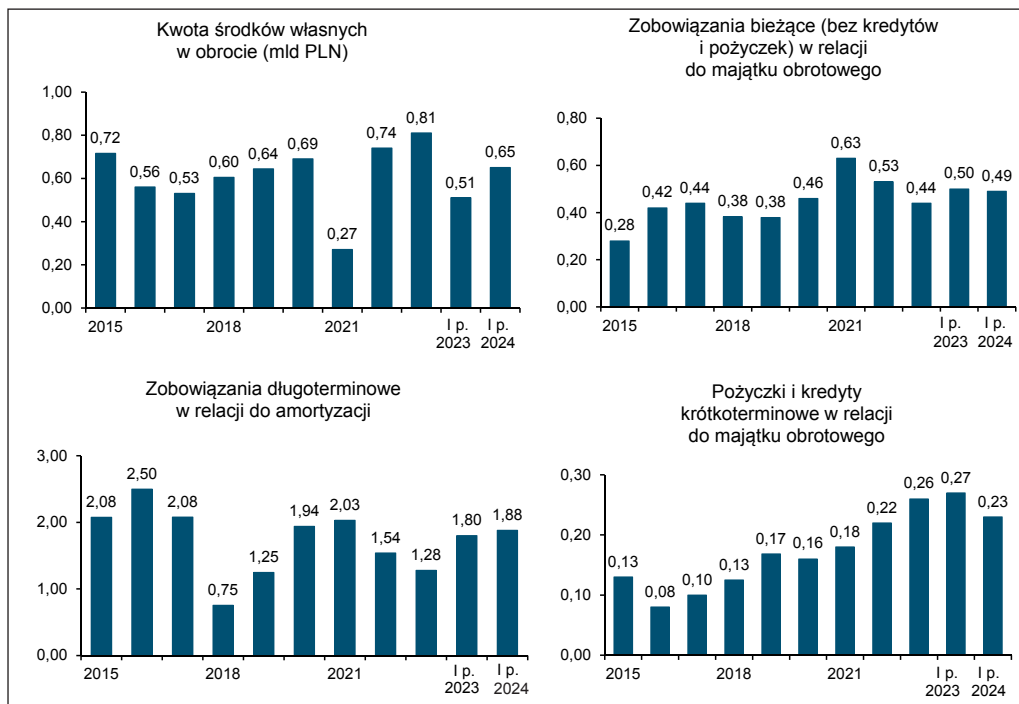
Źródło: opracowanie IERiGŻ PIB na podstawie niepublikowanych oraz publikowanych danych GUS-u. (2024). Wyniki finansowe przedsiębiorstw w I półroczu 2024 roku. <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/podmioty-gospodarcze-wyniki-finansowe/przedsiębiorstwa-niefinansowe/wyniki-finansowe-przedsiębiorstw-w-1-półroczu-2024-roku,40.7.html>

W pierwszym półroczu 2004 r. przychody netto przemysłu tłuszczowego ze sprzedaży i zrównane z nimi wyniosły 4313,5 mln PLN i były o 24,7% niższe niż w pierwszym półroczu 2023 r., w tym 85,6% stanowiły przychody ze sprzedaży produktów (wyróbów i usług) wobec

82,3% przed rokiem. W strukturze przychodów ze sprzedaży produktów zwiększył się udział przychodów ze sprzedaży na rynku krajowym do 70,0% (z 67,9% w pierwszym półroczu 2023 r.) przy zmniejszeniu udziału przychodów ze sprzedaży eksportowej

do 30,0% (z 32,1%). Udział przemysłu tłuszczowego w przychodach netto ze sprzedaży i zrównanych z nimi całego przemysłu spożywczego zmniejszył się do 2,1% (z 2,7% w pierwszym półroczu 2023 r.).

Wykres 21. Mierniki sytuacji finansowej przemysłu tłuszczowego

Źródło: opracowanie IERiGŻ PIB na podstawie niepublikowanych oraz publikowanych danych GUS-u. (2024). Wyniki finansowe przedsiębiorstw w I półroczu 2024 roku. <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/podmioty-gospodarcze-wyniki-finansowe/przedsiębiorstwa-niefinansowe/wyniki-finansowe-przedsiębiorstw-w-1-półroczu-2024-roku,40,7.html>

Tabela 34. Wskaźniki finansowe przemysłu tłuszczowego i spożywczego^a

Lata	Rentowność przychodów (%)						Współczynnik płynności bieżącej		Stopa inwestowania ^c	
	brutto		netto		akumulacji kapitału ^b					
	S	T	S	T	S	T	S	T	S	T
2015	5,04	2,38	4,38	1,86	7,28	4,46	1,40	2,41	1,42	0,61
2016	5,36	2,32	4,52	1,89	7,38	4,19	1,40	2,00	1,50	0,86 ^d
2017	4,81	2,68	4,06	2,30	6,91	4,29	1,41	1,85	1,39	0,73 ^d
2018	4,95	3,37	4,17	2,72	7,14	4,61	1,38	1,97	1,31	0,71 ^d
2019	4,77	3,48	3,99	2,57	6,93	4,56	1,41	1,83	1,36	1,25 ^d
2020	5,18	2,50	4,38	1,95	7,45	3,65	1,43	1,60	1,25	1,45 ^d
2021	5,46	5,12	4,63	4,22	7,53	5,33	1,35	1,23	1,24	1,29
2022	4,98	3,58	4,19	3,13	6,47	3,87	1,45	1,32	1,35	1,85
2023	6,25	3,92	5,18	3,37	7,56	4,43	1,58	1,45	1,42	1,96
2023 I półrocze	6,35	1,59	5,35	0,84	4,69	1,83	1,58	1,28	1,18	0,95
2024 I półrocze	6,66	3,27	5,69	2,93	8,21	4,44	1,65	1,38	1,19	1,07

S – przemysł spożywczy (produkcja artykułów żywnościowych, napojów i wyrobów tytoniowych)
T – przemysł tłuszczowy

^a dotyczą przedsiębiorstw zatrudniających 10 i więcej pracowników, składających sprawozdania finansowe

^b zysk netto + amortyzacja

^c inwestycje w relacji do amortyzacji

^d szacunek IERiGŻ PIB

Źródło: opracowanie IERiGŻ PIB na podstawie niepublikowanych oraz publikowanych danych GUS-u. (2024). Wyniki finansowe przedsiębiorstw w I półroczu 2024 roku. <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/podmioty-gospodarcze-wyniki-finansowe/przedsiębiorstwa-niefinansowe/wyniki-finansowe-przedsiębiorstw-w-1-półroczu-2024-roku,40,7.html>

Koszty działalności operacyjnej przemysłu tłuszczowego w pierwszym półroczu 2024 r. wyniosły 4144,4 mln PLN i były o 24,4% niższe niż w pierwszym półroczu 2023 r., w tym mające największy udział koszty materiałowo-surowcowe łącznie z energią zmniejszyły się o 26,2% do 2982,5 mln PLN przy wzroście kosztów zakupu usług o 60,7% do 196,2 mln PLN, kosztów wynagrodzeń o 11,0% do 210,7 mln PLN oraz wartości amortyzacji o 12,9% do 67,6 mln PLN.

W pierwszym półroczu 2024 r. przemysł tłuszczowy wypracował 145,5 mln PLN zysku brutto (o 50,3% więcej niż w pierwszym półroczu 2023 r.) i 130,8 mln PLN zysku netto (dwa i pół razy więcej). Spośród 23 podmiotów zatrudniających dziesięć i więcej osób, które złożyły sprawozdania finansowe F-01, 56,5% podmiotów wykazało zysk netto. W pierwszym półroczu 2023 r. w grupie 22 podmiotów wskaźnik ten wyniósł 59,1%. Jednocześnie udział przychodów podmiotów rentownych w przychodach ogółem przemysłu tłuszczowego zwiększył się do 91,2%, z 32,5% w pierwszym półroczu 2023 roku. Wskaźniki rentowności przemysłu tłuszczowego wzrosły: brutto do 3,27% (o 1,68 pkt proc. w porównaniu z pierwszym półroczem 2023 r.), netto do 2,93% (o 2,09 pkt proc.), ale nadal były istotnie niższe niż średnio w całym przemyśle spożywczym (odpowiednio o 3,39 i 2,76 pkt proc.), dla którego odnotowano mniejszy wzrost rentowności. Zdolność przedsiębiorstw przemysłu tłuszczowego do generowania gotówki mierzona akumulacją netto (tzw. cash flow) również znacząco zwiększyła się i wyniosła 4,44% (wobec 1,83% w pierwszym półroczu 2023 r.). Świadczy to o większych możliwościach finansowania modernizacji i rozwoju potencjału wytwórczego kapitałem własnym.

Wzrost zysków poprawił płynność finansową przemysłu tłuszczowego. Współczynnik bieżącej płynności finansowej wzrósł do 1,38 (z 1,28 w pierwszym półroczu 2023 r.), ale nadal był niższy niż średnio w całym przemyśle spożywczym (dla którego wzrósł do 1,65).

Kwota środków własnych przemysłu tłuszczowego w obrocie zwiększyła się o 26,2% do 648,2 mln PLN. Zobowiązania krótkoterminowe zmniejszyły się o 0,7% do 1796,6 mln PLN, a ich udział spadł do 76,3% wartości aktywów obrotowych ogółem (z 77,9% na koniec czerwca 2023 r.). Relacja pozostałych zobowiązań bieżących do wartości aktywów obrotowych ogółem obniżyła się do 49,1% (z 50,5% w pierwszym półroczu 2023 r.). Wartość zobowiązań długoterminowych wzrosła o 18,0% do 127,0 mln PLN i o 87,9% przekroczyła wartość amortyzacji (wobec 55,7% w pierwszym półroczu 2023 r.). Wskaźnik zadłużenia długoterminowego w relacji do kapitału własnego na koniec czerwca 2024 r. wyniósł 6,8% (tyle samo co przed rokiem). Zadłużenie ogółem przemysłu tłuszczowego obniżyło się o 3,6% do 1979,8 mln PLN, a wskaźnik zadłużenia ogółem do aktywów ogółem spadł do 51,4% (z 56,4% w pierwszym półroczu 2023 r.). Przemysł tłuszczowy był jednak nadal bardziej zadłużony niż cały przemysł spożywczy, dla którego wskaźnik zadłużenia ogółem w relacji do aktywów ogółem zmniejszył się do 44,6% (z 46,8% w pierwszym półroczu 2023 r.).

Przemysł tłuszczowy zwiększył nakłady inwestycyjne o 27,5% do 72,3 mln PLN. W relacji do amortyzacji były one wyższe o 7,0%, co pozwalało na pełne odtworzenie majątku trwałego zużytego w procesie produkcyjnym. Stopa inwestowania wzrosła do 1,07 (o 0,12 pkt), ale była o 0,12 pkt niższa niż w całym przemyśle spożywczym.

5. CENY DETALICZNE I SPOŻYCIE TŁUSZCZÓW ROŚLINNYCH

Tłuszcze roślinne zalicza się do produktów podstawowych, które charakteryzują się niską cenową i dochodową elastycznością popytu. Po trwałej zmianie modelu spożycia tłuszczów w Polsce, która nastąpiła w pierwszej połowie lat dziewięćdziesiątych, obecnie jednostkowe spożycie tłuszczów roślinnych jest wysokie, według bilan-

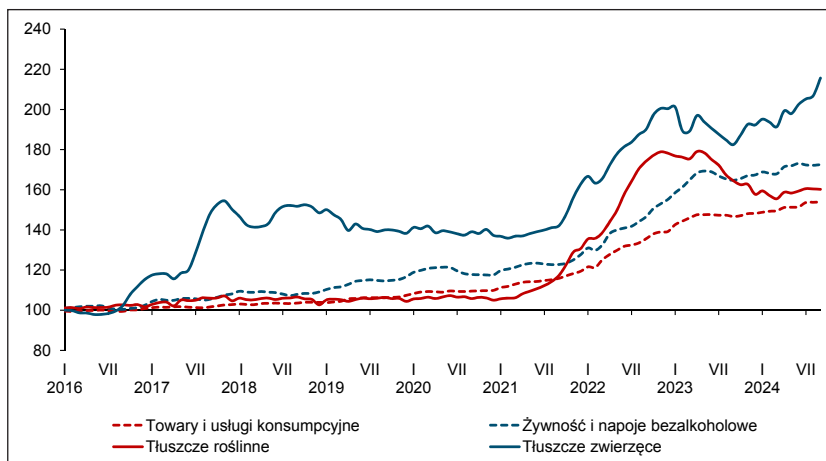
sów i badań budżetów gospodarstw domowych prowadzonych przez GUS ponad dwukrotnie większe niż tłuszczów zwierzęcych. Popyt na tłuszcze roślinne systematycznie wzrasta w przetwórstwie wtórnym, natomiast w gospodarstwach domowych, po kilkuletniej stabilizacji, w ostatnich latach maleje, w tym znacząco na margaryny.

5.1. Spowolnione wzrosty i spadki cen tłuszczów roślinnych w latach 2023–2024

Po rekordowych podwyżkach cen detalicznych tłuszczów roślinnych w 2022 r. (średnio o 38,7% w relacji rocznej), w 2023 r. dynamika wzrostu ich cen osłabła (do 5,9%), a w 2024 r. odnotowuje się duże spadki. Wynika to z obniżek cen surowców oleistych do produkcji tłuszczów roślinnych na globalnym rynku, co przekłada się na polski rynek. Duże spadki cen surowców oleistych w sezonie 2023/24 i spodziewane niewielkie wzrosty w kolejnym są następstwem rekordowych światowych zbiorów nasion oleistych oraz rosnących ich globalnych zapasów przy malejącym wpływie wojny w Ukrainie na ceny surowców rolnych i energetycznych na międzynarodowych rynkach. W 2024 r. ceny zbytu i ceny detaliczne tłuszczów roślinnych będą dużo niższe niż przed rokiem, a w 2025 r. można spodziewać się ich niewielkiego wzrostu.

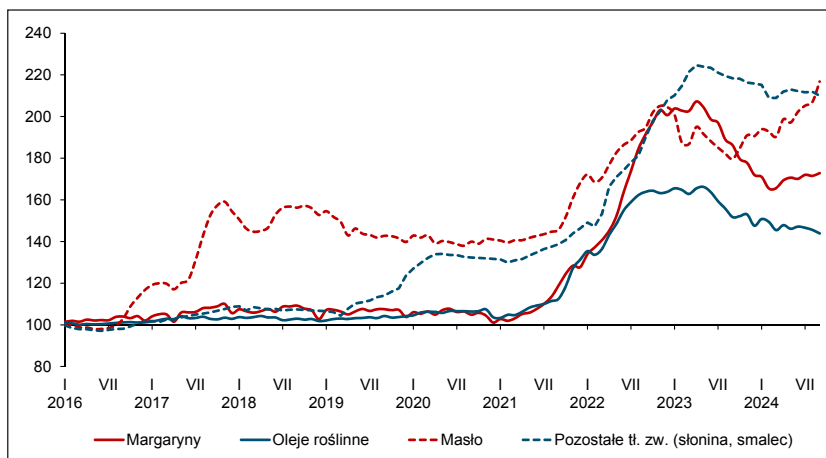
Według GUS-u w pierwszych trzech kwartałach 2024 r. w grupie tłuszczów roślinnych niewielkim miesięcznym wahaniom podlegały ceny margaryn; ceny olejów roślinnych przeważnie mały, a oliwy z oliwek, podobnie jak przed rokiem, systematycznie rosły. W relacji rocznej ceny margaryn i olejów roślinnych były dużo niższe, a oliwy z oliwek dużo wyższe. W grupie tłuszczów zwierzęcych od czerwca systematycznie rosły ceny masła w ślad za wzrostem jego cen na międzynarodowych rynkach przy wahaniach cen „pozostałych tłuszczów zwierzęcych” (śłoniny, smalcu). Ceny masła już w kwietniu przekroczyły poziom sprzed roku, a ceny pozostałych tłuszczów zwierzęcych pozostawały niższe.

Wykres 22. Wskaźniki cen detalicznych (XII 2015 = 100)

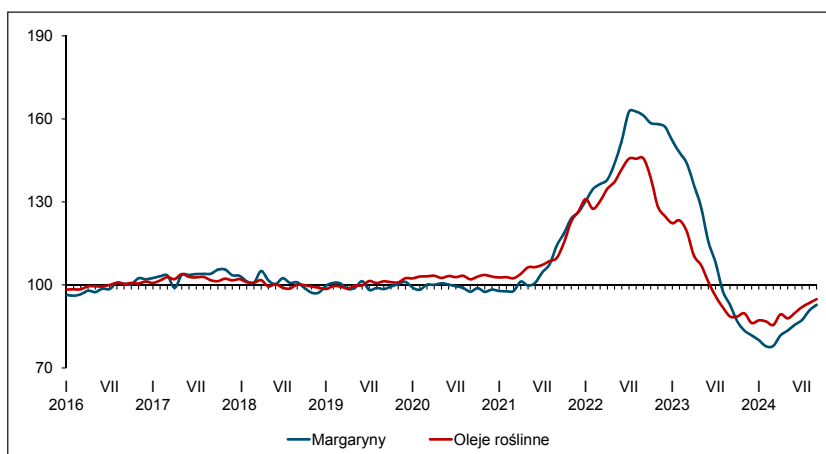
Źródło: opracowanie IERiGŻ PIB na podstawie niepublikowanych danych GUS-u.

Wykres 23. Wskaźniki cen detalicznych tłuszczów (XII 2015 = 100)

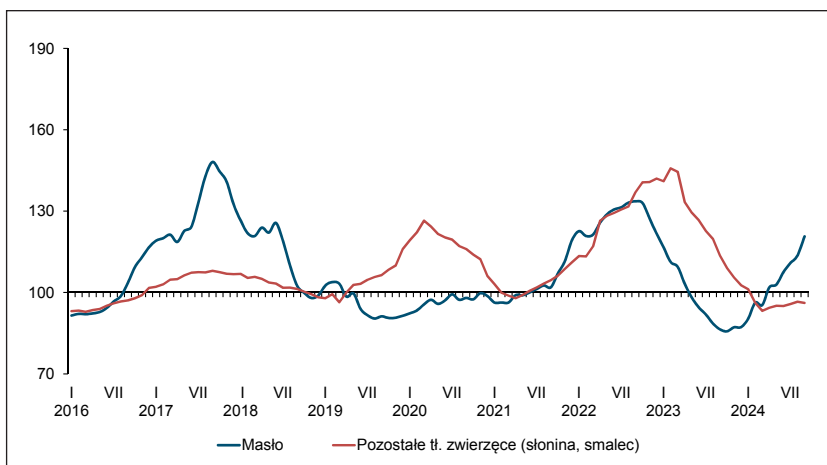
Źródło: opracowanie IERiGŻ PIB na podstawie niepublikowanych danych GUS-u.

Wykres 24. Wskaźniki cen detalicznych tłuszczów roślinnych (analogiczny okres poprzedniego roku = 100)

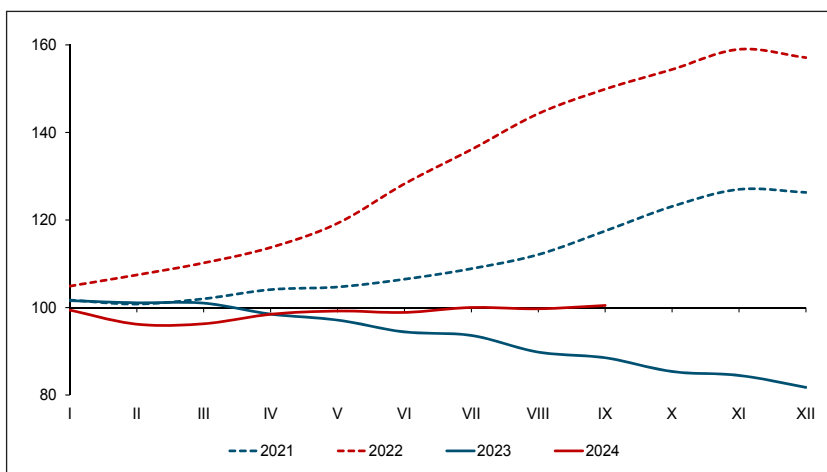
Źródło: opracowanie IERiGŻ PIB na podstawie niepublikowanych danych GUS-u.

**Wykres 25. Wskaźniki cen detalicznych tłuszczów zwierzęcych
(analogiczny okres poprzedniego roku = 100)**

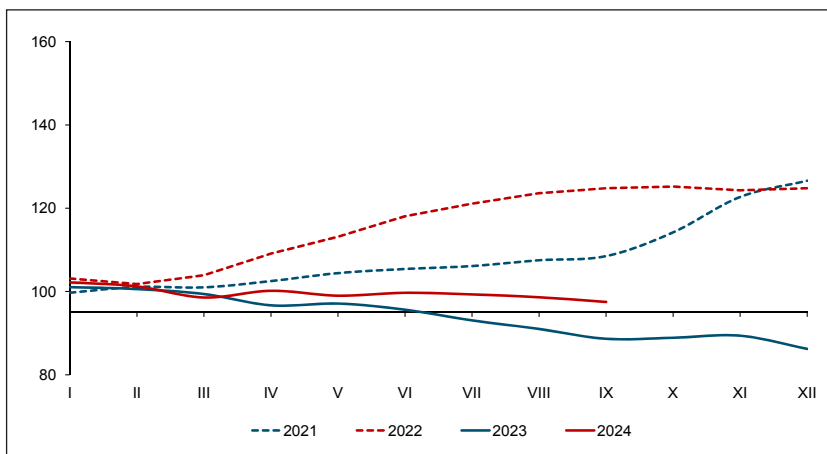
Źródło: opracowanie IERiGŻ PIB na podstawie niepublikowanych danych GUS-u.

**Wykres 26. Wskaźniki cen detalicznych margaryn
(grudzień poprzedniego roku = 100)**

Źródło: opracowanie IERiGŻ PIB na podstawie niepublikowanych danych GUS-u.

**Wykres 27. Wskaźniki cen detalicznych olejów roślinnych
(grudzień poprzedniego roku = 100)**

Źródło: opracowanie IERiGŻ PIB na podstawie niepublikowanych danych GUS-u.

W pierwszych trzech kwartałach 2024 r. średniomiesięczna dynamika zmian cen tłuszczów roślinnych wyniosła +0,2% (wobec -0,6% przed rokiem) i była niższa niż całej żywności łącznie z napojami bezalkoholowymi (+0,3%), w tym znacznie niższa niż tłuszczów zwierzęcych (+1,3%). Od grudnia 2023 r. do września 2024 r. ceny całej żywności łącznie z napojami bezalkoholowymi wzrosły o 3,1%, w tym ceny tłuszczów roślinnych zwiększyły się średnio o 1,6% w następstwie wzrostu cen margaryn o 0,5% i oliwy z oliwek o 23,8% przy spadku cen olejów roślinnych o 2,5%. Ceny tłuszczów zwierzęcych wzrosły średnio o 12,2% w wyniku zwiększenia cen masła o 13,7% przy spadku cen pozostałych tłuszczów zwierzęcych (słoniny, smalcu) o 2,7%.

W ujęciu rocznym dynamika wzrostu cen całej żywności łącznie z napojami bezalkoholowymi w pierwszych trzech kwartałach 2024 r. zmniejszyła się do 2,8% (z 18,0% przed rokiem), w tym ceny tłuszczów roślinnych obniżyły się średnio o 9,7% (wobec 12,7% wzrostu przed rokiem), z tego ceny margaryn i olejów roślinnych spadły odpowiednio o 16,1 i 10,5%, a oliwy z oliwek wzrosły o 24,9%. Ceny tłuszczów zwierzęcych zwiększyły się średnio o 3,1% (wobec

1,8% wzrostu przed rokiem) w następstwie wzrostu cen masła o 3,9% przy spadku cen pozostałych tłuszczów zwierzęcych o 4,1%.

Przewiduje się, że w ostatnich miesiącach 2024 r., a także w pierwszym półroczu 2025 r. ceny detaliczne olejów i margaryn będą charakteryzowały się powolną tendencją rosnącą z powodu spodziewanego w sezonie handlowym 2024/25 (październik-wrzesień) wzrostu cen surowców do ich produkcji, zarówno krajowego rzepaku, jak i importowanych olejów roślinnych. Skala wzrostu cen rzepaku może być niewielka, jeżeli potwierdzą się przewidywania wysokich światowych zbiorów i rosnących zapasów konkurencyjnej soi, co powinno przełożyć się na spadki jej cen. Większe mogą być wzrosty cen olejów roślinnych na międzynarodowych rynkach ze względu na rosnący światowy popyt na oleje i relatywnie niewielki wzrost ich produkcji. Podwyżkom cen tłuszczów roślinnych będzie też sprzyjać odwrócenie trendu spadkowego cen tłuszczów zwierzęcych, zwłaszcza masła, które w ostatnich miesiącach dynamicznie drożeje w ślad za zwyżkami jego cen na międzynarodowych rynkach i dalsze jego wzrosty przewidywane są w 2025 roku.

Natomiast hamująco na wzrosty cen tłuszczów roślinnych i zwierzęcych będzie oddziaływać prawdopodobne według przewidywań NBP spowolnienie w 2025 r. dynamiki wzrostu nominalnych i realnych dochodów gospodarstw domowych, co może ograniczać wzrost ich konsumpcji. Według uaktualnionych szacunków IERiGŻ PIB w 2024 r. ceny detaliczne tłuszczów roślinnych będą średnio o 7-8% niższe niż w poprzednim roku przy szacowanym 4-5% wzroście cen całej żywności i napojów bezalkoholowych, a w pierwszym półroczu 2025 r. przewiduje się ich 1-3% wzrost w relacji rocznej.

5.2. Spadek spożycia tłuszczów roślinnych w 2023 i wzrost w 2024 roku

Według uaktualnionych szacunków IERiGŻ PIB w 2023 r. bilansowe spożycie tłuszczów roślinnych wyniosło 24,4 kg w przeliczeniu na mieszkańca i było o 3,9% mniejsze niż w poprzednim roku w wyniku dużego spadku ich bezpośredniej konsumpcji w gospodarstwach domowych, co potwierdzają wyniki badań budżetów rodzinnych prowadzonych przez GUS, a także spadku ich zużycia w przetwórstwie wtórnym: w przemyśle spożywczym i gastronomii.

Tabela 35. Wskaźniki cen detalicznych (miesiąc poprzedni = 100)

Lata	Towary i usługi konsumpcyjne	Żywność i napoje bezalkoholowe	Tłuszcze jadalne ogółem	z tego:						
				tłuszcze zwierzęce	z tego:		tłuszcze roślinne	z tego:		
					masło	pozostałe tłuszcze zwierzęce		margaryna i inne tłuszcze roślinne	oliwa z oliwek	oleje roślinne
2023 I	102,5	101,9	99,7	98,5	98,2	101,1	101,3	101,6	100,9	101,0
II	101,2	101,8	96,6	94,1	93,4	102,1	99,7	99,5	101,4	99,5
III	101,1	102,2	99,8	99,9	99,6	103,2	99,5	99,9	102,5	98,8
IV	100,7	100,5	97,8	97,9	97,7	100,2	97,7	97,5	102,4	97,3
V	100,0	100,6	99,0	98,4	98,2	99,7	99,7	98,6	100,6	100,4
VI	100,0	99,7	98,3	98,4	98,2	99,8	98,1	97,2	100,7	98,5
VII	99,8	98,8	98,4	98,4	98,4	99,0	98,3	99,1	100,9	97,3
VIII	100,0	99,1	97,9	98,5	98,4	99,3	97,2	95,9	100,2	97,8
IX	99,6	99,6	98,5	98,7	98,6	99,5	98,3	98,6	102,6	97,4
X	100,3	100,5	100,8	102,6	102,9	99,9	98,8	96,4	101,4	100,3
XI	100,7	100,9	101,6	102,9	103,3	99,1	100,1	99,0	102,9	100,6
XII	100,1	100,2	98,5	99,8	99,8	99,8	97,0	96,8	100,8	96,5
2024 I	100,4	100,9	101,3	101,5	101,7	99,7	101,1	99,4	102,0	102,2
II	100,3	99,6	98,9	99,2	99,4	97,1	98,5	96,8	102,4	99,1
III	100,2	99,9	98,9	98,9	98,7	100,0	99,0	100,1	102,6	97,4
IV	101,1	102,1	103,2	104,1	104,4	101,4	102,1	102,3	103,2	101,6
V	100,1	100,3	99,5	99,3	99,2	100,5	99,8	100,8	100,3	98,8
VI	100,1	100,7	101,6	102,3	102,6	99,6	100,6	99,7	103,5	100,7
VII	101,4	99,5	101,1	101,3	101,5	99,7	100,7	101,1	103,8	99,6
VIII	100,1	99,9	100,4	100,8	100,9	100,1	99,9	99,7	102,8	99,3
IX	100,1	100,2	102,4	104,2	104,7	99,1	99,9	100,8	101,0	98,9

Źródło: opracowanie IERiGŻ PIB na podstawie niepublikowanych danych GUS-u.

Tabela 36. Wskaźniki cen detalicznych (analogiczny okres poprzedni = 100)

Lata	Towary i usługi konsumpcyjne	Żywność i napoje bezalkoholowe	Tłuszcze jadalne ogółem	z tego:						
				tłuszcze zwierzęce	z tego:		tłuszcze roślinne	z tego:		
					masło	pozostałe tłuszcze zwierzęce		margaryna i inne tłuszcze roślinne	oliwa z oliwek	oleje roślinne
2015	99,1	98,3	93,6	90,0	89,9	91,5	96,6	96,2	101,0	96,7
2016	99,4	100,8	99,2	98,9	99,2	95,8	99,4	98,9	102,2	99,7
2017	102,0	104,2	116,0	129,0	131,0	106,0	102,9	103,5	103,5	102,2
2018	101,6	102,6	106,8	112,0	112,8	102,7	100,6	100,8	103,3	100,1
2019	102,3	104,9	97,8	96,1	95,5	104,2	100,0	99,7	100,6	100,3
2020	103,4	104,7	99,3	98,2	96,6	118,0	100,8	99,0	99,5	103,0
2021	105,1	103,2	104,8	102,5	102,5	102,9	107,9	107,4	100,3	109,7
2022	114,4	115,4	132,2	127,7	127,5	129,5	138,7	150,0	104,8	135,7
2023	111,4	115,1	101,6	98,1	96,0	122,9	105,9	110,8	114,3	101,0
2023 I	116,6	120,6	124,3	118,4	116,7	141,0	132,1	152,1	107,1	122,3
II	118,4	124,0	121,5	113,7	111,2	145,8	131,6	147,8	110,7	123,3
III	116,1	124,0	119,1	112,0	109,4	144,5	128,2	144,0	113,1	119,4
IV	114,7	119,7	112,1	105,5	103,2	133,4	120,6	136,1	115,0	110,6
V	113,0	118,9	107,2	100,5	98,1	129,4	115,7	128,0	115,1	107,1
VI	111,5	117,8	101,8	96,9	94,5	126,6	107,8	115,7	115,8	101,1
VII	110,8	115,6	97,8	94,2	91,9	122,7	102,1	108,1	114,9	95,9
VIII	110,1	112,7	93,1	91,0	88,6	119,7	95,7	97,8	112,7	91,9
IX	108,2	110,4	90,2	88,6	86,4	113,6	92,1	92,8	115,1	88,6
X	106,6	108,0	88,5	87,5	85,7	109,0	89,6	86,9	115,2	88,6
XI	106,6	107,3	88,8	88,7	87,2	105,5	88,9	83,5	118,1	89,7
XII	106,2	106,0	87,6	88,5	87,2	102,6	86,5	81,8	118,7	86,2
2024 I	103,7	104,9	89,3	91,3	90,3	101,2	86,8	80,0	120,0	87,2
II	102,8	102,7	91,4	96,2	96,2	96,3	85,8	77,8	121,1	86,8
III	102,0	100,3	90,6	95,2	95,4	93,2	85,3	77,9	121,2	85,5
IV	102,4	101,9	95,6	101,2	101,9	94,3	89,0	81,7	122,2	89,3
V	102,5	101,6	96,1	102,1	102,9	95,1	89,1	83,5	121,8	87,9
VI	102,6	102,5	99,4	106,2	107,5	95,0	91,3	85,6	125,2	89,9
VII	104,2	103,2	102,0	109,4	110,9	95,7	93,5	87,3	128,9	92,0
VIII	104,3	104,1	104,6	111,9	113,6	96,6	96,1	90,8	132,3	93,4
IX	104,9	104,7	108,7	118,2	120,7	96,2	97,5	92,8	130,2	94,8
2023 I-IX	113,2	118,0	106,6	101,8	99,5	129,9	112,7	122,1	113,3	105,7
2024 I-IX	103,3	102,8	97,3	103,1	103,9	95,9	90,3	83,9	124,9	89,5

Źródło: opracowanie IERIGŻ PIB na podstawie niepublikowanych danych GUS-u.

Tabela 37. Wskaźniki cen detalicznych (grudzień poprzedniego roku = 100)

Lata	Towary i usługi konsumpcyjne	Żywność i napoje bezalkoholowe	Tłuszcze jadalne ogółem	z tego:						
				tłuszcze zwierzęce	z tego:		tłuszcze roślinne	z tego:		
					masło	pozostałe tłuszcze zwierzęce		margaryna i inne tłuszcze roślinne	oliwa z oliwek	oleje roślinne
2023 I	102,5	101,9	99,7	98,5	98,2	101,1	101,3	101,6	100,9	101,0
II	103,8	103,7	96,4	92,6	91,7	103,2	100,9	101,1	102,3	100,6
III	104,9	106,0	96,1	92,6	91,3	106,6	100,4	101,0	104,9	99,4
IV	105,7	106,6	94,1	90,7	89,2	106,8	98,2	98,5	107,4	96,7
V	105,7	107,2	93,1	89,2	87,7	106,5	97,9	97,1	108,1	97,1
VI	105,7	106,9	91,5	87,8	86,1	106,2	96,0	94,4	108,9	95,6
VII	105,5	105,7	90,0	86,4	84,7	105,1	94,4	93,6	109,8	93,1
VIII	105,5	104,7	88,1	85,1	83,4	104,3	91,8	89,8	110,0	91,0
IX	105,1	104,3	86,8	84,0	82,2	103,8	90,2	88,5	112,9	88,6
X	105,3	104,8	87,5	86,2	84,6	103,7	89,1	85,4	114,5	88,9
XI	106,1	105,7	88,9	88,7	87,4	102,8	89,2	84,5	117,8	89,4
XII	106,2	106,0	87,6	88,5	87,2	102,6	86,5	81,8	118,7	86,2
2024 I	100,4	100,9	101,3	101,5	101,7	99,7	101,1	99,4	102,0	102,2
II	100,7	100,5	100,2	100,7	101,1	96,8	99,6	96,2	104,4	101,2
III	100,9	100,3	99,1	99,6	99,9	96,8	98,6	96,3	107,1	98,6
IV	102,0	102,4	102,3	103,7	104,2	98,2	100,6	98,5	110,6	100,2
V	102,1	102,7	101,8	103,0	103,4	98,7	100,4	99,2	110,9	99,0
VI	102,2	103,4	103,5	105,4	106,1	98,3	101,0	98,9	114,8	99,7
VII	103,7	103,0	104,6	106,8	107,7	98,1	101,8	100,0	119,2	99,3
VIII	103,8	102,9	105,0	107,6	108,6	98,2	101,7	99,7	122,6	98,6
IX	103,8	103,1	107,6	112,2	113,7	97,3	101,6	100,5	123,8	97,5

Źródło: opracowanie IERIGŻ PIB na podstawie niepublikowanych danych GUS-u.

Tabela 38. Ceny detaliczne wybranych tłuszczów roślinnych (PLN)

Lata	Oleje			Oliwa z oliwek 0,5 l	Margaryna do smarowania pieczywa 0,40 kg	Margaryna do celów kulinarnych 0,25 kg
	rzepakowy 1 l	słonecznikowy 1 l	z pestek winogron 1 l			
2015	5,90	7,06	25,12	18,89	3,94	2,28
2016	5,84	6,94	26,32	19,42	3,90	2,26
2017	6,10	7,00	26,26	19,80	3,89	2,30
2018	6,06	7,02	26,18	20,37	3,76	2,30
2019	6,23	6,89	25,76	20,61	3,71	2,27
2020	6,67	6,81	25,29	20,14	3,63	2,20
2021	7,47	7,94	25,86	19,97	3,91	2,36
2022	11,53	11,31	30,49	21,18	5,98	3,64
2023	10,71	10,96	34,57	23,63	6,91	3,93
2023 I	12,57	12,08	32,88	21,92	7,35	4,40
II	12,44	11,78	33,70	22,22	7,49	4,28
III	12,04	11,76	33,25	22,59	7,39	4,30
IV	11,09	11,70	33,68	22,91	7,44	4,10
V	11,14	11,61	34,24	23,19	7,22	4,08
VI	10,83	11,42	34,29	23,30	7,16	3,93
VII	10,46	10,77	35,00	23,54	6,91	3,97
VIII	9,92	10,62	35,19	23,62	6,78	3,74
IX	9,59	10,20	35,17	24,31	6,51	3,76
X	9,48	10,21	35,35	24,74	6,34	3,61
XI	9,56	10,04	36,05	25,51	6,19	3,58
XII	9,36	9,37	36,01	25,76	6,06	3,44
2024 I	9,34	9,75	37,09	26,55	6,18	3,35
II	9,33	9,66	36,81	27,32	6,07	3,22
III	9,21	9,22	36,72	28,05	6,09	3,20
IV	9,26	9,41	37,88	29,24	6,16	3,29
V	9,19	9,32	37,22	29,70	6,16	3,31
VI	9,20	9,09	38,26	30,70	6,18	3,28
VII	9,07	9,18	38,08	31,95	6,06	3,40
VIII	8,92	9,12	37,75	32,86	6,14	3,37
IX	8,98	8,87	37,45	33,41	6,20	3,37

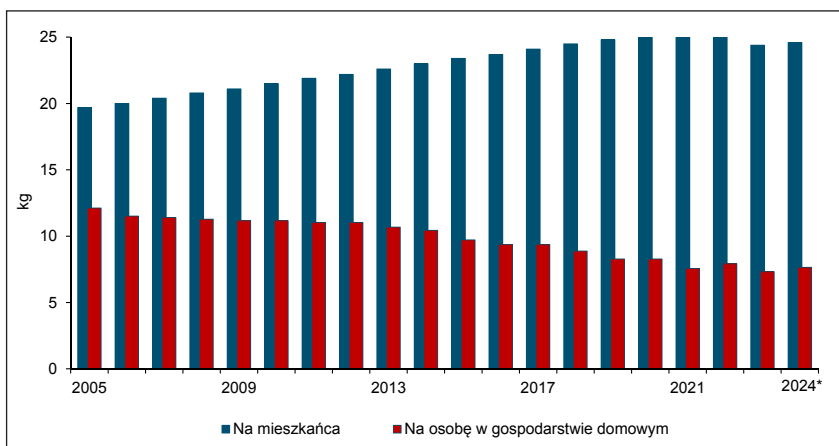
Źródło: opracowanie IERiGŻ PIB na podstawie niepublikowanych danych GUS-u.

Tabela 39. Relacje cen detalicznych tłuszczów roślinnych i zwierzęcych
(masło = 1, smalec = 1)

Lata	Margaryna do smarowania pieczywa Masło	Margaryna do celów kulinarnych Masło	Olej rzepakowy Smalec
2015	0,48	0,44	0,93
2016	0,47	0,44	0,96
2017	0,33	0,32	0,99
2018	0,30	0,29	0,96
2019	0,31	0,31	1,00
2020	0,33	0,32	0,93
2021	0,34	0,33	0,97
2022	0,38	0,37	1,07
2023	0,50	0,46	0,82
2023 I	0,44	0,42	0,96
II	0,51	0,47	0,93
III	0,51	0,48	0,87
IV	0,53	0,47	0,81
V	0,53	0,48	0,84
VI	0,54	0,47	0,82
VII	0,54	0,49	0,81
VIII	0,53	0,47	0,78
IX	0,51	0,47	0,76
X	0,48	0,44	0,75
XI	0,46	0,42	0,76
XII	0,44	0,40	0,75
2024 I	0,44	0,38	0,76
II	0,44	0,37	0,78
III	0,44	0,37	0,77
IV	0,43	0,37	0,77
V	0,42	0,36	0,76
VI	0,42	0,36	0,76
VII	0,40	0,36	0,75
VIII	0,40	0,35	0,74
IX	0,38	0,33	0,75

Źródło: opracowanie IERiGŻ PIB na podstawie niepublikowanych danych GUS-u.

Wykres 28. Spożycie tłuszczów roślinnych według bilansów i badań budżetów rodzinnych

* szacunek IERiGŻ PIB

Źródło: opracowanie IERiGŻ PIB na podstawie niepublikowanych danych GUS-u i projekcji IERiGŻ PIB.

Tabela 40. Spożycie tłuszczów w wadze handlowej według danych bilansowych (kg na mieszkańca)

Lata	Tłuszcze jadalne ogółem	z tego:			
		tłuszcze zwierzęce	z tego:		tłuszcze roślinne ^a
			masło	pozostałe tłuszcze zwierzęce	
2015	33,7	10,3	4,5	5,8	23,4
2016	34,5	10,8	4,7	6,1	23,7
2017	35,1	11,0	4,5	6,5	24,1
2018	35,8	11,3	4,7	6,6	24,5
2019	36,2	11,4	5,4	6,0	24,8
2020	36,9	11,9	5,9	6,0	25,0
2021	37,6	12,4	6,1	6,3	25,2
2022	37,7	12,3	5,6	6,7	25,4
2023	35,5	11,1	5,9	5,2	24,4
2024 ^b	35,7	11,1	6,0	5,1	24,6
2025 ^c	35,8	11,1	6,0	5,1	24,7
Zmiany w %					
<u>2023</u> 2022	-5,8	-9,8	5,4	-22,4	-3,9
<u>2024</u> 2023	0,6	0,0	1,7	-1,9	0,8
<u>2025</u> 2024	0,3	0,0	0,0	0,0	0,4

^a wyczerpanie IERiGŻ PIB na podstawie własnej projekcji

^b szacunek IERiGŻ PIB

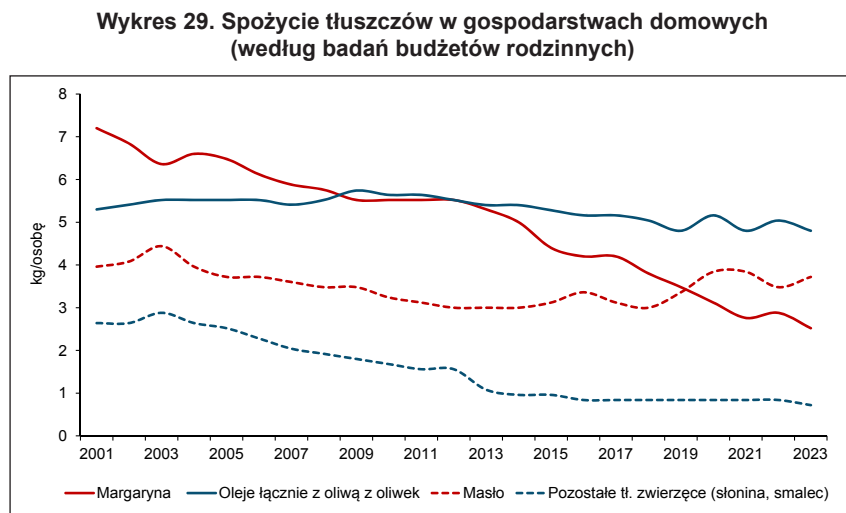
^c prognoza IERiGŻ PIB

Źródło: opracowanie IERiGŻ PIB na podstawie Roczników Statystycznych GUS-u z lat 2016–2024, <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/roczniki-statystyczne/> oraz projekcji IERiGŻ PIB.

Zmniejszyło się też spożycie tłuszczów zwierzęcych średnio o 9,8% do 11,1 kg w następstwie głębokiego spadku konsumpcji pozostałych tłuszczów zwierzęcych (śloniny, smalcu) o 22,4% do 5,2 kg przy wzroście spożycia masła o 5,4% do 5,9 kg. W modelu konsumpcji tłuszczów masło systematycznie odbudowuje swoją pozycję wypierając dominującą do niedawna margarynę. Dalszy, ale mniejszy wzrost spożycia masła przewiduje się też w 2024 r. o 1,7% do 6,0 kg przy spadku konsumpcji pozostałych tłuszczów zwierzęcych o 1,9% do 5,1 kg. Przy głębokich spadkach cen margaryn i olejów oraz poprawie sytuacji dochodowej gospodarstw domowych w warunkach malejącej inflacji spodziewany jest też wzrost spożycia tłuszczów roślinnych o 0,8% do 24,6 kg. Podobnych kierunków zmian bilansowego spożycia tłuszczów roślinnych można oczekiwać w 2025 r. przy stabilizacji konsumpcji tłuszczów zwierzęcych, zarówno masła, jak i pozostałych tłuszczów zwierzęcych.

Według badań budżetów rodzinnych GUS-u w 2023 r. miesięczna konsumpcja tłuszczów roślinnych w gospodarstwach domowych ogółem zmniejszyła się średnio o 7,6% w relacji rocznej do 0,61 kg w przeliczeniu na osobę w wyniku spadku spożycia margaryn o 12,5% do 0,21 kg i olejów roślinnych o 4,7% do 0,41 l przy stabilizacji na niskim poziomie spożycia oliwy z oliwek (0,02 l). Równocześnie gospodarstwa domowe zwiększyły konsumpcję tłuszczów zwierzęcych o 5,7% do 0,37 kg w następstwie dużego wzrostu spożycia masła o 10,7% do 0,31 kg przy spadku spożycia pozostałych tłuszczów zwierzęcych (śloniny, smalcu) o 14,3% do 0,06 kg. Całkowita miesięczna konsumpcja tłuszczów w gospodarstwach domowych ogółem wyniosła 0,97 kg w przeliczeniu na osobę i była o 3,0% mniejsza niż w 2022 roku.

Spadek jednostkowego spożycia tłuszczów roślinnych nastąpił we wszystkich grupach społeczno-ekonomicznych gospodarstw domowych, w tym największy był w gospodarstwach pracujących na własny rachunek (o 18,5%), a najmniejszy w gospodarstwach pracowników (o 6,7%). Wszystkie grupy gospodarstw

Źródło: opracowanie IERIGŻ PIB na podstawie niepublikowanych danych GUS-u.

domowych zmniejszyły konsumpcję margaryn i olejów roślinnych. Najmniejszy spadek spożycia margaryn odnotowano w gospodarstwach emerytów i rencistów (o 9,4%), a olejów roślinnych w gospodarstwach rolników (o 2,1%), natomiast największy obydwu tych artykułów w gospodarstwach pracujących na własny rachunek (odpowiednio o 25,0 i 15,8%). Przy spadku spożycia tłuszczów roślinnych, we wszystkich grupach gospodarstw domowych nastąpił wzrost konsumpcji masła, w tym największy w gospodarstwach emerytów i rencistów (o 12,5%), a najmniejszy w gospodarstwach rolników (o 4,2%). Jednocześnie wszystkie grupy gospodarstw obniżyły spożycie pozostałych tłuszczów zwierzęcych (śloniny, smalcu), w tym najwięcej gospodarstwa pracujące na własny rachunek (o 25,0%), a najmniej gospodarstwa emerytów i rencistów (o 15,4%). Całkowita jednostkowa konsumpcja tłuszczów zmniejszyła się we wszystkich grupach gospodarstw, w tym najbardziej w gospodarstwach pracujących na własny rachunek (o 9,4%), a najmniej w gospodarstwach emerytów i rencistów (o 1,4%).

W 2023 r., podobnie jak w latach poprzednich, najniższym jednostkowym spożyciem tłuszczów roślinnych, zarówno olejów roślinnych, jak i margaryn, charakteryzowały się gospodarstwa pracujących na własny rachunek, a najwyższym gospodarstwa emerytów i rencistów. Niezależnie od różnic w poziomie spożycia, w modelu

konsumpcji tłuszczów wszystkich grup gospodarstw domowych nadal dominowały tłuszcze roślinne, ale ich udział się zmniejszył. Dla gospodarstw domowych ogółem udział tłuszczów roślinnych w całkowitym spożyciu tłuszczów spadł do 62,2% przy wzroście udziału tłuszczów zwierzęcych do 37,8% (odpowiednio spadek i wzrost po 3,1 pkt proc. w relacji rocznej). Wskaźnik ten był najwyższy w gospodarstwach rolników (69,7%), a najniższy w gospodarstwach pracujących na własny rachunek (57,1%). W spożyciu tłuszczów roślinnych zwiększył się udział olejów roślinnych łącznie z oliwą z oliwek do 65,6% przy zmniejszeniu udziału margaryn do 34,4% (odpowiednio wzrost i spadek po 2,0 pkt proc.). W spożyciu tłuszczów zwierzęcych dominującą pozycję umocniło masło, którego udział wzrósł do 83,8% przy obniżeniu udziału pozostałych tłuszczów zwierzęcych do 16,2% (odpowiednio wzrost i spadek po 3,8 pkt proc.).

W 2023 r., przy wzroście miesięcznych wydatków gospodarstw domowych ogółem na żywność i napoje bezalkoholowe o 10,4% do 435,45 PLN w przeliczeniu na osobę, wydatki na tłuszcze roślinne spadły średnio o 9,9% do 7,25 PLN, z tego na margaryny o 8,7% do 2,94 PLN, na oleje roślinne o 14,8% do 3,63 PLN, a na oliwę z oliwek wzrosły o 19,3% do 0,68 PLN. Zmniejszyły się też wydatki na tłuszcze zwierzęce – średnio o 11,2% do 8,80 PLN w wyniku spadku wydatków na masło o 12,5% do 8,01 PLN przy wzroście na pozostałe tłuszcze zwierzęce o 3,9% do 0,79 PLN. Spadek wydat-

ków na tłuszcze nastąpił we wszystkich grupach społeczno-ekonomicznych gospodarstw domowych. Najmniejszy spadek wydatków na tłuszcze roślinne odnotowano w gospodarstwach pracowników (o 9,4%), a na tłuszcze zwierzęce w gospodarstwach emerytów i rencistów (o 8,3%), natomiast największy na obie grupy tych produktów w gospodarstwach rolników (odpowiednio o 14,8 i 16,2%). Udział wydatków na tłuszcze roślinne w wydatkach na żywność i napoje bezalkoholowe gospodarstw domowych ogółem obniżył się do 1,66% (o 0,38 pkt proc. w porównaniu z 2022 r.), a na tłuszcze zwierzęce do 2,02% (o 0,49 pkt proc.). Na liście wydatków gospodarstw domowych na jedenaście podstawowych grup produktów żywnościowych i napojów bezalkoholowych łączne wydatki na tłuszcze roślinne i zwierzęce nadal zajmowały odległą ósmą pozycję, po mięsie, produktach zbożowych, nabiale, warzywach, napojach bezalkoholowych, owocach i cukrze razem z wyrobami cukierniczymi. Mniej wydawano tylko na ryby, jaja i ziemniaki.

W 2024 r., przy głębokich spadkach cen tłuszczów roślinnych i znaczącym ich potanieniu względem tłuszczów zwierzęcych, można spodziewać się

wzrostu bezpośredniego spożycia tłuszczów roślinnych w gospodarstwach domowych. Wskazują na to wyniki badań budżetów rodzinnych GUS-u w pierwszym kwartale 2024 r., według których w tym okresie miesięczna konsumpcja tłuszczów roślinnych w gospodarstwach domowych ogółem wzrosła w relacji rocznej średnio o 4,5% do 0,69 kg w przeliczeniu na osobę w wyniku wzrostu spożycia olejów roślinnych o 8,9% do 0,49 l przy stabilizacji konsumpcji oliwy z oliwek (0,02 l) i spadku spożycia margaryn o 4,3% do 0,22 kg. Jednocześnie zwiększyła się też konsumpcja tłuszczów zwierzęcych, średnio o 10,0% do 0,44 kg w następstwie wzrostu spożycia masła o 12,5% do 0,36 kg przy niezmiennym spożyciu pozostałych tłuszczów zwierzęcych (0,08 kg). Całkowita miesięczna konsumpcja tłuszczów w gospodarstwach domowych ogółem wyniosła 1,12 kg w przeliczeniu na osobę i była o 5,7% wyższa niż w pierwszym kwartale 2023 roku.

W całkowitym spożyciu tłuszczów zmniejszył się udział tłuszczów roślinnych do 61,1% przy wzroście udziału tłuszczów zwierzęcych do 38,9% (odpowiednio spadek i wzrost po 1,2 pkt proc. w porównaniu z pierwszym kwar-

tałem 2023 r.). W spożyciu tłuszczów roślinnych margaryny stanowiły 31,9%, a oleje roślinne łącznie z oliwą z oliwek 68,1% (odpowiednio spadek i wzrost po 3,0 pkt proc.). W spożyciu tłuszczów zwierzęcych udział masła wyniósł 81,8%, a pozostałych tłuszczów zwierzęcych 18,2% (odpowiednio wzrost i spadek po 1,8 pkt proc.).

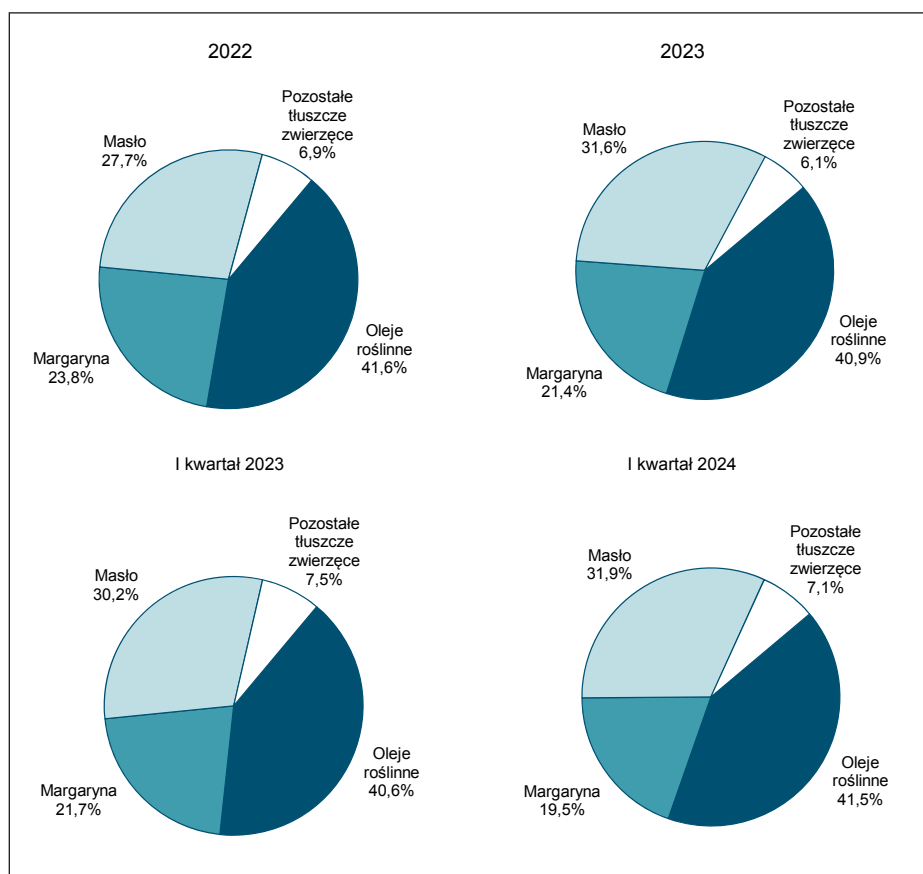
W pierwszym kwartale 2024 r., przy wzroście miesięcznych wydatków gospodarstw domowych ogółem na żywność i napoje bezalkoholowe o 8,9% do 469,16 PLN w przeliczeniu na osobę, wydatki na tłuszcze roślinne spadły średnio o 17,0% do 7,11 PLN, z tego na margaryny o 18,5% do 2,77 PLN, na oleje roślinne o 24,3% do 3,45 PLN, a na oliwę z oliwek wzrosły o 45,9% do 0,89 PLN. Zmniejszyły się też wydatki na tłuszcze zwierzęce, średnio o 7,1% do 9,31 PLN, z tego spadły na masło o 8,2% do 8,25 PLN, a na pozostałe tłuszcze zwierzęce wzrosły o 2,9% do 1,06 PLN. Udział wydatków na tłuszcze roślinne w wydatkach na żywność i napoje bezalkoholowe gospodarstw domowych ogółem obniżył się do 1,52% (o 0,47 pkt proc. w porównaniu z pierwszym kwartałem 2023 r.), a na tłuszcze zwierzęce do 1,98% (o 0,35 pkt proc.).

Tabela 41. Przeciętne miesięczne spożycie tłuszczów w gospodarstwach domowych według badań budżetów rodzinnych (kg/l na osobę)

Lata	Tłuszcze jadalne ogółem	z tego:							
		tłuszcze zwierzęce	z tego:		tłuszcze roślinne	z tego:			
			masło	pozostałe tłuszcze zwierzęce		margaryna i inne tłuszcze roślinne	oliwa z oliwek (l)	oleje roślinne (l)	
2015	1,15	0,34	0,26	0,08	0,81	0,37	0,01	0,47	
2016	1,13	0,35	0,28	0,07	0,78	0,35	0,01	0,46	
2017	1,11	0,33	0,26	0,07	0,78	0,35	0,01	0,45	
2018	1,07	0,32	0,25	0,07	0,74	0,32	0,01	0,44	
2019	1,05	0,35	0,28	0,07	0,69	0,29	0,02	0,43	
2020	1,08	0,39	0,32	0,07	0,69	0,26	0,02	0,45	
2021	1,02	0,39	0,32	0,07	0,63	0,23	0,02	0,42	
2022	1,00	0,35	0,28	0,07	0,66	0,24	0,02	0,43	
2023	0,97	0,37	0,31	0,06	0,61	0,21	0,02	0,41	
2023 I kwartał	1,06	0,40	0,32	0,08	0,66	0,23	0,02	0,45	
2024 I kwartał	1,12	0,44	0,36	0,08	0,69	0,22	0,02	0,49	
Zmiany w %									
2023 2022	-3,0	5,7	10,7	-14,3	-7,6	-12,5	0,0	-4,7	
2024 I kwartał 2023 I kwartał	5,7	10,0	12,5	0,0	4,5	-4,3	0,0	8,9	

Źródło: opracowanie IERIGŻ PIB na podstawie niepublikowanych danych GUS-u.

Wykres 30. Struktura spożycia tłuszczów w gospodarstwach domowych

Źródło: opracowanie IERiGŻ PIB na podstawie niepublikowanych danych GUS-u.

Tabela 42. Struktura spożycia tłuszczów w gospodarstwach domowych (%)

Lata	Tłuszcze jadalne ogółem	z tego:						
		tłuszcze zwierzęce	z tego:		tłuszcze roślinne	z tego:		
			masło	pozostałe tłuszcze zwierzęce		margaryna i inne tłuszcze roślinne	oliwa z oliwek	oleje roślinne
2015	100,0	29,6	22,6	7,0	70,4	32,2	0,9	37,3
2016	100,0	31,0	24,8	6,2	69,0	31,0	0,9	37,1
2017	100,0	29,7	23,4	6,3	70,3	31,5	0,9	37,8
2018	100,0	30,2	23,6	6,6	69,8	30,2	0,9	38,7
2019	100,0	33,7	26,9	6,7	66,3	27,9	1,0	37,5
2020	100,0	36,1	29,6	6,5	63,9	24,1	1,9	37,9
2021	100,0	38,2	31,3	6,9	61,8	22,5	2,0	37,3
2022	100,0	34,7	27,7	6,9	65,3	23,8	2,0	39,6
2023	100,0	37,8	31,6	6,1	62,2	21,4	2,0	38,8
2023 I kwartał	100,0	37,7	30,2	7,5	62,3	21,7	1,9	38,7
2024 I kwartał	100,0	38,9	31,9	7,1	61,1	19,5	1,8	39,8

Źródło: opracowanie IERiGŻ PIB na podstawie niepublikowanych danych GUS-u.

Tabela 43. Udział wydatków na tłuszcze w wydatkach gospodarstw domowych (%)

Lata	Żywność i napoje bezalkoholowe	Tłuszcze jadalne ogółem	z tego:						
			tłuszcze zwierzęce	z tego:		tłuszcze roślinne	z tego:		
				masło	pozostałe tłuszcze zwierzęce		margaryna i inne tłuszcze roślinne	oliwa z oliwek	oleje roślinne
Wydatki ogółem = 100									
2015	24,04	0,99	0,48	0,43	0,05	0,52	0,27	0,03	0,22
2016	24,17	0,98	0,49	0,45	0,04	0,49	0,25	0,03	0,21
2017	24,30	1,08	0,59	0,55	0,04	0,49	0,25	0,03	0,22
2018	24,82	1,09	0,62	0,58	0,04	0,47	0,24	0,03	0,20
2019	25,11	1,00	0,58	0,53	0,04	0,43	0,20	0,03	0,19
2020	27,68	1,07	0,62	0,57	0,05	0,45	0,19	0,04	0,22
2021	26,39	1,03	0,61	0,56	0,05	0,43	0,17	0,04	0,22
2022	26,73	1,22	0,67	0,62	0,05	0,55	0,22	0,04	0,29
2023	27,03	1,00	0,55	0,50	0,05	0,45	0,18	0,04	0,23
2023 I kwartał	27,89	1,20	0,65	0,58	0,07	0,55	0,22	0,04	0,30
2024 I kwartał	26,59	0,93	0,53	0,47	0,06	0,40	0,16	0,05	0,20
Wydatki na żywność i napoje bezalkoholowe = 100									
2015	x	4,14	2,00	1,80	0,19	2,14	1,11	0,11	0,92
2016	x	4,05	2,04	1,87	0,17	2,01	1,02	0,11	0,89
2017	x	4,45	2,44	2,26	0,18	2,01	1,01	0,10	0,89
2018	x	4,39	2,51	2,33	0,18	1,89	0,95	0,11	0,83
2019	x	3,99	2,30	2,13	0,17	1,69	0,81	0,12	0,76
2020	x	3,86	2,24	2,06	0,18	1,62	0,70	0,14	0,79
2021	x	3,92	2,30	2,13	0,17	1,62	0,65	0,15	0,82
2022	x	4,56	2,51	2,32	0,19	2,04	0,82	0,14	1,08
2023	x	3,69	2,02	1,84	0,18	1,66	0,68	0,16	0,83
2023 I kwartał	x	4,32	2,33	2,09	0,24	1,99	0,79	0,14	1,06
2024 I kwartał	x	3,50	1,98	1,76	0,23	1,52	0,59	0,19	0,74

Źródło: opracowanie IERIGŻ PIB na podstawie niepublikowanych danych GUS-u.

Aneks 1. Światowy bilans soi (mln t)

Wyszczególnienie	2022/23	2023/24	2024/25 ^a	Zmiany w %	
				<u>2023/24</u> 2022/23	<u>2024/25</u> 2023/24
Zapasy początkowe	91,73	97,83	107,64	6,6	10,0
Produkcja	372,61	393,73	421,88	5,7	7,1
z tego: Półkula Północna	171,84	171,58	185,46	-0,2	8,1
z tego: Stany Zjedn.	116,22	113,27	124,81	-2,5	10,2
Chiny	19,00	19,30	19,50	1,6	1,0
Indie	10,70	10,10	10,60	-5,6	5,0
Rosja	6,00	6,82	7,22	13,7	5,9
Kanada	6,54	6,98	7,20	6,7	3,2
Ukraina	4,34	5,34	6,00	23,0	12,4
UE-27	2,47	2,86	2,94	15,8	2,8
pozost. kraje	6,57	6,91	7,19	5,2	4,1
Półkula Południowa	200,77	222,15	236,42	10,6	6,4
z tego: Brazylia	160,20	153,00	164,00	-4,5	7,2
Argentyna	22,60	49,50	51,00	119,0	3,0
Paragwaj	9,70	10,50	10,70	8,2	1,9
pozost. kraje	8,27	9,15	10,72	10,6	17,2
Zasoby	464,34	491,56	529,52	5,9	7,7
Zużycie	366,51	383,92	405,22	4,8	5,5
Zapasy końcowe	97,83	107,64	124,30	10,0	15,5
Relacja zapasów końcowych do zużycia (%)	26,7	28,0	30,7	x	x

^a szacunek Oil World

Źródło: opracowanie IERiGŻ PIB na podstawie danych Oil World, nr 40/2024.
Aneks 2. Główni eksporterzy soi (mln t)

Wyszczególnienie	2022/23	2023/24	2024/25 ^a	Zmiany w %	
				<u>2023/24</u> 2022/23	<u>2024/25</u> 2023/24
Eksport ogółem	171,99	178,51	173,20	3,8	-3,0
z tego: Brazylia	95,50	103,89	100,00	8,8	-3,7
Stany Zjednoczone	54,36	46,36	45,50	-14,7	-1,9
Argentyna	4,19	5,12	5,30	22,2	3,5
pozostałe kraje	17,94	23,14	22,40	29,0	-3,2

^a szacunek Oil World

Źródło: opracowanie IERiGŻ PIB na podstawie danych Oil World, nr 40/2024.
Aneks 3. Główni importerzy soi (mln t)

Wyszczególnienie	2022/23	2023/24	2024/25 ^a	Zmiany w %	
				<u>2023/24</u> 2022/23	<u>2024/25</u> 2023/24
Import ogółem	167,89	178,85	174,86	6,5	-2,2
z tego: Chiny	101,96	112,83	108,30	10,7	-4,0
UE-27	13,95	14,01	14,80	0,4	5,6
Meksyk	6,37	6,53	6,62	2,5	1,4
Argentyna	9,06	7,63	5,57	-15,8	-27,0
Tajlandia	3,41	3,32	3,52	-2,6	6,0
pozostałe kraje	33,15	34,53	36,05	4,2	4,4

^a szacunek Oil World

Źródło: opracowanie IERiGŻ PIB na podstawie danych Oil World, nr 40/2024.

Aneks 4. Światowy bilans rzepaku (mln t)

Wyszczególnienie	2022/23	2023/24	2024/25 ^a	Zmiany w %	
				<u>2023/24</u> 2022/23	<u>2024/25</u> 2023/24
Zapasy początkowe	10,03	15,67	13,92	56,2	-11,2
Produkcja	80,28	79,23	76,17	-1,3	-3,9
z tego: Kanada	18,85	19,19	19,40	1,8	1,1
UE-27	19,64	20,03	17,08	2,0	-14,7
Indie	10,90	11,00	10,67	0,9	-3,0
Chiny	6,70	6,70	6,60	0,0	-1,5
Australia	8,40	6,15	5,65	-26,8	-8,1
Rosja	4,33	4,20	4,90	-3,0	16,7
Ukraina	3,73	4,63	3,90	24,1	-15,8
pozostałe kraje	7,73	7,33	7,97	-5,2	8,7
Zasoby	90,31	94,90	90,09	5,1	-5,1
Zużycie	74,64	80,98	78,21	8,5	-3,4
Zapasy końcowe	15,67	13,92	11,88	-11,2	-14,7
Relacja zapasów końcowych do zużycia (%)	21,0	17,2	15,2	x	x

^a szacunek Oil World

Źródło: opracowanie IERiGŻ PIB na podstawie danych Oil World, nr 40/2024.

Aneks 5. Główni eksporterzy rzepaku (mln t)

Wyszczególnienie	2022/23	2023/24	2024/25 ^a	Zmiany w %	
				<u>2023/24</u> 2022/23	<u>2024/25</u> 2023/24
Eksport ogółem	20,15	19,42	17,53	-3,6	-9,7
z tego: Kanada	8,24	7,75	7,72	-5,9	-0,4
Australia	6,16	5,64	4,32	-8,4	-23,4
Ukraina	3,37	3,92	3,03	16,3	-22,7
Rosja	0,55	0,73	1,15	32,7	57,5
UE-27	0,64	0,50	0,35	-21,9	-30,0
pozostałe kraje	1,18	0,88	0,97	-25,4	10,2

^a szacunek Oil World

Źródło: opracowanie IERiGŻ PIB na podstawie danych Oil World, nr 40/2024.

Aneks 6. Główni importerzy rzepaku (mln t)

Wyszczególnienie	2022/23	2023/24	2024/25 ^a	Zmiany w %	
				<u>2023/24</u> 2022/23	<u>2024/25</u> 2023/24
Import ogółem	19,68	19,44	17,18	-1,2	-11,6
z tego: UE-27	6,65	6,72	7,15	1,1	6,4
Chiny	5,34	5,23	2,69	-2,1	-48,6
Japonia	1,98	2,10	1,99	6,1	-5,2
Meksyk	1,44	1,21	1,28	-16,0	5,8
Pakistan	0,91	0,85	0,90	-6,6	5,9
pozostałe kraje	3,38	3,34	3,17	-1,2	-5,1

^a szacunek Oil World

Źródło: opracowanie IERiGŻ PIB na podstawie danych Oil World, nr 40/2024.

Aneks 7. Światowy bilans słonecznika (mln t)

Wyszczególnienie	2022/23	2023/24	2024/25 ^a	Zmiany w %	
				<u>2023/24</u> 2022/23	<u>2024/25</u> 2023/24
Zapasy początkowe	7,95	6,45	4,36	-18,9	-32,4
Produkcja	56,03	58,82	53,71	5,0	-8,7
z tego: Rosja	17,10	18,60	16,20	8,8	-12,9
Ukraina	12,68	14,90	12,70	17,5	-14,8
UE-27	9,52	9,87	9,19	3,7	-6,9
Argentyna	4,13	3,55	3,70	-14,0	4,2
Chiny	2,93	3,00	3,10	2,4	3,3
Turcja	1,73	1,28	1,35	-26,0	5,5
pozostałe kraje	7,94	7,62	7,47	-4,0	-2,0
Zasoby	63,98	65,27	58,07	2,0	-11,0
Zużycie	57,53	60,91	55,59	5,9	-8,7
Zapasy końcowe	6,45	4,36	2,48	-32,4	-43,1
Relacja zapasów końcowych do zużycia (%)	11,2	7,2	4,5	x	x

^a szacunek Oil World

Źródło: opracowanie IERiGŻ PIB na podstawie danych Oil World, nr 40/2024.

Aneks 8. Główni eksporterzy słonecznika (mln t)

Wyszczególnienie	2022/23	2023/24	2024/25 ^a	Zmiany w %	
				<u>2023/24</u> 2022/23	<u>2024/25</u> 2023/24
Eksport ogółem	3,88	2,68	2,14	-30,9	-20,1
z tego: Chiny	0,38	0,52	0,55	36,8	5,8
Rosja	0,29	0,35	0,33	20,7	-5,7
UE-27	0,59	0,46	0,31	-22,0	-32,6
Kazachstan	0,32	0,17	0,25	-46,9	47,1
Mołdawia	0,21	0,48	0,18	128,6	-62,5
Ukraina	1,69	0,31	0,11	-81,7	-64,5
Serbia	0,08	0,07	0,09	-12,5	28,6
Argentyna	0,09	0,08	0,08	-11,1	0,0
Stany Zjednoczone	0,06	0,05	0,05	-16,7	0,0
pozostałe kraje	0,18	0,19	0,18	5,6	-5,3

^a szacunek Oil World

Źródło: opracowanie IERiGŻ PIB na podstawie danych Oil World, nr 40/2024.

Aneks 9. Główni importerzy słonecznika (mln t)

Wyszczególnienie	2022/23	2023/24	2024/25 ^a	Zmiany w %	
				<u>2023/24</u> 2022/23	<u>2024/25</u> 2023/24
Import ogółem	3,94	2,62	2,21	-33,5	-15,6
z tego: UE-27	1,47	0,82	0,54	-44,2	-34,1
Turcja	0,98	0,31	0,33	-68,4	6,5
Kazachstan	0,21	0,22	0,22	4,8	0,0
Chiny	0,27	0,19	0,14	-29,6	-26,3
Stany Zjednoczone	0,10	0,11	0,10	10,0	-9,1
Irak	0,07	0,08	0,07	14,3	-12,5
Iran	0,07	0,10	0,06	42,9	-40,0
Rosja	0,07	0,06	0,05	-14,3	-16,7
Uzbekistan	0,11	0,04	0,04	-63,6	0,0
pozostałe kraje	0,58	0,71	0,66	22,4	-7,0

^a szacunek Oil World

Źródło: opracowanie IERiGŻ PIB na podstawie danych Oil World, nr 40/2024.

Aneks 10. Przeciętne miesięczne spożycie tłuszczów w gospodarstwach domowych według badań budżetów rodzinnych (kg/l na osobę)

Wyszczególnienie	Gospodarstwa domowe							
	pracowników		rolników		pracujących na własny rachunek		emerytów i rencistów	
	2022	2023	2022	2023	2022	2023	2022	2023
TŁUSZCZE OGÓŁEM	0,91	0,88	1,06	0,99	0,85	0,77	1,38	1,36
TŁUSZCZE ZWIERZĘCE	0,30	0,32	0,30	0,30	0,32	0,33	0,53	0,56
masło	0,25	0,28	0,24	0,25	0,28	0,30	0,40	0,45
pozostałe tłuszcze zwierzęce	0,05	0,04	0,06	0,05	0,04	0,03	0,13	0,11
TŁUSZCZE ROŚLINNE	0,60	0,56	0,75	0,69	0,54	0,44	0,86	0,80
margaryna i inne tłuszcze roślinne	0,22	0,19	0,30	0,26	0,16	0,12	0,32	0,29
oliwa z oliwek (l)	0,02	0,02	0,01	0,01	0,03	0,03	0,02	0,02
oleje roślinne (l)	0,39	0,38	0,47	0,46	0,38	0,32	0,56	0,54

Źródło: opracowanie IERiGŻ PIB na podstawie niepublikowanych danych GUS-u.

Aneks 11. Struktura spożycia tłuszczów w gospodarstwach domowych (%)

Wyszczególnienie	Gospodarstwa domowe							
	pracowników		rolników		pracujących na własny rachunek		emerytów i rencistów	
	2022	2023	2022	2023	2022	2023	2022	2023
TŁUSZCZE OGÓŁEM	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
TŁUSZCZE ZWIERZĘCE	33,3	36,4	28,6	30,3	37,2	42,9	38,1	41,2
masło	27,8	31,8	22,9	25,3	32,6	39,0	28,8	33,1
pozostałe tłuszcze zwierzęce	5,6	4,5	5,7	5,1	4,7	3,9	9,4	8,1
TŁUSZCZE ROŚLINNE	66,7	63,6	71,4	69,7	62,8	57,1	61,9	58,8
margaryna i inne tłuszcze roślinne	24,4	21,6	28,6	26,3	18,6	15,6	23,0	21,3
oliwa z oliwek	2,2	2,3	1,0	1,0	3,5	3,9	1,4	1,5
oleje roślinne	40,0	39,8	41,9	42,4	40,7	37,7	37,4	36,0

Źródło: opracowanie IERiGŻ PIB na podstawie niepublikowanych danych GUS-u.

Aneks 12. Udział wydatków na tłuszcze w wydatkach gospodarstw domowych (%)

Wyszczególnienie	Gospodarstwa domowe							
	pracowników		rolników		pracujących na własny rachunek		emerytów i rencistów	
	2022	2023	2022	2023	2022	2023	2022	2023
	Wydatki ogółem = 100							
ŻYWNÓŚĆ ^a	25,97	26,45	32,11	31,89	23,52	23,66	29,25	29,31
TŁUSZCZE OGÓŁEM	1,12	0,92	1,50	1,18	1,01	0,81	1,55	1,26
TŁUSZCZE ZWIERZĘCE	0,61	0,49	0,76	0,60	0,59	0,47	0,89	0,73
masło	0,57	0,45	0,69	0,54	0,56	0,45	0,80	0,64
pozostałe tłuszcze zwierzęce	0,04	0,04	0,07	0,06	0,03	0,03	0,09	0,09
TŁUSZCZE ROŚLINNE	0,51	0,43	0,74	0,59	0,42	0,33	0,66	0,53
margaryna i inne tłuszcze roślinne	0,20	0,17	0,32	0,26	0,14	0,10	0,27	0,24
oliwa z oliwek	0,04	0,04	0,03	0,03	0,05	0,06	0,03	0,03
oleje roślinne	0,27	0,21	0,39	0,30	0,24	0,17	0,35	0,26
	Wydatki na żywność i napoje bezalkoholowe = 100							
TŁUSZCZE OGÓŁEM	4,30	3,47	4,66	3,72	4,29	3,41	5,29	4,31
TŁUSZCZE ZWIERZĘCE	2,34	1,86	2,36	1,87	2,49	2,01	3,05	2,50
masło	2,18	1,72	2,15	1,69	2,37	1,89	2,74	2,20
pozostałe tłuszcze zwierzęce	0,15	0,14	0,21	0,17	0,12	0,12	0,31	0,30
TŁUSZCZE ROŚLINNE	1,97	1,62	2,30	1,85	1,80	1,41	2,24	1,81
margaryna i inne tłuszcze roślinne	0,78	0,65	1,00	0,82	0,60	0,43	0,94	0,80
oliwa z oliwek	0,16	0,16	0,09	0,08	0,20	0,26	0,11	0,11
oleje roślinne	1,03	0,81	1,21	0,95	1,00	0,71	1,20	0,90

^a łącznie z napojami bezalkoholowymi

Źródło: opracowanie IERiGŻ PIB na podstawie niepublikowanych danych GUS-u.

NOTATKI

W serii **Analizy Rynkowe** w planie wydawniczym 2024 ukażą się następujące raporty:

Edycja wiosenna:

Rynek cukru
Rynek drobiu
Rynek mleka
Rynek owoców i warzyw
Rynek rzepaku
Rynek środków produkcji dla rolnictwa
Rynek zbóż

Edycja jesienna:

Rynek drobiu
Rynek mleka
Rynek owoców i warzyw
Rynek pasz
Rynek ryb
Rynek rzepaku
Rynek zbóż
Rynek ziemniaka

WARUNKI SPRZEDAŻY I PRENUMERATY

Istnieje możliwość zakupu archiwalnych edycji czasopism.

Pełna oferta wydawnicza dostępna na stronie: <https://ierigz-publikacje.pl>

Rabat 20% dla wszystkich uczelni obowiązuje do końca 2024 roku.

Zamówienia na prenumeratę i sprzedaż pojedynczych numerów można przesyłać:

- mailem na adres: dw@ierigz.waw.pl
- w sklepie internetowym: <https://ierigz-publikacje.pl>
- pocztą na adres:
Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej Państwowy Instytut Badawczy,
Dział Informacji i Wydawnictw, ul. Świętokrzyska 20, 00-002 Warszawa
- publikacje można również kupić w Dziale Informacji i Wydawnictw IERiGŻ PIB,
ul. Świętokrzyska 20 – wejście od ul. Szkolnej 2/4, parter, pok. 3,
sprzedaż od poniedziałku do piątku w godz. 9⁰⁰–15⁰⁰.

W związku z dofinansowaniem przez MRiRW **Analizy Rynkowe** wydane w II półroczu 2024 r. (tzw. edycji jesiennej) dostępne są bezpłatnie.

Kontakt:

Dział Informacji i Wydawnictw IERiGŻ PIB, ul. Świętokrzyska 20, 00-002 Warszawa
tel. (22) 505 46 85, 505 45 26; e-mail: dw@ierigz.waw.pl

Usługi wydawnicze i poligraficzne

Ponad 40 lat doświadczenia,
profesjonalne doradztwo i obsługa,
szybkie realizacje zleceń.

Projektowanie graficzne, skład DTP,
profesjonalna korekta i redakcja tekstów.

Drukujemy: książki, broszury,
czasopisma, materiały szkoleniowe,
ulotki, wizytówki, papiery firmowe,
notesy, foldery reklamowe, zaproszenia,
dyplomy, certyfikaty itp.

Nowoczesne systemy druku cyfrowego:
Xerox PrimeLinkB125,
Xerox Versant 180 press.

Usługi introligatorskie: szycie,
bindowanie, uszlachetnianie,
klejenie, perforowanie itp.

Zapraszamy do współpracy

22 505 45 26
22 505 44 30

poligrafia@ierigz.waw.pl

**INSTYTUT EKONOMIKI ROLNICTWA
I GOSPODARKI ŻYWNOŚCIOWEJ**
PAŃSTWOWY INSTYTUT BADAWCZY

EGZEMPLARZ
BEZPŁATNY

Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej
Państwowy Instytut Badawczy,
ul. Świętokrzyska 20, 00-002 Warszawa;
tel. (22) 505 45 18; e-mail: ierigz@ierigz.waw.pl
<http://www.ierigz.waw.pl>